AKU ANKAN JA SOSIAALISEN TODELLISUUDEN RAKENTUMINEN LUKIJOIDEN TULKINNOISSA

Tampereen yliopisto
Kasvatustieteiden yksikkö
Pro gradu -tutkielma
Hannele Väyrynen
Toukokuu 2011

Tampereen yliopisto
Kasvatustieteiden yksikkö
Elinikäisen oppimisen ja kasvatuksen koulutus
HANNELE VÄYRYNEN: Aku Ankan ja sosiaalisen todellisuuden rakentuminen lukijoiden tulkinnoissa
Pro gradu -tutkielma, 82 s., 44 liitesivua
Kasvatustiede
Toukokuu 2011

TIIVISTELMÄ

Tutkielmassani etsin yhteneväisyyksiä Aku Ankka-sarjakuvalehden tarinoista ja painetun sanomalehden Aamulehden uutisoinnista, ja käsittelen valmiita aineistoja kolmen teeman kautta, joita ovat ajankohtaiset teemat, koulutus ja talous. Aku Ankan lukijoiden tarinoiden tulkintoja, ja sarjakuvan sosiaalisen todellisuuden käsityksiä rakennan erilaisista lukijatyypeistä, perhekäsityksistä sarjakuvassa ja lukijoiden mielikuvista sarjakuvahahmojen luonteesta.

Teoreettinen viitekehykseni muodostuu kolmesta teoriasta: konstruktivismista, jonka mukaan ihminen on aktiivinen tiedon rakentaja, intertekstuaalisuudesta eli tekstienvälisyydestä, sekä kriittisestä pedagogiikasta ja kriittisestä medialukutaidosta, joissa viestinten tarjontaa tarkastellaan kyseenalaistaen ja ihmetellen.

Tutkimusaineistoni koostuu valmiista aineistoista, sarjakuvalehden tarinoista ja sanomalehden artikkeleista sekä kontrolloidun lomaketutkimuksen vastauksista. Analysoin aineistoa sisällönanalyysin kvalitatiivisen luokittelun ja tyypittelyn kautta sekä kvantitatiivisen tutkimuksen menetelmin SPSS-tilasto-ohjelmalla. Tutkimustuloksiin päädyin omien tulkintojeni ja kvantitatiivisten analyysien kautta nojaten teoreettiseen viitekehykseen. Etsin aineistosta, mitä tietoa lukija tarinoista saa tai oivaltaa, onko tarinoissa tuttuutta todellisuuteen ja onko tarinoissa aihetta kritisointiin.

Mielikuvituksellisten tarinoiden sisältöjen ja todellisuuden uutisoinnin vertailun tulokset osoittivat, että Aku Ankka on vahvasti kiinnittynyt suomalaisen yhteiskunnan arkeen. Sarjakuvan kerronta täyttää lukijoiden yksilöllisiä kulttuurisia odotuksia, ja antaa lukijoille mahdollisuuden samaistua hahmoihin osaksi seikkailuja. Aku Ankan tarinat voivat olla totta tai tarua, ja Ankkalinna voi löytyä karttaan sijoitettuna tai ihmisten mielistä. Aku Ankan todellisuus rakentuu jokaisen lukijan omien merkitysmaailmojen kautta.

Avainsanat: Sarjakuvalehti, uutiset, konstruktivismi, intertekstuaalisuus, kriittisyys, sosiaalinen todellisuus

Sisällys:

1 *"Hetkinen herraseni. Ihmeopus avautuu vain vihkiytyneille jäsenille."* - Johdanto 5

2 *"Sedälläsi on taas aivan oma teoriansa."* – Tutkimuksen teoreettinen viitekehys 10

2.1 *"Luova työskentely sopii minulle paremmin näin vaaka-asennossa."* – Konstruktivismista 10

2.2 *"Hetkinen! Elokuvissa lampun henget ovat aina juonikkaita."* – Intertekstuaalisuuden ilmeneminen sarjakuvassa 17

2.3 *"Hetkinen! ...Tässä täytyy olla koira haudattuna."* – Kriittinen näkökulma 18

3 *"Olen utelias, vaikka läpyskä on tietenkin vain ovelasti naamioitu mainos."* – Tutkimuksen toteutus 21

3.1 *"Pieni tutkimusretki lienee paikallaan."* – Tutkimusteorian taustaa 21

3.2 *"Olisiko sudenpentujen käsikirjasta apua?"* – Tutkimuskysymykset ja tutkimusprosessi 25

3.3 *"On kai selvää, että otamme haasteen vastaan."* – Aineistonkeruumenetelmä ja aineisto 27

3.3.1 Valmis aineisto 27

3.3.2 Kyselylomake 30

3.4 *"Voitamme leikiten, jos käymme tehtävän huolella läpi."* – Aineiston analyysitavat 35

3.5 *"Ettäs kehtaat vähätellä jalon sukuni ansioita tieteen ohdakkeisella polulla!"* – Tutkimuksen arviointia 40

4 *"Yritän samaistua tilanteeseenne, … … siis herra Ankka."* – Tutkimustuloksia 43

4.1 "Maltan tuskin odottaa, että pojat näkevät löytöni." 43

4.1.1 *"Mahtavaa päästä taas kuluttamaan koulunpenkkiä."* – Koulutusta Ankkalinnassa ja meillä 43

4.1.2 *"…Panette ne pankkiin kasvamaan eksponentiaalisesti kahden prosentin korkoa korolle!"* – Talouselämää meillä ja muualla 45

4.1.3 *"Tänä vuonna kaikki on valmisteltu viimeistä piirua myöden täydellisesti. Hetkinen…"* – Sarjakuvasta todellisuuteen 48

4.2 *"Hmmph! Onko mittaukseen pakottavia syitä?"* – Lomaketutkimuksen tuloksia 50

4.2.1 *"Kiintoisaa! Sen haluan lukea."* - Lukemissuhteista 50

4.2.2 *"Vartiot D, U, C ja K riensivät apuun."* – Lukijatyyppejä 55
4.2.3 *"Olette MacAnkan klaanin jälkeläisiä ja teidän on korkea aika nähdä, mistä olemme lähtöisin."* – Perheen rakentuminen sarjakuvahahmoista 57
4.2.4 *"Pah! Älä yritä väittää, että olisit rikkaampi kuin minä!"* – Käsityksiä rikkaudesta 61
4.2.5 *"Hänellä on minun luontoni. Olen liikuttunut nilkkaimiani myöten."* – Sarjakuvahahmojen luonteenpiirteistä 64
4.2.6 *"Ehei! Mediaan on voitava luottaa."* – Ovatko Aku Ankan tarinat totta vai tarua? 69

5 *"No, sekin on minun kynäni tuotos."* – Johtopäätöksiä 71

Viittaukset 75
Lähteet 76
Liitteet 83
Liite 1 TAULUKOT 83
Liite 2 TUTKIMUSLUVAT 90
Liite 3 KYSELYLOMAKE 92
Liite 4 Aku Ankka 48/2010 94

1 *”Hetkinen herraseni. Ihmeopus avautuu vain vihkiytyneille jäsenille.”* – Johdanto

Aku Ankka -sarjakuvalehti saa viikoittain yli 1,3 miljoonan (Sihto 2010a, B17) innokkaan selailijan ottamaan mukavan lukuasennon ja keskittymään lehden piirroksiin ja tarinoihin. Aku Ankka on monia rajoja ylittävä ja yhdistävä lehti. Ympäri maailman eri-ikäiset, eri kansallisuudet, lukutaitoiset ja lukutaidottomat lehden selailijat hymyilevät Ankkalinnan kaduilla ja ympäristössä tapahtuville tarinoille, ja usein kommelluksillekin. Monen vuoden tauon jälkeen aloin lukemaan vanhoja Aku Ankkoja, ja löysin itsestäni tuon innokkaan selailijan. Lukiessani sarjakuvia oivalsin tarinoiden sisällöstä uusia yhteyksiä arjen tapahtumiin ja todellisuuteen viittaaviin sanontoihin, nimiin tai tapahtumiin. Lukemisestani oli tullut syvällisempää ja tulkinnallisempaa. Ihmettelin uteliaana, miksi.

Havaitsin Aku Ankan tarinoissa yhtäläisyyksiä maailman tapahtumiin. Suomessa kauppa -ostosten summan pyöristys lähimpään viiteen senttiin saa Aku Ankan kiristelemään hampaitaan (Aku Ankka 22/2006), ja jättiläismäinen hyökyaalto Pluvius pyyhkäisee Ankkalinnan katuja saaden tuhoa aikaan (Aku Ankka 33/2006). Euron pyöristyssäännön esittäminen ja suuren luonnonmullistuksen esiintyminen sarjakuvan tarinassa ovat esimerkkejä, joista mielenkiintoni heräsi uutisoinnin ja Aku Ankka-lehden tarinoiden mahdolliseen yhteneväisyyteen. Uteliaisuuteni innosti tekemään aiheesta tieteellistä tutkimusta.

Tutkimuksen ideointivaiheessa päätin keskittyä valmiissa aineistossa tutkimuskysymyksiin, jotka käsittelevät koulumaailmaa ja oppimista, kulttuurisia arvoja, sekä arjen kielen kiinnittymistä teksteihin ja tarinoiden sisältöihin. Keräsin tutkimusaineiston 1.1.–1.6.2010. Valitsin Aamulehden Aku Ankan tutkimuspariksi paikallisena sanomalehtenä. Sanomalehden paikallisuus antoi vertailukohteen myös Aku Ankan universalismin kohdentumiseen paitsi kansallisella tasolla myös lokaalilla tasolla. Tutkimuskysymykset muovautuivat Aamulehteä ja Aku Ankkaa selatessa, lukiessa sekä uutisia ja tarinoita vertaillessa. Aineiston lajittelun perusteella valitsin useimmin esiin-

tyneet tarinoiden aiheet tutkimuskysymysten tarkastelualueiksi. Aiheiksi valikoituvat arjen teemat ja tapahtumat, oppiminen ja koulutus sekä talous.
Valmiin aineiston analyysivaiheessa mieleeni heräsi toistuvasti uusia kysymyksiä lukijoista ja heidän tulkinnoistaan. Tarve jatkaa tutkimusta voimistui, ja päätin selvittää kvantitatiivisella kyselylomaketutkimuksella, mitä lukijat havaitsevat ja löytävät Aku Ankka-sarjakuvalehden kuvista ja tarinoista. Kvalitatiivisesta tutkimusaineistosta muodostuneet teema-alueet olivat kvantitatiivisen tutkimuksen perustana, joiden pohjalta suunnittelin kysymyspattereita. Aineiston keräyksessä päätin käyttää valmiita ryhmiä, jolloin saavuttaisin monia vastaajia samanaikaisesti ja nopeasti sekä varmistin vastausten saatavuuden kontrolloidulla kyselytutkimuksella (ks. esim. Valli 2001, 105). Tutkimusryhmiksi valitsin yhden 1. luokan, yhden 6. luokan, yhden lukion 2. luokan, yksittäisiä työikäisiä vastaajia sekä kolme eläkeläisten harrastuspiiriä.

Tutkimuksestani rakentui aineisto-, teoria- ja metodologinen triangulaatio, jossa käytin kvalitatiivista tutkimusta esitutkimuksena, kolmea eri pääteoriaa tutkimuskysymysten analyysin viitekehyksenä, empiiristä havainnointia lomakekyselyn vastaustilanteissa sekä lomaketutkimuksen analyyseihin eri kvantitatiivisia tutkimus- ja analyysimenetelmiä yhdessä avoimien vastausten tulkintojen kanssa. Perustelen tutkimukseni vahvaa triangulaation osuutta tarpeella ymmärtää aineiston materiaalia. Valitsemani teoreettiset näkökulmat ovat paitsi tärkeitä tutkijalle, teoriat myös ilmentyvät selvästi tutkimuksen aineistossa.

Aku Ankan sarjakuvien tarinoissa ja Ankkalinnan arjessa on vapaa-ajan sävy. Lukijoiden on helppo samaistua eri henkilöhahmoihin ja hahmojen tekemisiin, koska sarjakuvaa lukiessaan itsekin viettävät luultavammin vapaa-aikaa. (Dorfman & Mattelart 1980, 93.) Kertomus on yksi inhimillinen tapa ”hahmottaa maailmaa”, ja ihmiset konstruoivat kertomuksia useimmista itselleen merkityksellisistä asioista (Herkman 1998, 49). Lukijan omasta aikaisemmasta kokemuksesta ja uuden tiedon tulkinnasta ja omaksumisesta rakentuu konstruktivistista oppimista, ja konstruktivistinen tiedon rakentuminen on tutkimukseni yksi teoreettinen viitekehys.

Norminmukainen uutinen pyrkii mahdollistamaan lukijalle välitöntä tietoa ja kuvausta maailmasta (Ridell 1990, 2). Konstruktivismin mukaan ihmiset ovat aktiivisia toimijoita,

jotka muokkaavat itse todellisuuttaan lisäinformaation kautta. Myös tiedon ja uutisoinnin tarpeellisuus koetaan eri lailla. Kulttuurin eri tuotteet lainaavat ideoita, tekstejä tai kuvia toisiltaan. Tämä viestinnän keskinäinen sekoittuminen muodostaa tutkimukseni toisen teoreettisen tarkastelukannan, intertekstuaalisuuden.

Aku Ankka-sarjakuvalehti on populaarikulttuurin tuote täyttäessään Fisken esittämän määritelmän, jossa tekstit aktivoituvat ja tulevat merkityksellisiksi sosiaalisissa ja intertekstuaalisissa suhteissa. Kulttuuri antaa kuluttajalle elämyksiä ja kokemuksia. (Fiske 1989, 3.) Disneyn ideologinen maailma on kaupallinen, ja sarjakuvien rinnalla tarjotaan erilaisia oheistuotteita ja kokemuksellisia elämyksiä. Kulttuuri tuottaa mielihyvän tunnetta kuluttajalleen. Kulttuuriteollisuuden monet tuotteet tarjoavat kuluttajille valmiita tai valinnaisia merkitysvaihtoehtoja, symbolisia samaistumisvaihtoehtoja sekä mielihyvän kokemuksia. Kriittisyys annettua tarjontaa kohtaan on osa oman kokemusmaailman rakentamista. Tutkimukseni kolmas teoreettinen näkökanta on kriittinen pedagogiikka ja kriittinen medialukutaito, joiden avulla haluan tarkastella aineiston annettua viestintää.

Hermeneuttinen näkökulma mahdollistaa toisaalta ihmisten ja toisaalta tekstien tulkinnan. Suorannan (2009, 1) esityksen mukaan kriittinen näkökulma muodostuu ihmisestä yhteiskunnallisena toimijana tiedon uudelleen arvioijana, sekä yhteiskunnan ja ihmisen välisestä suhteesta. Tutkimusmenetelmänä ovat laadullisen tutkimuksen sisällönanalyysi ja diskurssianalyysi, ja kvantitatiivisen aineiston analyysi on tehty SPSS 19. tilasto-ohjelmalla. Sisällönanalyysin ja diskurssianalyysin avulla voidaan kuvata ihmisten antamia merkityksiä, kuitenkin sillä erolla, että sisällönanalyysillä kuvataan tekstien merkityksiä ja diskurssianalyysin avulla voidaan analysoida tekstien merkitysten tuottamista. (Tuomi & Sarajärvi 2002, 105—106.) Tutkimusaineistona ovat valmis kulttuurillinen dokumenttiaineisto sekä lomaketutkimuksen suljetut ja avoimet vastaukset, ja valmiin aineiston tulosten johtopäätökset pohjautuvat omaan tulkintaani. Diskurssianalyysi antaakin mahdollisuuden avoimelle tekstien erilaisille tulkinnoille (Jokinen, Juhila & Suoninen 2004, 28).

Tutkimustehtävänä oli lajitella Aku Ankan tarinat aihepiireittäin, tutkia tarinoiden sisältöä ja verrata Aamulehden uutisoinnin aiheita ja mahdollisia yhtäläisyyksiä. Kvantitatii-

visen lomaketutkimuksen avulla tutkittiin lukijan tulkintoja Aku Ankan tarinoista, viittausten havainnoimisesta sekä millaisia mielikuvia lukijoilla oli sarjakuvahahmoista. Kvantitatiivisten analyysimenetelmien monipuolinen käyttäminen lomaketutkimusaineistoon oli myös yksi tutkimustehtävä.

Rajasin tutkimuskysymyksikseni Aku Ankka-sarjakuvalehden ja sanomalehti Aamulehden uutisoinnin välisen yhteneväisyyden löytämisen sekä lukijoiden havainnoinnin ja tulkintojen kartoittamisen:

- Onko sarjakuvan tarinoiden sisällöllä ja painetulla uutisoinnilla samoja sisältöjä?
- Jos yhteneväisyyttä on, niin minkälaista yhteneväisyyttä aineistolla on?
- Löytyykö yhteneväisyydestä aihetta kriittisyyteen?
- Mitä lukijat huomaavat Aku Ankka-sarjakuvasta lukiessaan lehteä?
- Millainen on lukijoiden käsitys Aku Ankka-sarjakuvalehden perheistä?
- Kuka sarjakuvahahmoista on lukijoiden mielestä rikkain ja anteliain?
- Millaisia ovat lukijoiden mielikuvat sarjakuvahahmojen luonteesta?
- Millainen todellisuuskäsitys lukijoilla on Aku Ankan maailmasta?

Tutkimustyön perustana ovat kvantitatiiviset laskelmat aineistojen tarinoiden ja uutisten sisällöstä, lomaketutkimuksen vastaukset kvantitatiivisina analyyseinä, avoimien kysymysten tulkinta sekä omakohtaiset päätelmät. Aku Ankan mielenkiintoisesta maailmasta, ja yleisemmin sarjakuvista, on tehty useita aikaisempia tutkimuksia, joiden tuloksia ja tulkintoja tuon esille tutkimuksessani.

Käsittelen tutkimusraporttini aluksi konstruktivistista oppimista sarjakuvista ja painetusta uutisoinnista. Jatkan kuvien ja tekstien intertekstuaalisuudesta, kuvien ja tekstien välisestä viittaussuhteesta, ja median välittämästä tiedon kriittisestä näkökulmasta. Tutkimuksen teoreettisen viitekehyksen jälkeen käyn läpi viestinnän tutkimuksen teoriaa, tutkimuksen toteutusta ja tutkimuksen arviointia. Tutkimustuloksia avaan yhdessä taulukoiden ja kuvioiden, omien pohdintojen ja ajatuksieni kanssa päätyen johtopäätöksiin.

Tutkimusraportin otsikoiden sitaatit Aku Ankkojen sivuilta kuvastavat tarinoiden sisältöjen arjen kontekstin ja puheen. Pyrin kääntämään tuon arjen kontekstin ja puheen tieteellisen kielen vuoropuheeksi. Tutkimusaineistona mielikuvituksellinen ja hauska Aku Ankka antoi mahdollisuuden divergenttiin ajatteluun, jolloin sain kyseenalaistaa, hullutella ja antaa erilaisten vaihtoehtojen lentää mielen maailmoissa. Ajoittain tunsin sukeltavani sarjakuvan ruutuun, josta katselin lukijaa kuvan sisältä, ja josta palasin takaisin todellisuuteen tarkastelemaan tutkimustuloksia sarjakuvan ulkopuolelle, kuitenkin tiiviinä osana lehteä ja lukijaa. Katsotaan, kuinka Aamulehden realismin uutiset, tieteellinen teoria, numerolausekkeet ja taulukot palauttivat ajatukseni maanpinnalle.

2 *"Sedälläsi on taas aivan oma teoriansa."* – Tutkimuksen teoreettinen viitekehys

2.1 *"Luova työskentely sopii minulle paremmin näin vaaka-asennossa."* – Konstruktivismista

Konstruktivismin ajatuksena on, että ihminen on aktiivinen toimija, jonka tieto rakentuu sosiaalisessa vuorovaikutuksessa ympäristön kanssa. Yksilön aistihavainnot tuottavat tietoa ja muodostavat saatua tietoa kokemuksiksi. Ihminen toimii historiallisessa ja kulttuurisessa ympäristössä, ja tiedon syntymiseen vaikuttavat kontekstin kieli, symbolit ja merkitykset. Tätä ajattelun välineiden kautta rakennettua tietoa kutsutaan sosiokonstruktivismiksi. (Tynjälä, Heikkinen & Huttunen 2005, 22.)

Tämän tutkimuksen tiedon konstruointia, tiedon rakentamista, tapahtuu kolmella, ehkä neljällä tasolla. Ensimmäisellä tasolla tutkijana sain valtavasti uutta tietoa ja mielihyvän kokemuksia, kun tutustuin aikaisempiin tutkimusaiheeni tutkimuksiin ja teoriaan sekä tutkimustuloksiin, ja oma tietovarantoni rakentui uudenlaiseksi. Toisella tasolla tutkimusaineiston sisällön keskinäinen vuorovaikutus uusintaa, rekonstruoi jo olemassa olevaa tietoa. Kolmannella tasolla sarjakuvien ja sanomalehden lukijoiden saama tieto Aku Ankan ja Aamulehden teksteistä laajentaa heidän kokemusmaailmaansa ja tietämystään. Neljännellä tasolla toivottavasti tämän tutkimuksen lukija saa uutta tietoa sarjakuvan ja painetun uutisoinnin sisällön yhteneväisyydestä, sarjakuvan tulkinnasta sekä mahdollisten sarjakuvista saatujen oivallusten tuomasta uudesta tai muuttuvasta tiedon luonteesta.

Pierre Bourdieuta voidaan pitää on rakenteellisen konstruktivismin pääkehittäjänä. (Wacquant 1995, 30.) Rakenteellisen konstruktivismin ideassa todellisuus rakentuu yhteiskunnallisesti, ja todellisuutta uusinnetaan symbolisten tekojen kautta, esimerkiksi puheiden ja kirjoitusten kautta. (Mt. 173—177.) Rakenteellisen konstruktivismin rooli viestinnän tutkimuksessa tarjoaa kenttäteorian menetelmän, jonka avulla voidaan analysoida erilaisia viestinnän rakenteita, rakenteiden vaikutuksia yhteiskunnan muihin toimintakenttiin ja viestinnän valtamekanismeja. Kenttä voi muodostua markkinoiden kilpailusta, radio- ja televisiokanavista, yksittäisestä lehdestä ja lehdistön muodostamasta mediajärjestelmästä. (Bourdieu 1999, 99—104.)

Teoria painottaa yhteyksiä muihin konstruktivistisiin suuntauksiin sekä subjektiivisten toimijoiden ja objektiivisten rakenteiden valta-asemien vuoropuhelun ymmärtämistä. (Bourdieu 1995, 30—31.) Bourdieun ajatukset vahvistavat valintaani tutkimukseni konstruktivistisen teorian näkökulmaan.

Tekstit ja visuaalinen ilmaisu ovat tärkeitä tiedon välittäjiä konstruktivismissa. Juha Herkman on tutkinut sarjakuvan kieltä ja hahmotellut sarjakuvan teoriaa. Hän kuvaa sarjakuvaa kulttuuriseksi tekstiksi, jonka merkitykset muodostuvat vuorovaikutuksessa tekstin, lukijan ja maailman välillä. Sarjakuvan tärkeimpiä tekijöitä on kerronnallisuus, jossa tarina kerrotaan kuvasarjoina ja sanojen avulla. Kerronnallisuus rakentuu olennaisesta elementistä ruuduista, joissa tarina etenee ruudusta ruutuun. Sarjakuva pyrkii sarjakuvan rakenteellisin keinoin ohjamaan lukijaa asemoitumaan katsojaksi, esimerkiksi kuvan sarjakuvahahmon perspektiivin samaistamisella, kerronnan näkökulmilla tai subjekti - objekti -asetelmilla. Näkökulmasta katsominen vaikuttaa sarjakuvan merkitysmaailman muodostumiseen. Kerronnan näkökulman käsitteen kautta voidaan kuvata lukijan kokemusprosessia kertomuksesta. (Herkman 1998, 22, 95, 141.)

Aku Ankan omistaja Disney mainostaa sarjakuviensa sisältävän kasvatuksellisia ja eettisiä arvoja (Dorfman & Mattelart 1980, 77). Dorfman ja Mattelart ovat tehneet tutkimusmatkan disneyläiseen maailmankuvaan ja sen joukkotiedotuskasvatuksen pyrkimyksiin. Tässä tutkimuksessa en ota kantaa Disneyn asettamaan arvomaailmaan, mutta tulkitsen itselleni tarinoiden sisällöistä ja lukijoiden kyselyvastauksista välittyvää arvolatausta. Aku Ankan universaalius mahdollistaa maantieteellisten rajojen ja eri ikäryhmien samaistumisen kuvien ja tarinoiden hahmoihin ja tapahtumiin. Sarjakuvien paikallisuus tarinoihin tulee eri maiden toimitusten tekemistä tekstien käännöksistä.

Ankka-TV:n ohjelmassa kerrotaan, että Suomessa Aku Ankan sarjakuvien kommelluksille on voinut nauraa jo vuodesta 1951 lähtien. Aku Ankan tarinat syntyvät joko piirtäjiltä, jotka kirjoittavat tekstiehdotukset, ja käsikirjoituksen hyväksymisen jälkeen piirtävät kuvat, tai tekstit tulevat käsikirjoittajilta, joihin piirtäjä tekee kuvitukset. Monien vaiheiden jälkeen yhteistyön tuloksena valmistuu enimmillään kahdeksan viikon päästä valmis kuvien ja tekstien yhdistelmä. Valmiiksi lehdeksi asti valmistuminen kestää 4–6 kk. (Sanoma Magazines 2010, luettu 2.8.2010.) Tarinat on ennakoitava tulevaisuuteen

melkein puolen vuoden päähän. Onko tarinoiden ideoinnissa siis oltava yleismaailmalliset tapahtumakalenterit käytössä, jos tarinoihin sisällytetään yhteiskunnan ja arjen realismia?

Sarjakuvakerronnassa käytetään asioiden yksinkertaistamista ja kuviin yhdistetään kulttuurisesti tuttuja koodeja ja merkkejä, joten tarina näyttää lukijalle luonnolliselta. Kuvaan on yhdistetty informaatiota ja erilaisia viestejä, ja lukijalle on haasteena saada tulkittua tuo informaatio, jotta hän saisi tarinasta täydellisen kuvan. (Lindman, Manninen & Krook 1992, 39–44.) Käsikirjoitusten tekstien kääntämisen avulla erilaiset kulttuuriset vitsit, sanonnat sekä paikan ja henkilöiden nimet tuovat tarinoihin tuttuuden tunteen. Akupedian www-sivuilta löytyy suomalaisen Aku Ankan käännöksistä paljon hauskoja yhtäläisyyksiä yhteiskunnallisten tapahtumien, paikkojen tai henkilöiden nimien kanssa, kuten Alfred Hiisikukko, Erkka Pelimarkka, Ernesti Hämminkivei, yhtye Yövissy tai Los Ankkales. (Sanoma Magazines Finland Oy 2010.)

Visuaalisten kuvien kautta saadut mielikuvat muuttuvat kielen kautta kokemuksiksi. Tulkinta rakentuu tekstin ja lukijan kohtaamisessa, ja ymmärtäminen syntyy, kun lukija tuo omaa tietämystään ja kokemustaan vuorovaikutukseen. Sarjakuvan lukeminen on piirtäjän ja lukijan yhteistoimintaa. (Lindman ym. 1992, 48.) Piirtäjä voi sarjakuvan rakenteellisin keinoin ohjata lukijaa ja lukemisjärjestystä, mutta lukijalla on vapaus valita lukemisjärjestyksensä (Manninen 1995, 45). Sarjakuvan sisältämän ”viestin vastaanottoa määrittävät tietyt vastaanottamiseen liittyvät säännöt, jotka puolestaan liittyvät vastaanottajaryhmän omaksumiin ideologisiin rakenteisiin”. Viestin vastaanottoa tapahtuu eri tasoilla: Semioosiksen tasolla viesti välittyy tekijältä lukijalle merkkijärjestelmien kautta, ja mimeettisellä tasolla tutkitaan tekijän välittämän koodin yhteneväisyyttä ”todellisuuteen”. (Mt. 51.)

Manninen (1995) on väitöskirjassaan tarkastellut sarjakuvan sijaintia kulttuurissa ja sarjakuvaharrastusta ilmiönä. Sarjakuva on yksi tapa välittää informaatiota (Manninen 1995, 131). Sarjakuvakerronnassa käytetään merkityssysteemejä, jotka on lainattu sarjakuvailmaisun ulkopuolelta, ja jotka viittaavat lukijan todellisuuteen (mt. 46). Herkman on käsitellyt sarjakuvien intertekstuaalisuutta, jossa sarjakuvan teksti kytkeytyy joihinkin toisiin teksteihin tai merkityssysteemeihin. Tekstejä kirjoitetaan, jaetaan ja

käsitellään eri kulttuureissa ja konteksteissa, joten merkityksenannot ja tekstien tulkinnat ovat vaihtelevia. (Herkman 1998, 178—200.) Adorno (1984) on esittänyt kulttuuriteollisuus-käsitteen, joka sisältää mm. lehdistön, radion, TV:n ja elokuvat. Hän esittää, että näitä kulttuurin eri osa-alueita olisi mielekästä tutkia yhtenäisenä systeeminä. (Adorno 1984, 21.) Disney-yhtiöt käyttää kulttuuriteollisuuden laajaa kirjoa levittäessään Aku Ankan tarinoita kuluttajille.

Lukija muuntelee vastaanottamiaan annettuja merkityksiä jatkuvasti sosiaalisessa vuorovaikutuksessa (Manninen 1995, 66). Epistemologisen realismin mukaan maailman todellisuus rakentuu materiaalisuuden, ihmismielen ja ihmisen sosiaalisen toiminnan kautta. (Niiniluoto 2003, 29—32.) Sarjakuvan maailma voi olla usein fantasiaa, jossa eivät päde luonnontieteen oikeellisuudet. Dorfmanin ja Mattelartin (1980, 40—41) mukaan sarjakuvahahmot noudattavat kuitenkin yhteiskunnan sääntöjä ja arvoja. Herkman (1998) toteaakin, että vaikka sarjakuva olisi tehty hyvin realismin mukaan, sarjakuva on aina pelkistys, jonka lukija tunnistaa uudelleen muotoilluksi totuudellisuudeksi, ja että ymmärrämme totuudellisuuden suhteessa aikaisempaan oppimiseemme tunnistaa totuus tai valheellisuus tietyssä kontekstissa. (Herkman 1998, 35—37.)

Aku Ankan pitkäaikaisen piirtäjän Carl Barksin kerrotaan käsittelevän tarinoissaan hyvinkin vaikeita asioita: ”Tarinoissani yritän luoda todellisen maailman, jossa ankkani ratkaisevat arkipäivän pulmat samaan tapaan kuin aivan tavalliset ihmiset”. (Lindman ym. 1992, 20.) Sarjakuvan maailma on nykyään moniulotteinen, ja pelkän viihdyttämisen rinnalla sarjakuvaa käytetään propagandan ja opetuksenkin välineenä (Herkman 1998, 63). Kulttuurituotteet noudattavat ympärillään olevan yhteiskunnan vallitsevia arvoja (Manninen 1986, 28). Myös uutiset välittävät yhteiskunnassa vallitsevia arvoja. Seuraavaksi käsittelen, miten uutisointia käytetään tiedon rakentamisen ja välittämisen keinona.

Heikki Kuutti (2001) on väitöskirjansa lisäksi käsitellyt tutkivaa journalismia omassa teoksessaan. Kirjassaan hän lähestyy aihetta tiedonhankinnan, lähdekritiikin, kokonaisuuksien ja yleisön mielenkiinnon herättelyn kautta. Kuutin mukaan uutisjournalismissa median roolina on tiedonvälitys ja viihdyttäminen. Uutisten aiheissa reagoidaan ajankohtaisiin aiheisiin ja tapahtumiin tai tiedotustilaisuuksiin. Tietolähteet ovat virallisia

tai byrokraattisia, harvoin anonyymejä. Tutkiva journalismi on journalismin toinen suuntaus, jossa korostuu tiedotusvälineen asema valvovana roolina. Tämän uutisoinnin tavoitteena on välittää tutkittuja juttuja epäkohdista ”yleisen edun vuoksi”. Uutisjournalismille on ominaista yksittäisten tietojen välittäminen, kun taas tutkivan journalismin aihe koostuu tapahtumien sarjoista, kokonaisuuksista. (Kuutti 2009, 28–31, 166, 171.) Tiedon rakentaminen alkaa journalistin ja tekstin kirjoittajan aiheen tutkinnasta, suunnittelusta ja kirjoittamisesta, ja päätyy tuotoksena tekstin vastaanottajalle.

Ihmiset vastaanottavat mediassa ilmaistuja tekstejä hyvin erilaisilla tavoilla (Ampuja 2004, 27.) David Harvey (1987) teorioi, miten uutisissa kuvataan nykyään maantieteellisiä etäisyyksiä, historia nostetaan osaksi nykyisyyttä tai kulttuurisia arvoja nostetaan esille, ja nämä vaikuttavat uutisten vastaanottajan käsityksiin ympäröivästä maailmasta. Harveyn ajatusten mukaan aika ja tila ovat maailmassa yhtenäistyneet, ja maailmassa esimerkiksi viihteen ja uutisoinnin tuottamat symbolituotteet ja mielikuvat ylittävät kulttuuriset rajat. (Harvey 1987, 263, 266—267, 280.) Uutisten nopea leviäminen ympäri maailmaa muuttaa nopeasti myös uutisten vastaanottajien tietämystä ja tiedon kautta kokemuksellista omaa maailmaa.

Rakenteellisen konstruktivismin näkökulmasta todellisuus on ”inhimillisen toiminnan” tuotos, joka rakentuu symboleista ja aineellisuudesta. Todellisuus on yhteiskunnallisesti rakennettu ja uusiutuu muun muassa puheessa ja kirjoitusten kautta, nykyään myös visuaalisuuden ja digitalisoitumisen kautta, jolloin kuvien ja tekstien suhde muodostuu tärkeäksi. (Kauppi 2004, 77–81.) Oman kokemukseni mukaan median ja uutisten välittämä tieto saa aikaan tunteita, mielipiteitä, uutta tietoa tai vanhan tiedon muokkautumista. Hermeneutikko Paul Ricoeur on yrittänyt selvittää, miten maailma esiintyy ihmiselle. Kuuntelijalla tai lukijalla on olemassa tietoisuus maailmasta, mutta suhteemme puheeseen tai tekstiin, otammeko tekstin tekstinä vai alkaako teksti elää puheena meille, vaikuttaa tulkintaamme. Sanojen rakentuminen merkityksiksi ja metaforiksi mahdollistaa ihmismielen ja maailman todellisuuden rakentumisen ja muuttumisen sekä maailman ymmärtämisen. (Ricoeur 1991, 8–9, 49, 69.)

Ridell on tutkinut uutisten ja yleisön suhdetta narratologisista lähtökohdista, jossa tarkastellaan ”pelkästään tekstiä ja sen sisäistä kommunikaatiota” (Ridell 1990, 45). Hän

herättelee ajatuksia uutisteksteistä: jos realistiset tekstit eivät olisi merkitysten siirtoa kirjoittajalta vastaanottajalle, tekstit voisivat rakenteellisin keinoin pyrkiä asemoimaan lukijaa ja saamaan lukija tuottamaan teksteistä tiettyjä merkityksiä. Näin tekstit kohdistaisivat lukijaan ”puhuttelua”. (Mt. 36.)

”Kuka enää väittää, että uutisten seuraaminen on silkkaa ajanhukkaa?” (Aku Ankka 24/2010). Millaisia lapset ja aikuiset ovat sarjakuvan ja uutismedian käyttäjinä? *Konstruktivistisessa kasvatuksessa* lapsia ohjataan hakemaan ja etsimään itse tietoa sekä luomaan uutta tietoa oman aikaisemman tietämyksensä ja kokemusvarantonsa kanssa. Aikaisemman tietonsa ja kokemuksensa lapsi saa omien vanhempiensa ja kasvattajiensa kautta. (Salo 2005, 130.) Pieni lapsi havainnoi ympäristöään omien aistiensa kautta. Vielä lukutaidoton kulkija löytää ympäristöstään paljon erilaisia merkkejä ja symboleja, joita hän oppii yhdistämään tiettyihin henkilöihin, paikkoihin tai tilanteisiin.

Sarjakuvia lukevat hyvin eri-ikäiset ihmiset. Lukutaidottomat lapset katselevat sarjakuvien kuvituksia ja tekevät kuvista omia tulkintojaan. Mannisen (1995, 8) mukaan on mahdollista, että populaarikulttuurissa esimerkiksi sarjakuvan kohdalla lasten kyky tulkita sarjakuvaa olisi joissakin kohdissa aikuisten tulkintakykyä parempi, koska lapset ovat ottaneet sarjakuvat osaksi omaa kulttuuriaan, ja osa aikuisista on sarjakuvakulttuurin ulkopuolella. Lindman ym. (1992, 44) ovat samoilla ajatuslinjoilla lasten aikuisia paremmasta sarjakuvien koodien lukutaidoista. He kirjoittavat aikuisten luulevan sarjakuvaa köyhäksi. Lukija rakentaa kuvien tapahtumista mieleensä kertomuksia (Herkman 1998, 69). Olisiko niin, että aikuisten kyky heittäytyä mielikuvitukselliseen tarinan kerrontaan mielessään on vaikeampaa kuin lapsilla? Vai vievätkö maailman realistiset tapahtumat mielikuvituksen luovuuden?

Uutiset ovat kertomuksia todellisuudesta, jossa todellisuutta ei voi välittää kokonaisuutena, vaan tarinaan on eroteltava tärkeimmät piirteet. Vastaanottajan tehtävänä on muodostaa uutisesta tarinakokonaisuus, mitä on tapahtunut. (Hietala 1996, 69.) Aikuisilla on kyky rakentaa mielessään kokonaisuus tapahtumista, koska aikaisemmat kokemukset ja tietämys antavat antaa pohjaa uuden ja vanhan tiedon vertailulle.

Suvi Pennanen (2006) on tutkinut 5—6-vuotiaiden lasten kokemuksia ja käsityksiä TV-uutisista. Lapsi kuulee uutisia useimmiten juuri television välityksellä, ja tieto tulee uutiskuvista. Tutkimuksen mukaan lasten mielenkiinto heräsi uutisten sisältöön, jos uutisissa esiintyi heille tuttuja arjen asioita ja lapset tietävätkin uutisten kertovan maailman tapahtumista. TV-uutisia katsoessaan lapset aavistavat, että uutispuheessa kerrotaan uutiskuvissa tapahtuvista asioista. (Mt. 64, 76.) Manninen taas käsittelee esimerkki-sarjakuvalehtien kautta, kuinka lapset ja nuoret voivat tutustua aikuisten maailman negatiivisiin asioihin turvallisen etäisyyden suojissa ahdistusta välttäen. Lapsi voi käsitellä saamaansa informaatiota leikin kautta. Kulttuuri-(sarjakuva)teollisuuden lelut ja oheistuotteet mahdollistavat median välittämien viestien konkreettisen käsittelyn. (Manninen 1995, 64—65.)

Saanilahden (1999, 2–3) tutkimusraportissa esitellään suomalaisten peruskoululaisten suhdetta mediavälineisiin. Kyselyssä olivat mukana muun muassa kirjalliset viestimet ja kuvaviestimet, ja osallistujina oli 753 lasta ja nuorta (6—17 v). Raporttitekstin mukaan lasten mielestä televisio oli paras tiedonlähde, kun halutaan oppia uusia asioita (mt. 38). TV-uutiset pääsivät vain 13-vuotiaiden poikien suosikkiohjelmien listalle. Aku Ankka-aiheiset TV-sarjat olivat suosituimpien ohjelmien joukossa. Vastaajista 92 % luki sarjakuvia, ja suurin ikäryhmä oli 13-vuotiaat lukijat. Sanomalehtiä luki 79 %, ja lukeminen ja lukemistarkkuus lisääntyivät iän karttuessa. Nuoremmat lapset lukivat harvoin sanomalehteä. Lasten mukaan lukemista on otsikoiden tai tärkeän asian läpiluku, tuttujen ja kiinnostavien osioiden etsiminen, kuten TV-ohjelmien, sarjakuvien tai jännittävien uutisten osiot. Tutkimuksen mukaan sarjakuvista ehdoton suosikki oli Aku Ankka lähes kaikissa ikäryhmissä. (Mt. 10—11, 114–119.)

Aku Ankan lukijaprofiili jakautuu kaikkiin ikäryhmiin. Aku Ankan lukijoista on lapsia ja nuoria 27 %, 20—64-vuotiaita 55 % (joista 40—49-vuotiaat ovat suurin ryhmä) sekä 4 % yli 65-vuotiaita. (Sanoma Magazines Oy 2011) Onko suosion syynä sarjakuvan tuttuus?

2.2 *”Hetkinen! Elokuvissa lampun henget ovat aina juonikkaita.”* – Intertekstuaalisuuden ilmeneminen sarjakuvassa

Eri median välineet käyttävät omanlaistaan ilmaisukieltä, mutta erilaiset ilmaisutavat sekoittuvat keskenään: sarjakuva lainaa esimerkiksi elokuvista tai kirjojen tarinoista tai päinvastoin. (Herkman 1998, 67—68.) Aineistossani Aku Ankassa Roope-setä seikkailee Liisan lailla Ihmemaan seikkailuissa (Aku Ankka 10/2010), ja Aamulehdessä (Aamulehti 2010, 11) taloussivun kirjoituksessa sähköpörssin suuri toimija ”Nordpool on yhtä uskottava kuin Mikki Hiiri”. Tarinoita ja hahmoja voidaan lainata toisilta, mutta myös eri merkkejä voidaan lainata ristiin, esimerkiksi sanoja tai tapahtumaa voidaan ilmaista kulttuurisesti ymmärretyllä merkillä. (Manninen1995, 46.)

Intertekstuaalisuudessa teksti kytkeytyy toisiin teksteihin tai merkityssysteemeihin. Herkman (1998) esittelee Michael Riffaterren, joka on jaotellut tekstienvälisyyden satunnaiseen ja sitovaan intertekstuaalisuuteen. Satunnaisessa tekstienvälisyydessä lukija luo omista lähtökohdistaan yhteyden tekstin ja haluamansa tekstin välille. Sitova tekstienvälisyys tarkoittaa lukijan luomaa yhteyttä tekstin tietyn kohdan ja tietyn muun tekstin välille, ja hakee kytkennällä selitystä tietylle tekstin kohdalle. Yleinen intertekstuaalisuus muodostaa raamit, jonka sisällä tulkinta tehdään. Lisäksi kulttuurisessa ympäristössämme olemme osa merkitysten verkostoa, ja osallisuus verkostoihin vaikuttaa meidän tapaamme tulkita ja merkityksellistää tekstejä. (Herkman 1998, 178–180.)

Keskityn tutkimuksessani intertekstuaalisuudessa henkilöihin ja asioihin kohdistuviin viittauksiin ja lainauksiin. Sarjakuvissa lainataan toisinaan kulttuurisia ammatteja, merkkihenkilöiden tai julkisuuden henkilöiden nimiä sarjakuvahahmoihin. Aineistoni Aku Ankoissa löytyy mm. sinivuokot (poliisit), Armas Pukari – kalustekuningas Pukarin sukulainen (2/2010, huonekalumyyjä Toivo Sukari) ja muotisuunnittelija Kaarlo Laakeriviltti (16/2010, muotisuunnittelija Karl Lagerfelt). Viittauksia asioihin löytyy Itserienauksella rikkauksiin TV-ohjelmasta (3/2010, viittaa tosi-TV ohjelmiin), nykytaiteen museo Skisma (9/2010, nykytaiteen museo Kiasma), huvipuisto Ankkalinnanmäki (6/2010, Linnanmäki), elokuva Termostaattori XXVIII (19/2010, elokuva Terminaattori) ja Kahjo Kotsantekijä (10/2010, Hullu Hatuntekijä elokuvasta Liisa Ihmemaassa). Suoria lainauksiakin löytyy: Veljenpoikien laulu ”Pysy aina kolmosveljenä, ja ankkana, älä koskaan miehisty…” (21/2010) on suoraa lainausta Noitalinnan (1988) ja coverina

PMMP-yhtyeen (2005) esittämästä kappaleesta ”Pysy aina pikkuveljenä”. Aku Ankka huutaa: ”Hole-in-one” (21/2010) pelatessaan golfia, ja kesän 2010 jalkapallon MM-kisat näkyvät myös Ankkojen maailmassa (24/2010). Roope-setä seurueineen matkustaa kisoihin kannustamaan Ankkalinnan joukkuetta.

Kuvat, merkit ja sanat saavat lukijan konstruoimaan mieleensä kertomuksia. Niiden tulkintaa ja ymmärtämistä määrittävät kulttuuriset konventiot, sopimukset tai yleiset tavat, ja erilaiset kontekstit. (Herkman 1998, 68—70.) Ritola (2000) on tutkinut intertekstuaalisia kytkentöjä lukijalähtöisestä näkökulmasta, jossa keskeistä on lukijan havainto tekstin sisältämistä viittauksista toiseen tekstiin, ja lukijan löytämät tekstien kytkennät voivat motivoitua tulkinnassa. Aineistona hänellä on ollut Disneyn Don Rosan sarjakuvia, ja tutkimuksessa haetaan vastauksia, mitkä tekijät sarjakuvissa ohjaavat lukijaa löytämään sarjakuvien välisiä yhteyksiä. Tutkijan tutkimustuloksien mukaan viittauksia sarjakuvan aikaisempiin kertomuksiin löytyi, mutta lukijalla on valta ratkaista, huomioiko hän viittaukset. (Ritola 2000, 13, 101.)

Yleisessä intertekstuaalisuudessa eri tekstit elävät konteksteissa: tekstejä kirjoitetaan ja luetaan kulttuurisesti, ja konteksti vaikuttaa merkityksenantoihin ja tulkintoihin. Tekstejä, kuvia ja aiheita lainataan ristiin tekstityyppien välillä. (Herkman 1998, 200.) Länsimainen informaatiovälitys pyritään maksimoimaan, ja vastaanottajalla on valta määritellä paljonko hän vastaanottaa tietoa, ja mitä informaatiota hän vastaanottaa. (Manninen 1995, 51.) Herkman ja Manninen ovat molemmat samoilla ajatuslinjoilla kuvien ja tekstien vastaanottamisesta ja vastaanottamisen taidoista. Kuvallisten koodien lukutaitoa ei laajalti opeteta koulumaailmassa, ja lapset ja nuoret oppivat median käytön omassa kulttuurissaan. (Manninen 1995, 130.) Kriittinen medialukutaito sisältää ajatuksen, jossa median tarjoamia viestejä ei pitäisi ottaa vastaan itsestäänselvyyksinä, vaan vastaanottajalle pitäisi opettaa viestien kyseenalaistamista (Herkman 1998, 239).

2.3 *”Hetkinen! ...Tässä täytyy olla koira haudattuna.”* – Kriittinen näkökulma

Adorno kulttuuriteollisuus-käsitteen kehittäjänä pitää kulttuuriteollisuutta suurien tuottajien ylhäältä alaspäin ohjaamana tuotantona, jossa kulttuurin kuluttaja on passiivinen vastaanottaja. (Adorno 1984, 21.) Ampuja (2004) esittää kulttuuritutkijoiden esittämää kritiikkiä: mediayhtiöiden mediatekstit ovat muodostuneet monimerkityksellisiksi, ja ne

pyrkivät antamaan erilaisille yleisöille mahdollisuuden tekstien omiin tulkintoihin aktiivisina toimijoina. Kulttuuriteollisuusteorialle esitetty kritiikki ihmisistä passiivisina vastaanottajina pohjautuu puolustukseen mediasta ja populaarikulttuurista ”pluralistisena kokonaisuutena”, jossa erilaiset tuotteistukset ja tekstimuodot mahdollistavat arjessa käyttäjien merkitystenannot, mielihyvän saannin, ja erilaisten identiteettien rakentamisen sosiaalisissa ja kulttuurisissa konteksteissa. (Ampuja 2004, 26—27.) Medialla ja sen vaikuttavuudella on siis merkitystä yksilön maailmankuvan hahmottamiseen ja tiedon rakentumiseen.

Dorfman ja Mattelart (1980,122) ovat havainneet ja kritisoineet, että Disneyn maailma on kulutuksellinen, viihteen palvelija. Kaikki pyörii talouden ja rahan ympärillä, Disneyn hahmotkin juoksevat rahan perässä kuluttaen tavaroita ja palveluja. (Mt. 82.) Aamulehden uutisoinnissa talouden ja markkinoiden uutisointi on vahvasti edustettuna. Voiko ajatella, että talouden markkinoilla on valtaa mediassa? Harveyn ajatuksissa maailmantalouden muutokset vaikututtavat ihmisten kulttuuriin. (Harvey 1987, 266, 275—275.) Talouskierrot ja mielikuvien muutokset nopeutuvat, ja mainonnasta tulee osa kulttuuria merkkien ja mielikuvien tuotannossa. Erilaiset tuotannot sekoittuvat mediassa ja erilaiset käyttäjät löytävät tuotteet omiin tarpeisiinsa. (Salovaara-Moring 2004, 198—200.)

Media pyrkii näyttämään todellisuutta intertekstualisoimalla aikaisemmin mainitsemani totuuden rakentumisen, materiaalisuuden, ihmismielen ja ihmisen sosiaalisen toiminnan (Niiniluoto 2003, 41). Niiniluoto esittääkin, että ”meidän tulisi päätellä, että media tietää maailmasta sitä enemmän, mitä enemmän se osallistuu maailman rakentamiseen” (mt. 40). Voiko median vastaanottaja hallita todellisuutta?

Mediakasvatuksen tavoite onkin kriittisen vastaanottajan kasvattaminen näkemään asetettujen stereotypioiden taakse. (Manninen 1995, 53.) Herkman (2007, 80) on samoilla linjoilla, jossa kriittinen mediakasvatus pyrkii tuottamaan uusia katsantokulmia arjen kulutukselliseen ja elämyksiä tavoittelevaan kulutukseen, sekä löytämään asioista taloudellisia ja sosiaalisia piilokytkentöjä, ja korostaa ”tuotannon, markkinoinnin ja kulutuksen tarkastelun tärkeyttä” (mt. 166).

Kriittinen pedagogiikka on ”kulttuurintutkimuksen antia kasvatustieteille”, jonka avulla kasvattajille mahdollistuisi ymmärrys sarjakuvasta kulttuurisena ilmiönä, ja jossa lasten antamat merkitykset syntyvät sidoksista ja kokemuksista populaarikulttuurin ja lasten oman elämänalueiden välille. Vanhempien ja ohjaustyössä olevien toimijoiden olisi huomioitava virallisen ohjauksen ulkopuolelta tulevien tietojen ja kulttuurin sekä arjen kokemusten yhdistäminen oppimiseen ja tiedon rakentumiseen. (Herkman 1998, 16—17, 239.)

Lapsille ja nuorille on tarjolla yhteiskunnan ja yksilöllisyyden kannalta paljon erilaisia elämänmuotoja (Ziehe 1991, 34). Tuotanto ja markkinat yrittävät antaa valmiita merkityksiä omista, voittoa tavoittelevista lähtökohdistaan (Herkman, 2007, 141). Mediainformaation tulvassa lapsi ja nuori saa tietoa ja valmiiksi tarjottua aikuisuuden kokemuksentunnetta, ennen kuin heillä on kykyä käsitellä aikuisten asioita. (Ziehe 1991, 42.) Toisaalta, kuten Saanilahti (1999, 1) ilmaisee, lapset ja nuoret ottavat aikuisia nopeammin viestimien uutuudet käyttöönsä, niin myös Ziehe (1991, 45) tuo esille nuorten uuden roolin tiedonvälittäjinä aikuisille.

Yhteenvetona kokoan teoreettista kirjallisuutta ja aikaisempia tutkimustuloksia, joissa käsitellään tekstien ja kuvien merkityksiä, tekstien yhteneväisyyksiä ja tulkintaa:

- Ihminen rakentaa tietämystään, todellisuuttaan ja kokemuksellisuuttaan muun muassa kuvien ja tekstien kautta. (ks. esim. Kauppi 2004, Lindman ym. 1992, Manninen 1995).
- Viestimien välittämissä kuvissa ja teksteissä löytyy viittauksia toisiin teksteihin, tietolähteisiin, yhteiskunnallisiin tai kulttuurisiin asioihin. (ks. esim. Herkman 1998, Manninen 1995).
- Viestin vastaanottajan kannattaa suhtautua kriittisesti vastaanottamaansa informaatioon. (ks. esim. Ampuja 2004, Herkman 1998, Manninen 1995).

Kun kerran valmiita tekstiyhteyksiä jo löytyy, niin miksi tutkia sarjakuvan ja sanomalehden tekstien sisältöjen yhteneväisyyttä. Lukijoita on argumentoitu aktiivisiksi ja passiivisiksi mediatuotteiden vastaanottajiksi. Miksi Aku Ankan lukemista ja lukijan tulkintoja pitäisi tutkia? Sitä perustelen seuraavaksi tutkimuksen toteutusosiossa.

3 *"Olen utelias, vaikka läpyskä on tietenkin vain ovelasti naamioitu mainos."* – Tutkimuksen toteutus

3.1 *"Pieni tutkimusretki lienee paikallaan."* – Tutkimusteorian taustaa

Sisällönanalyysilla tulkitaan ihmisen elämismaailmaa, ilmiöitä ja ihmisen luomia merkityksiä. Tutkimusmenetelmän historia-alku ulottuu 1920–1930-luvulle Chicagon koulukunnan tutkimustyöhön, jolloin sosiologit vakiinnuttivat laadullisen tutkimuksen menetelmät ihmisten elämismaailman tutkimisesta. Samaan aikaan antropologit määrittelivät kenttätyön tutkimusmenetelmät, jossa tärkeintä on, että havainnoija menee yhteisön ja kulttuurin pariin havainnoimaan ihmisten käytäntöjä ja tottumuksia. (Denzin & Lincoln 2003, 1.) Sisällönanalyysi tutkimusmenetelmänä syntyi 2. maailmansodan aikana ja jälkeen.

Tutkija Herbert Blumer kehitteli Chicagon koulukunnan tutkijoiden ajatuksista nimityksen symbolinen interaktionismi, jonka keskeisinä ajatuksina ovat vuorovaikutus, ihmisten inhimillinen kyky merkityksien antoon ja kyky käyttää kieltä ja symboleita ilmentämiseen ja tulkintaan. (Tyt Avoin yliopisto 2010.)

Sisällönanalyysin filosofinen tausta perustuu fenomenologiseen perinteeseen, jossa ihminen on sekä tutkimuksen kohteena että tutkijana, ja ihminen on tietoisesti päämäärään suuntautunut toimija. (Tuomi J. & Sarajärvi A 2002, 34.) Sisällönanalyysin taustateoriana pidetään hermeneutiikkaa, joka terminä tarkoittaa tulkintaa, ja painottaa inhimillistä ihmisen toiminnan, kulttuurituotteiden ja kielen ymmärrystä. Bacon kertoo hermeneutiikan juurten liittyvän kirkon perinteeseen, jossa hermeneutiikka liitetään usein raamatullisten tekstien tulkintapyrkimyksiin (Bacon 2004, 315). Hermeneutiikassa tutkitaan ihmisen tajunnan sisältöjä ja ihmisen asioille antamia merkityksiä, ja Tuomen ja Sara-järven (2002) mukaan fenomenologis-hermeneuttisen tutkimuksen tavoitteena on käsitteellistää nuo ihmisten kokemukselliset merkitykset ja ilmiöt. (Tuomi & Sarajärvi 2002, 35.)

Esittelen eri *tieteenalojen teoreetikkojen ydinajatuksia*, jotka ovat *vaikuttaneet suomalaisen viestinnän tutkimukseen.* Eri tieteenalojen teoreetikkoja siksi, että viestinnän tutkimus on sekoitus eri teorioiden vaikutteista, ja maailman muuttuessa

tutkimuskysymysten tarkasteluun tarvitaan erilaisia näkökulmia. (Mörä, Salovaara-Moring & Valtonen 2004, 5—6.)

Theodor W. Adorno oli Frankfurtin koulukunnan yksi johtohahmo, jonka kriittinen teoria oli kiinnostunut yhteiskunnan taloudesta ja kulutuksesta, yksilön kehittymisestä ja kulttuuriteollisuudesta. Hänen mielestään kulttuuriteollisuus on tuottajien valmiiksi antamaa, vastaanottajia kontrolloivaa ja samankaltaisena tuotettua tarjontaa: ”Monopolien alaisuudessa kaikki massakulttuuri on yhtä ja samaa.” (Horkheimer & Adorno 2008, 162—163.)

Frankfurtin koulukunnan toisen polven edustaja on Jürgen Habermas, joka kritisoi koulukunnan tarkastelua yhteiskuntajärjestelmästä negatiivisena ihmisiä vieraannuttavana ja hallinnoivana elementtinä. (Ks. esim. Malmberg 2004, 62—67.) Habermas ymmärtää kulttuurin ihmisten elämismaailmana, jota viestintä muokkaa: se naulitsee ”ihmiset kuulijoikseen ja katsojikseen … riistäen … mahdollisuuden puhua puolestaan ja sanoa vastaan”. (Habermas 2004, 250.) Viestintä muokkaa ulkoa päin ihmisten mielipiteitä, ja oleellista on suhtautua kriittisesti annettuun viestintään. Juuri kulttuuri ja kielelliset ihmisten keskinäiset viestintärakenteet vaikuttavat yhteiskunnan muuttumiseen. Habermas pyrkii kirjassaan tuomaan esille ja näkyväksi julkisuuden rakennemuutokseen vaikuttavia tekijöitä. (Habermas 2004, 374; Malmberg 2004, 51.)

Pierre Bourdiueta pidetään yhteiskuntakriitikkona ja mediassa sisällä olevan vallan tutkijana. Bourdieu on kehittänyt rakenteellisen konstruktivismin ja tutkimussuunnan, jossa tarkastellaan todellisuutta ihmisen toimintana yhteiskunnan eri sektoreilla, kentillä, tai kielellisenä, symbolisena ja aiheellisena rakennelmana. (Thompson 1991, 2—4; Bourdieu 1991, 170; Bourdieu & Wacquant 1995, 124—125.)

Hermeneutiikan yksi edustaja on Paul Ricouer, jolle ihmisten maailma ja kokemus ilmentyy kielen kautta (Valdes 1991, 6). Ricouerin ajatuksen mukaan symboliset systeemit ”rakentavat” ja ”uudelleenrakentavat” ihmisten tietoisuutta maailmasta (Ricoeur 1991, 117). Bacon (2004) tulkitsee Ricoeurin ajatuksia: hermeneuttisen analyysin tavoitteena on ”tarkastella tekstiä… … risteyskohtana, jossa tekstin kohtaavat sen laatijan

ja vastaanottajan tarpeet hahmottaa ja uudelleenhahmottaa maailmaa ja sen merkityksiä" (Bacon 2004, 318).

Media säätelee ajan, paikan ja ympäröivän kulttuurin käsitystämme. Maailman muuttuessa nopeasti myös ihmisten mielikuvat muuttuvat nopeasti. (Salovaara-Moring 2004, 185, 199.) Harvey (1987) tuo viestinnän tutkimukseen kielen ja symbolijärjestelmien roolin kulttuurimuutoksissa. Harveyn ajatus on, että ihmisten tapa "ymmärtää ja hallinnoida ympäristöä taloudellisin ja poliittisin menetelmin" on muuttunut radikaalisti yhteiskuntamuutosten aikana. (Harvey 1987 271, 279.) Median valitsema ja tarjoama uutisointi vaikuttaa "käsitykseemme ympäröivästä maailmasta". (Salovaara-Moring 2004, 185—186.)

Viimeisenä viestinnän ja median tutkimukseen vaikuttavana teoreetikkona esittelen Michel Foucaltin, joka varsinkin 1970-luvulla vaikutti voimakkaasti diskurssianalyysien muotoutumiseen (Seppänen 2005, 247). Foucalt tarkastelee mediaa vallan näkökulmasta. Hän ehdottaa mediatutkimukselle erottelujärjestelmien, vallankäyttökohteiden ja -välineiden sekä vallan institutionalisoitumisen tutkimista. (Valtonen 2004, 225.)

Halusin tuoda esille edelliset esimerkit, koska sisällönanalyysistä, omassa tutkimuksessani mediatuotteen ja sen tulkintojen analysoinnista, saan rikkaamman ja monipuolisemman ymmärryksen siitä, minkälaiset teoriat ja ajatukset vaikuttavat viestinnän tutkimukseen. Sisällönanalyysin rinnalla on syytä tarkastella tulevaa tutkimusaineistoa myös diskurssianalyysin kautta. Diskurssianalyysin avulla voidaan analysoida tekstien merkitysten tuottamista ja tarkastella rinnakkaisten tai kilpailevien merkityssysteemien esiintymistä. (ks. esim. Tuomi & Sarajärvi 2002 105—106; Jokinen, Juhila & Suominen 2004, 17.) Kriittinen tarkastelu tarjottuun media-aineistoon sekä tutkimusaineiston tuloksiin toivottavasti kirkastaa epätyypillisten vastausten merkitystä analysoinnissa ja mahdollistaa uusia oivalluksia eroissa ja yhtäläisyyksissä.

Sisällönanalyysi perustuu postmoderniin tieteeseen, jossa voidaan lainata ideoita erilaisista tutkimuksista, ja tulkinta voi olla hyvinkin kirjavaa. Tutkimusmenetelmänä voidaan käyttää *triangulaatiota*, kvantitatiivisen ja kvalitatiivisen tutkimusmenetelmän yhdistämistä. Tutkimusaineiston erittelyllä analysoidaan ja kuvataan sisältöä numeerisesti, ja

sisällönanalyysillä kuvataan aineiston sisältöä sanallisesti. (Tuomi & Sarajärvi 2002, 56, 107.) Seppänen (2005) kuvaakin sisällönanalyysiä metodisesti ja teoreettisesti hyvin joustavaksi analyysikeinoksi (Seppänen 2005,146). Oleellista on kytkeä ja liittää tutkimus valittuun teoreettiseen näkökulmaan sekä hakea teoriasta vahvistusta omille aineistosta tekemille tulkinnoilleen.

Mediatutkimusta tehdään esimerkiksi elokuvien vastaanottotutkimuksena sekä kulttuurisena yleisötutkimuksena MCR-perinteen nimellä (mass comminication research), joista ensimmäiset tutkimukset ilmestyivät jo 1930-luvulla. (Seppänen 2005 181, 185.) MCR-perinne jakautuu vaikutustutkimukseen ja käyttötarkoitustutkimukseen. Varhaisimpia käyttötarkoitustutkimuksia tehtiin 1940-luvun alussa, joissa kiinnitettiin huomiota, mihin ihmiset käyttävät viestimiä. Tutkimuskohteina olivat radiokuunnelmat sekä sanomalehdet. Käyttötarkoitustutkimuksen kukoistusaika oli 1960-luvulla, jolloin sitä käytettiin laadullisena esitutkimuksena lomaketutkimukselle. (Mt. 188.) Median sisältöä voidaan tutkia myös mediasisältöjen tuotannon näkökulmasta. Makrotason tuotannosta tarkastellaan esimerkiksi median omistussuhteita, median yhteiskunnallista tehtävää tai taloudellisia intressejä. Mikrotason tuotannosta huomion kohteena ovat ihmisten tekemät mediasisällöt. (Mt. 217.)

Sisällönanalyysi tuli mediatutkimukseen 1950-luvulla. Bernard Berelson kirjoitti vuonna 1952 ensimmäisen aihetta käsittelevän menetelmäkirjan *Content Analysis in Communication Research* (Seppänen 2005, 144). Pietilä kirjoittaa Berelsonista, jonka mukaan ”sisällönanalyysi on kommunikaation ilmisisällön objektiivista, systemaattista ja määrällistä kuvailua varten soveltuva tutkimustekniikka”(Pietilä 1973,51). Pietilä (1973) on vaikuttanut suomalaisen mediatutkimuksen sisällönanalyysiin oppikirjallaan *Sisällön erittely*, jossa hän käsittelee dokumenttien sisältöjen tutkimisprosessia. Seppäsen (2005) mukaan sisällön-analyysia on käytetty mediatutkimuksessa lähinnä ”tekstien analysoimiseen”, ja tutkijat ovat vasta ottamassa sisällönanalyysin tutkimusmetodiksi kuvien tarkastelussa. (Seppänen 2005, 147.)

Mediatutkimuksessakin on käyty keskustelua kvantitatiivisen ja kvalitatiivisen tutkimusmenetelmän painotuksista. Menetelmille ei kannattane tehdä jyrkkää erottelua, vaan kannattaa pyrkiä käyttämään menetelmiä luovasti omassa tutkimuksessa.

Esimerkiksi journalistinen tutkimusaineisto voi olla suuri. Kvantitatiivinen luokittelu auttaa hahmottamaan aineiston sisällön osiin ja mahdollistaa hypoteesien esittämisen ja tarkastelun aineistolle. Kvantitatiivinen numeerinen tarkastelu jättää kuitenkin paljon kertomatta, ja siihen tarvitaan kvalitatiivista selitystä täyttämään kvantitatiivisen tulosten jättämiä aukkoja.

3.2 *"Olisiko sudenpentujen käsikirjasta apua?"* – Tutkimuskysymykset ja tutkimusprosessi

Aku Ankkaa lukiessani huomasin itselleni tuttuja asioita tarinoiden sisällössä. Mieleeni heräsi kysymys, löytyisikö Aku Ankan ja sanomalehden uutisten kerronnasta samuutta. Mielenkiinnosta etsin aikaisemmin ilmestyneistä sarjakuvien tarinoista tuttuutta. Päätös tieteellisen tutkimuksen aiheesta syntyi nopeasti. Aiheen sitouttaminen kasvatustieteen kenttään löytyi valittujen teorioiden avulla.

Tutkimuskysymykseni tutkimuksen ensimmäisessä vaiheessa Aku Ankan ja sanomalehden uutisoinnin välisestä yhteneväisyyden täydentyi avustavilla kysymyksillä aineiston keräyksen aikana. Ajattelin Aku Ankasta, että koska sarjakuva on niin suosittu eriikäisten lukijoiden keskuudessa, niin täytyyhän suosiolle olla joku syy. Saako lukija tietoa yhteiskunnallisista arjen asioista lukiessaan sarjakuvaa? Kohtaako lukija tarinoissa tuttuutta aikaisemmalle tiedolleen, ehkä tiedostamattaan. Oppiiko lukija sarjakuvan kautta omasta todellisuudesta jotakin uutta? Halusin itsekin uutta tietoa, ja selvitin kysymyksiä konstruktivismin kautta.

Minua kiinnosti, että jos Aku Ankan ja Aamulehden välillä löytyy yhteneväisyyttä, niin minkälaisia yhteneväisyyksiä aineistolla on? Kuinka paljon Aku Ankka käsittelee suomalaisen yhteiskunnan realismia, ja onko Ankkalinnan maailmassa todellisen arjen asioita? Voiko Ankkalinnan maailmaan viedäkään välillä ankeitakin realismin tapahtumia? Näitä kysymyksiä tarkastelin tekstienvälisyyden teorian kautta.

Aikaisempien tutkimuksien mukaan sarjakuvan lukemiseen liittyy nautinto ja viihtyminen (ks. esim. Herkman 1998; Dorfman & Mattelart 1980). Uutisointi mielletään taas virallisemmaksi informaation lähteeksi, ja tietoa pidetään luotettavana. Onko sarjakuvaa syytä lukea vain viihteen ja mielihyvän kannalta, vai onko tarinoita ja niiden sisältöjä

syytä lukea kyseenalaistaen ja varauksella? Kannattaako kaikkea painettua uutisointia uskoa? On tärkeää muodostaa oma mielipide erilaisista asioista, ja toivoin saavani uusia ajatuksia ja kysymyksiä aineistosta kriittisen teorian näkökulmasta.

Tutkimukseni jälkimmäisessä vaiheessa tutkimuksen kohteena olivat lukijat sekä lukijoiden luomat merkitykset ja mielikuvat Aku Ankka-sarjakuvalehdestä. Lomakekysymyksien ryhmittelyllä kartoitin erilaisia lukijatyyppejä ja mitä lukijat havaitsevat sarjakuvista. Tarkastelin lukemissuhdetta vastausten ja taustamuuttujien yhteisvaikutuksilla tiedon rakentumisen näkökulmasta.

Aku Ankan sarjakuvamaailmassa seikkailevat sedät, tädit, veljenpojat tai sisarentyttäret sekä serkut. Äitejä tai isiä ei holhoojina tarinoissa usein esiinny. (Ks. esim. Dorfman & Mattelart 1980.) Kysyin vastaajilta, keitä heidän mielestään kuuluu Aku Ankan keskeisten hahmojen perheeseen, ja peilaan vastauksia Hamiltonin sukulaisvalinnan teoriaan. (Ks. esim. Dawkins 1993, 111—112.)

Rikkaus käsitteenä voi olla monimerkityksellinen ja subjektiivisesti koettua. Halusin tietää, kuka hahmoista on lukijoiden mielestä rikkain ja kuka anteliain. Onko rikkaus taloudellista, yhteisöllistä vai henkistä pääomaa, ja mikä ominaisuus tekee sarjakuvahahmosta anteliaan? Sarjakuvahahmojen sosiaalisia rakenteita tarkastelen Burtin (2005) ja Linin (2001) sosiaalisen pääoman määrittelyjen kautta.

Sarjakuvahahmon luonteen piirteet ja käyttäytyminen välittyvät sarjakuvan kuvituksissa, puhekuplan teksteissä ja ääni-ilmaisuissa. Ihmiset lukevat sarjakuvahahmojen tunteista, kokevat ne ja voivat samaistua hahmon tunteisiin. (Ks. esim. Jallinoja 2004, 128—129.) Halusin tietää millaisia ovat lukijoiden luomat mielikuvat sarjakuvahahmon luonteesta ja toiminnasta sekä millaisiin tunteisiin lukijat kiinnittävät huomiota.

”…Ankkalinna ei kuulemma missään nimessä sijaitse Yhdysvalloissa, vaan ”kaikkialla ja ei missään” (Dorfman & Mattelart 1980, 23). Onko Ankkalinna lukijoiden mielestä olemassa, ja missä? Ovatko tarinat vain fantasiaa ja mielikuvitusta vai onko tarinoissa todellisia asioita? Toivoin saavani erityisesti lukijoiden sanallisia perusteluja todenperäisyydelle.

Aloitin tutkimusprosessin aineistonkeruulla, jonka ohella luin teoreettista taustaa lähdekirjallisuudesta ja aikaisemmista tutkimuksista. Valmiin aineiston sarjakuva-aineiston tarinat jaottelin tarinan sisällön mukaan jo ensimmäisen lukukerran jälkeen alustavien otsikoiden alle. Ajatuspolkujen rakentuminen tutkimuksesta alkoi hahmottua jo teoriaan tutustumisen aikana, ja kirjoitin ajatuksia muistiinpanoiksi. Aineiston keräyksen jälkeen tein aineistolle lopullisen jaottelun vahvistuneiden otsikkoaiheiden mukaan. Valmiin aineiston analyysivaiheeseen annoin itselleni luvan vasta, kun aineisto oli täysin koodattu.

Ensimmäisen tutkimusvaiheen analyysi herätti mielenkiintoisia kysymyksiä, joten tutkimuksen jatkamiselle oli selvä tarve, ja päätin jatkaa tutkimusta pääosin kvantitatiivisella lomaketutkimuksella. Tutkimuksen jälkimmäisen osan tutkimuslomakkeen suunnittelu alkoi kehittyä mielessäni jo ensimmäisen tutkimusvaiheen analyysivaiheen aikana. Aku Ankkaa silmäilevät ja lukevat hyvin eri-ikäiset lukijat, joten tutkimusjoukon ikähaitari oli laaja. Haasteena olikin suunnitella tutkimuslomake, jonka kysymykset ymmärtäisivät kaiken ikäiset, lukutaidottomat ja lukutaitoiset vastaajat. Tutkimustilanteessa vastaajan tehtävä oli katsella tai lukea Aku Ankan numero 48/2010, ja sen jälkeen vastata lomakkeen kysymyksiin. Valitsin vastaajiksi valmiiksi muodostuneita ryhmiä: yhden yleisopetuksen 1. ja 6. luokan, lukion 2. luokan sekä kolme eläkeläisten harrastuspiiriä. Työikäisille vastaajille jaoin sarjakuvalehden ja kyselylomakkeen henkilökohtaisesti.

3.3 *”On kai selvää, että otamme haasteen vastaan.”* – Aineistonkeruumenetelmä ja aineisto

3.3.1 Valmis aineisto

Elämismaailman ymmärtäminen tulee tutkittavan ja tutkijan jäsentyneisyydestä maailmassa ja tulkinnasta. (Varto 2005, 48.) Hermeneutiikka on ymmärtämistä ja tulkintaa, ja tutkijalla on aina olemassa esiymmärrys tutkittavasta asiasta tai ilmiöstä. Analyysivaiheessa tapahtuu uusia oivalluksia ja oppimista aineiston avulla, palaamalla uudelleen aineistoon kehä alkaa alusta, ja ymmärryksemme syvenee. (Ks. esim. Tuomi & Sarajärvi 2002, 35; Varto 2005, 108.) Analyysissä *tarkastellaan* aineistosta esiintyvien ilmiöiden *yleistämisen mahdollisuutta* ja *yleisestä poikkeavia tapauksia*.

Käytin pro gradu -tutkielmassani kvantitatiivista ja kvalitatiivista tutkimusotetta. Valitsin tutkimuksen ensimmäisessä vaiheessa aineistonkeruumenetelmäksi valmiiden aineistojen keräämisen. Tutustuin aineistoon lukemalla tekstejä ensimmäisellä kerralla yleisellä tasolla, Aku Ankan läpi lukien, ja Aamulehden otsikoita silmäillen tai mielenkiintoisen artikkelin tarkemmin tutkien. Tässä vaiheessa en tehnyt mitään muistiinpanoja Aku Ankan alustavaa luokittelua lukuun ottamatta.

Aloitin aineiston keräämisen 1. tammikuuta 2010. Aamulehden viimeinen aineistonumero oli toukokuun 1. ja Aku Ankan 26/2010. Keräsin Aku Ankan aineistoa kaksi kuukautta pidempään, koska Ankka-TV:n (2010) mukaan ankkojen kuvitus ja tekstitys kestävät jopa kahdeksan viikkoa, joten halusin antaa mahdolliselle ajankohtaiselle uutiselle mahdollisuuden vilahtaa Aku Ankan sivuilla. (Sanoma Magazines Oy 2010, luettu 2.8.2010.) Aineistoksi muodostui 26 kpl Aku Ankan sarjakuvalehteä ja 101 tarinaa sekä Aamulehteä 118 kpl ja 350 artikkelia. Pyhäpäivien vuoksi Aamulehti ei ilmestynyt 3 päivänä.

Esikoodasin ja luokittelin Aku Ankan tarinat välittömästi ensimmäisen lukukerran jälkeen Excel-taulukkoon. Ideointivaiheessa olin antanut alustavat aiheiden teemaotsikot, joiden alle luokittelin tarinat sisällön mukaan. Joskus olisin voinut sijoittaa tarinan kahteenkin eri teemaan, jos tarinassa käsiteltiin kahta eri aihetta. Päätin tarinan luokittelusta sen mukaan, mitä aihetta tarinassa enemmän käsiteltiin. Esikoodauksessa rajataan aineistoa ja valitaan, mitä analyysiin otetaan mukaan ja mitä jätetään tutkimuksen ulkopuolelle. (Tuomi & Sarajärvi 2002, 94.) Otin tutkimukseen mukaan yhden ja useamman sivun tarinat. Jätin tutkimuksen ulkopuolelle stripit (kahdesta neljään ruudun pituiset tarinat) sekä jatkosarjat, lukuun ottamatta kolmen viimeisen numeron (24—26/2010) ajankohtaista MM-jalkapalloturnausta käsittelevää jatkosarjaa. Jatkosarjaa lyhyemmissä tarinoissa tarinan kaari oli helpommin hahmotettavissa, ja taas liian lyhyissä tarinoiden sisällöstä ei saanut tarpeeksi vertailuainesta.

Sarjakuvan tarinoita oli yhteensä 101 kappaletta. Taulukossa 1 Aku Ankkojen tarinoiden sijoittuminen teemoittelun mukaan on ilmoitettu määrällisesti. Teemoittelun jälkeen tyypittelin aineiston. Valitsin analysoitavaksi selvimmät teemojen alle sijoittuneet tarinat, ja eri näkökulmista otsikkoa käsittelevät tarinat. Valinnalla pyrin välttämään myös

tarinoiden toistoa. Koodasin teemat värillisiksi jatkokäsittelyn helpottumiseksi. Muodostuneet teemat ovat taulukossa 1.

TAULUKKO 1. Aku Ankan tarinoiden luokittelu ja muodostuneet teemat

Esiintyminen	Ajan-kohtaisuus	Opetus, kasvatus =koulutus	Syrjäytyminen, erilaisuus	Luonnon-mullistus	Talous	Arvot
Esiintymis-määrä kpl	48	17	10	1	20	5
Tutkimuksen tarinat/ muodostuneet teemat	7	17			12	

Aamulehden aineisto oli haastava ja mielenkiintoinen, koska aineistoa selailemalla sai historiakatsauksen neljä kuukautta taaksepäin. Keskityin painettuun uutisointiin ja jätin Aamulehden sähköisen version tutkimuksen ulkopuolelle. Luin Aamulehden artikkeleja kaikkiaan 350 kappaletta. Aamulehden suuren artikkelimäärän vuoksi totesin kynä- ja paperisysteemin parhaimmaksi vaihtoehdoksi luokittelussa. Artikkelit jakautuivat seuraavan sivun taulukon 2 mukaan.

TAULUKKO 2. Aamulehden artikkelit ja esiintymiskerrat aineistossa

Aihe	Esiintyminen
Talous	58
Hallinto (politiikka, päätöksenteko)	85
Koulutus	17
Yhteisöllisyys	5
Maailmantalous, maailmanpolitiikka	45
Ilmasto, ympäristö	27
Katastrofit, sota, konfliktit	26
Työelämä, eläke	28
Pakolaispolitiikka, uskonto	11
Syrjäytyminen	6
Keksinnöt	4
Terveys, hyvinvointi	18
Muu	20
Yhteensä	350

Aku Ankan teemoittelun jälkeen minulla oli tarkat tutkimuksen käsittelyaiheet, ja kävin uudelleen läpi Aamulehden aineistoa. Aiheina olivat siis ajankohtaiset teemat, koulutus ja talous. Käytin tutkijanvapautta ja valitsin valtavasta artikkelimäärästä selvimmin aiheita käsittelevät artikkelit. Jätin valitsematta artikkelin, jos aiheen toistuminen oli jatkuvaa. Laadullisen tutkimuksen aineisto ja sen koko voi koostua tutkijan harkinnanmukaisista näytteistä (Eskola & Suoranta 1998, 61).

3.3.2 Kyselylomake

Tutkimuksen jälkimmäisen vaiheen tutkimusmenetelmänä lomaketutkimusprosessi oli selvä valinta. Lomakkeen otsikointi ”Aku Ankka – tulkintatutkimus” ilmaisee kyselyn tavoitteen. Tutkimuksella pyrin selvittämään, mitä lukijat tulkitsevat Aku Ankka-sarjakuvalehdestä ja -tarinoista.

Lomaketutkimuksessa vastaaja pystyy omassa aikataulussaan vuorovaikutukseen lomakkeen informaation ja omien tietojensa kanssa, kun esimerkiksi haastattelutilanteessa vastaaja joutuu muistin varassa muodostamaan käsityksensä sarjakuvahahmosta, ja haastattelutilanne saattaa muuttaa vastauksia ujouden tai jännittämisen takia. (Ks. esim. Ahola 2007; Hirsjärvi ym. 2004, 194—196.) Vastaustilanteessa

lomakkeessa hahmojen kirjoitetut nimet ja käytetyt kuvat auttavat vastaajaa palauttamaan muistiinsa mielikuvan hahmosta. Lisäksi luettu sarjakuvalehti toimi vastaajan tukena. Lomaketutkimus oli myös haastattelua nopeampi tapa toteuttaa kysely.

Lasten ja nuorten kasvatus- ja opetustoimialalla tutkimuksiin tarvitaan tutkimuslupa, ja pyysin Tampereen kaupungin yleisopetuksen rehtorilta kirjallisen tutkimusluvan. Lisäksi pyysin osallistuvien 1. ja 6. luokan oppilaiden vanhemmilta kirjallisen tutkimusluvan. Lähestyin eläkeläisten harrastuspiiriä tutkimuskirjeellä, mutta varsinaista tutkimuslupaa eläkeläisryhmiin ei tarvittu. (Liite 2 tutkimusluvat).

Kyselylomakkeen suunnittelun pohjana olivat teoreettisen viitekehyksen käsitteet: konstruktivisminen tiedonrakentuminen, intertekstuaalisuus sekä kriittisyys. Teoreettiset käsitteet selkeyttivät kysymysten ryhmittelyä, ja sain ryhmittelyllä selkeän rakenteen lomakkeelle. Kysymykset antoivat myös vastauksia asettamiini tutkimuskysymyksiin.

Kysymysten ja mittareiden suunnittelua ohjasi jo päätetty otosryhmien jakauma. Aineistonkeruussa hyödynsin valmiita rakenteita, ryhmiä, joilla sain edustuksen valituista ikäryhmistä. Otannasta käytetään nimitystä ryväsotanta. (Ks. esim. Valli 2001, 105.) Otoksen vastausten yleistettävyyttä miettiessäni päädyin harkinnanvaraisiin näytteisiin ja yhden otoksen edustajajoukkoon ikäryhmittäin. Tutkimuskysymykset koskivat muuttujien välisiä yhteyksiä ja ryhmien välisiä vertailuja, joten kokonaisotoksella oli mahdollisuus saada tietoa yhteneväisyyksistä (Ahola 2007, 55). Kysymykset olivat suljettuja monivalintakysymyksiä sekä avoimia mielipidekysymyksiä, joihin pyydettiin perusteluja. Tutkimusotoksen ikäjakauma täytyi ottaa huomioon kysymysten mittaasteikkojen muodostuksessa. Asteikoista täytyi saada mielenkiintoa herättävä ja ymmärrettävä, kun kysyttiin mielikuvia, ja vastaajan täytyi tehdä adjektiivien vertailua. Jokaisessa monivalinta-kysymyspatterissa oli vastausohjeet erikseen (taustatiedoissa rengasta yksi vaihtoehto, kysymyksissä rengasta kyllä tai en, voit rengastaa useamman vaihtoehdon, rengasta yksi vaihtoehto tai kirjoita oma, rengasta vain toinen vaihtoehdoista, rengasta vain yksi vaihtoehto).

Tutkimusaihe antoi mahdollisuuden käyttää kysymysten esittämisessä hahmojen kuvia havainnoinnin selventämiseksi. Sanoma Magazine Finland antoi kirjallisen luvan hahmojen kuvien käyttämiseen tutkimuslomakkeessa (Heiskanen 2010). Haasteena kysymyslomakkeessa oli juuri havainnoinnin selkeys ja kysymysten ymmärrettävyys, koska vastaajien ikähaitari oli 1. luokkalaisista eläke-ikäisiin. Käytin sarjakuvahahmojen kuvia yhdessä hahmon nimen kanssa kahdessa kysymyspatterissa. Lisäksi käytin yhdessä kysymyspatterissa sarjakuvahahmon ilmeitä tekstin kanssa yhdessä luonnepiirteen vastausvaihtoehdon kohdalla, ja toisessa kysymyspatterissa käytin adjektiivin kanssa hahmon adjektiivia vastaavaa kuvaa (esim. iloinen, vihainen). Kysymykset olivat lyhyitä ja selkeitä, mutta esimerkiksi adjektiivien hahmottamisessa hahmojen ilmeet tukevat valintavaihtoehdon hahmottamisessa, etenkin lukutaidottomilla vastaajilla.

Kysymyspatterit muodostivat teema-alueet: taustatiedot, sarjakuvalehden lukeminen, Aku Ankka-sarjakuvalehden perhekäsitykset, Aku Ankan rikkain ja anteliain hahmo ja perustelut mielipiteelle, käsitys sarjakuvahahmojen luonteesta sekä luonteen ominaisuuksista, ja viimeisenä sarjakuvan todenperäisyys ja Ankkalinnan todellisuus. Kyselylomakkeen taustamuuttujina olivat ikäasemointi (1 = 1. luokalla, 2 = 6. luokalla, 3 = lukiolainen, 4 = olen työelämässä ja 5 = eläkeläinen), sukupuoli (1 = nainen, 2 = mies) sekä lukemiskerrat (1 = kerran viikossa, 2 = monta kertaa viikossa, 3 = kerran kuukaudessa, 4 = monta kertaa kuukaudessa, 5 = luen harvoin Aku Ankkaa ja 6 = en lue Aku Ankkaa). Taustamuuttujilla oli tarkoitus verrata eri vastaajaryhmiä keskenään, ja löytää eri ryhmien välillä samanlaisuutta tai erilaisuutta.

Sarjakuvalehden *lukemiskysymyksillä* halusin selvittää, mitä lehden katselija tai lukija havainnoi ja huomaa kuvista, teksteistä, merkeistä tai logoista sekä huomaako lukija tarinan viittauksia lehden ulkopuoliseen maailmaan, kuten vuosikalenterin juhlapäiviin, tuttuihin henkilöihin tai paikkoihin, musiikkiin tai TV-ohjelmiin sekä sanan-laskuihin tai vitseihin (kysymykset 4—14). Vastausvaihtoehtoina olivat kyllä tai en. Kysymyksessä numero 15 vastaaja sai vastata, miten hän kokee sarjakuvan kielen lukemisvaikeuden tai -helppouden. Mitä sarjakuvan kieli on? Jätin tietoisesti sarjakuvan kielen määrittelyn vastaajalle, sillä lukijoita on erilaisia: toiset katselevat kuvia, toiset lukevat puhekuplan tekstejä ja jotkut katselevat ääni-sanoja. Osion viimeinen kysymys (16) oli kysymys vastaajan mielipiteestä, onko sarjakuvien tarinoissa enemmän fantasiaa ja mielikuvitusta

vai todellisia asioita. Kontrollikysymys oli lomakkeen lopussa: onko Ankkalinna oikeasti olemassa, ja jos on niin missä. Jos Ankkalinna ei ole olemassa, niin miksi ei (kysymys 35).

Aku Ankka-sarjakuvalehden hahmojen perheistä kysyttiin kysymyksillä 17—19. Vastaajat saivat valita hahmoja, jotka heidän mielestään kuuluivat Akun, Roope-sedän ja Veljenpoikien perheisiin. Vaihtoehtoina eri hahmoilla olivat Aku, Veljenpojat, Roope, Mummo Ankka, Neiti Näpsä, Iines tai Sudenpennut. Vaihtoehtoja sai halutessaan valita useamman tai antaa oman ehdotuksen vastaukseksi avoimena vastauksena (5 = muu). Tarkoituksena oli selvittää, miten lukijat ja eri vastaajaryhmät hahmottavat perhekäsitteen sarjakuvassa, jossa ei usein esiinny äitejä tai isiä.

Esittääkö Aku Ankan sarjakuva stereotyyppejä eri sarjakuvahahmojen kautta? Onko Roope esimerkiksi rikkauden tai Aku pätkätyöläisen malli? Roope on rikas Aku Ankan tarinoissa, mutta väitettä ei asetettu hypoteesiksi aineiston analyysissä. Avoimilla kysymyksillä 20—21 kysyttiin lukijalta mielipidettä hahmojen rikkaudesta ja anteliaisuudesta, ja vastausten perusteluilla toivoin saavani tietoa, millaisia asioita lukijat pitävät rikkauden tai anteliaisuuden merkkinä, ominaisuuksina tai osoituksena. Muodostin kontrollikysymyksen rikkaudesta parivertailulla. Parivertailu oli minulle ennestään outo tutkimusmenetelmä, ja halusin testata menetelmää. Parivertailun avulla saadaan selville vaihtoehtojen hierarkkiset suhteet asioista, jotka pohjautuvat vastaajan mielipiteille tai mielikuville, ja menetelmää voidaan käyttää myös lukutaidottomille. Vastaajan täytyi valita parista aina toinen, joka vastaa hänen mielestään asetettuun kysymykseen. (Valli 2001, 113—115.) Neljää eri sarjakuvahahmoa ja mielikuvaa hahmojen rikkaudesta verrattiin keskenään ristiin (kysymykset 29—34). Sarjakuvahahmoina olivat Aku, Roope, Veljenpojat sekä Kulta-Into Pii.

Sarjakuvahahmojen luonteiden kartoitusta varten muodostin mittariksi Flenchen-asteikon, jolla kysyin sarjakuvahahmon luonteesta ja olemuksesta adjektiivein ja kuvin (kysymykset 22—28). Flenchen-asteikolle asetetut hahmojen ilmeet pystyy lukutaidotonkin vastaaja hahmottamaan ja erottamaan negatiiviset tai positiiviset luonteenpiirteet. (Ks. esim. Valli 2001, 107—108.) Vastausvaihtoehdot olivat: 1 = iloinen, 2 = ylpeä, 3 = vihainen, 4 = pettynyt, 5 = surullinen tai 6 = millainen, joka oli vastaajan

oma määrittelemä vaihtoehto. Sarjakuvahahmon olemus tarinoissa yleensä oli luokiteltu 1 = ahkera, 2 = auttava, 3 = pelokas, 4 = kiusantekijä, 5 = laiska ja 6 = vastaajan oma valitsema vastaus.

Kyselyä testattiin ennakkoon kahdella pienryhmällä. Ryhmäläiset saivat lukea Aku Ankan numero 48/2011, ja lukemisen jälkeen vastata kysymyksiin. Esitestauksella sain tietoa vastaustilanteen kestosta ja lomakkeen kehittämistarpeesta. Korjausehdotusten perusteella sain muokattua kyselylomakkeen lopulliseen painokuntoon. Lomake oli monivärinen painettu, kaksisivuinen ja 35 kysymyksen mittainen.

Lomakekysely suoritettiin kontrolloidulla kyselyillä koululuokissa, harrastusryhmissä ja työikäisten palautekyselynä 18.1.—1.2.2011. Kontrolloidussa kyselyssä jaoin itse lomakkeet vastaajille, ohjeistin kyselyyn vastaamisen ja vastasin mahdollisiin kysymyksiin. (Ks. Hirsjärvi ym. 2004, 185–186.) Yleisopetuksen 1. luokan vastaustilanteessa käytimme opettajan kanssa sovitusti luokan 4.-luokkalaisia kummeja apuna. 1.-luokkalaiset saivat maksimissaan 30 minuuttia aikaa tutustua lehteen katsellen tai lukien, jonka jälkeen kummiluokkalaiset kysyivät lomakkeen kysymykset ja osoittivat kysymyksen vastausvaihtoehdot lomakkeesta, jolla varmistettiin vastaajan ymmärrys kysymyksestä, ja kirjasivat vastaukset lomakkeelle. Muut ikäryhmät saivat lukemiseensa ja vastaamiseensa tarvittavan ajan, joka kesti 20—50 minuuttia. Osalle vastaajista luettava Aku Ankan numero oli entuudestaan tuttu.

Tutkimusotoksen suuruudeksi tuli 141 vastausta. Valmiiden vastausryhmien valinnalla ja vastaustilanteessa itse paikalla olemalla (paitsi työikäisten kanssa) mahdollistin vastaustilanteiden empiirisen havainnoinnin sekä varmistin lomakevastausten takaisinsaannin ja riittävän otosmäärän saamisen. Vastaajien prosentuaaliset osuudet on esitetty kuviossa 1 seuraavalla sivulla.

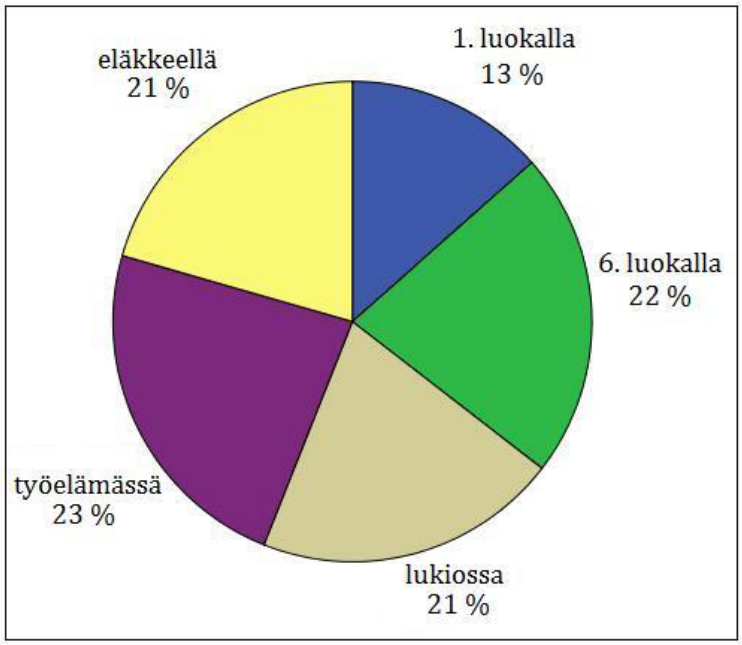

KUVIO 1. Vastaajien prosentuaalinen jakautuminen kyselyaineistossa ikäryhmittäin (kaikki vastanneet *N*=141).

Vastaajista 54,6 % oli naisia ja 40,4 % miehiä. Lukemiskerroissa vastaajat painottuivat vastaajaryhmiin, jotka lukevat harvoin Aku Ankkaa 39 % tai eivät lue Aku Ankkaa 24 %. Monta kertaa viikossa lehteä lukevia oli 14 % ja kerran viikossa lukevia 11 %. Vähiten lukijoita sijoittui ryhmiin lukee Aku Ankkaa kerran kuukaudessa 6 % tai lukee monta kertaa kuukaudessa 4 %. Puuttuvia vastauksia oli 2 % (*N*=141).

Kvantitatiivisella sisällönanalyysillä luokittelin vastausten sisältöä, ja samalla hahmotin kvalitatiivisen tapausanalyysin paikan osana koko aineistoa. Etsin aineistosta eroja ja samanlaisuuksia, ja pyrin osoittamaan ne systemaattisesti kvantitatiivisen menetelmien avulla. (Ks. Seppänen 2005, 168, 171.)

3.4 *"Voitamme leikiten, jos käymme tehtävän huolella läpi."* – Aineiston analyysitavat

Valmiin aineiston analyysitapaa luonnehtisin aineistolähtöiseksi analyysiksi, jossa teoreettinen viitekehys on ohjannut analyysintekoani. Aineistoanalyysi jakautuu sisällönanalyysiksi, joka tarkastelee tekstin merkityksiä, sekä diskurssianalyysiksi, jonka avulla tarkastellaan, miten näitä merkityksiä tekstissä tuotetaan. (Tuomi & Sarajärvi 2002, 105.) Sisällönanalyysi viittaa hermeneuttiseen ja tulkitsevaan näkökulmaan. (Suoranta

2009, 1.) Hermeneuttisen ihmiskäsityksen mukaan tutkimuksessa tärkeitä ovat kokemuksen, merkityksen ja yhteisöllisyyden käsitteet (Tuomi & Sarajärvi 2002, 34). Ricoeurin (1991) mukaan lukijalla on tarve tehdä maailmaa ja sen merkityksiä ymmärrettäväksi ”omimalla” oudot asiat ja tekstit omikseen. (Ricoeur 1991, 8, 11.) Ajatukseni mukaan Ricoeurin esitys hahmotuksen tarpeesta johtaa ihmisen kohti toimintaa, kohti konstruointia ja rekonstruointia.

Myös diskurssianalyysi arvioi asioita uudelleen sosiaalisessa tiedonrakentamisessa ja esittää kritiikkiä. (Suoranta 2009, 1.) Keskityn diskurssianalyysissä Jokisen ym. (2004, 17) esittämään väljään viitekehykseen, jossa kielen käyttöä tarkastellaan ”sosiaalista todellisuutta” rakentavana luonteena tai kilpailevina tarkoitus- ja sisältösysteemien rinnakkaisina esiintymisinä.

Aikaisemmin jo mainitsin, että Aku Ankan ja Aamulehden tutkimuksen rakenne ja aineiston käsittelymenetelmä kehittyivät ajatuksissa jo teoriaan tutustumisen vaiheessa. Tarkan etukäteen jäsennellyn työnkulun mukaan toteuttaminen oli sujuvaa. Koin erittäin tärkeäksi teoriasta ja aikaisemmista tutkimuksista tekemäni muistiinpanot ja omat kirjoittamisideat. Kirjoittamisideoilla tarkoitan kyseenalaistuksiani, vertailuehdotuksia tai valmiita ajatuslauseita vietäväksi tutkimusraporttiin.

Teemoittelussa aloitin Aku Ankka-aineiston käsittelystä ja siirryin Aamulehden aineistoon. Koska keräsin Aku Ankka-aineistoa kaksi kuukautta pidempään, halusin saada lehden kaikki tutkimukseen mukaan otettavat numerot käsiteltyä ensin. Tyypittelyvaiheessa toimin päinvastoin. Ensin käsittelin Aamulehden artikkelit. Käytännössä leikkasin tutkimukseen mukaan otettavat artikkelit lehdestä, ja kirjoitin päivämäärät leikkeisiin. Kävin lehtiartikkelit läpi yksitellen ja pinosin aihekäsittelyn mukaan kirjaten esiintymismäärät paperille. Otsikoin aiheet, laskin artikkelien määrät yhteen ja tein luvuista taulukon. Seuraavaksi käsittelin Aku Ankan teemoiteltua aineistoa verraten tarinoiden sisältöjä Aamulehden artikkelien sisältöön, ja tein tarinoiden sisältöjen mukaan tyypitellen oman taulukon. Seuraavalla sivulla taulukossa 3 on yhdistettynä tutkimusaineiston sarjakuvatarinoiden ja uutisartikkelien sisältöjen tyypittelyt.

TAULUKKO 3. Tarinoiden esiintyminen teemojen mukaan Aku Ankassa ja Aamulehdessä

Teema	Esiintyminen Aamulehdessä	Esiintyminen Aku Ankassa
Ajankohtaisuus/Teemat		
Liisa Ihmemaassa	2	1
Ystävänpäivä	1	1
Olympialaiset	3	1
Kylmä talvi	2	-
Jalkapallon MM-kisat	1	3
Auttaminen	6	2
Partio	2	3
Arjen sankarit	5	2
Hiihto suosikkilajina	2	1
Pääsiäinen	3	1
Vappu	6	1
Koulutus		
Vaihtoehtoiset opetusmenetelmät	14	4
Koulupäivän pidentäminen	9	-
Kouluruokailu	9	-
Kiusaaminen, koskeminen, turvallisuus	13	1
Tietotekniikka	12	3
Kuritus	3	2
Säästöt, kouluverkostot, lomautukset	25	-
Koululiikunta	7	2
Erityisopetus	5	-
Hankkeet, kehittäminen	5	-
Nuoren murrosikä	1	-
Talous		
Talous	2	-
Haiti ja luksusristeilijä	1	-
Työmarkkinoiden lakot	2	3
Keksinnöt	2	4
Koirabisnes	1	1
Energia, öljy	1	-
Hotelli, rakennushankkeet	5	2
Kaavahankkeet	11	3
Sijoittajat	7	3
Yrittäjyys	2	7
Puhelinteknologia	35	1
Väestökehitys	1	-
Taloustaidot	4	-

Aku Ankan ja Aamulehden yhteistä taulukkoa silmäillessäni silmiini ilmestyi Aku Ankan innostunut kiilto, ja huulilleni levisi Aku Ankan hymy. Halusin Akumaisen innostuksen rauhoittuvan, ja halusin katsoa tuloksia Roope-setämäisesti järkeillen ja kritisoiden.

Kvantitatiivisen tutkimusosuuden analysoinnissa käytin SPSS 19.0 tilasto-ohjelmaa. Tarkistin matriisin enkä korvannut puuttuvia arvoja. Käyn läpi analyysitapoja teemaalueittain: lukeminen ja havainnointi, sarjakuvalehden perhekäsitykset, rikkain ja anteliain sarjakuvahahmo, sarjakuvahahmon luonne ja olemus sekä Ankkalinnan ja sarjakuvan todellisuus.

Lukeminen ja havainnointi osiossa aloitin selvittämällä muuttujien välisiä lineaarisia riippuvaisuuksia Pearsonin korrelaation avulla. Jatkoin korrelaatioiden tarkastelua riippumattomien muuttujien enter- tai stepwise-valintamenetelmällä, jolloin sain prosentuaalisia selitysosuuksia valittujen muuttujien vaihteluista. Seuraavaksi jatkoin analyysiä erotteluanalyysillä, mitkä tekijät muuttujista (kysymykset 4-15) erottelevat eniten tai vähiten lukemiskertojen ja ikäasemoinnin suhteen, ja sitä kautta sisällön havainnointiin. Varmistin vielä faktorianalyysillä, muodostuisiko samoista muuttujista faktoreita kuin mitä funktioita erotteluanalyysin avulla muodostui. Faktorianalyysiin otin mukaan faktorit, joiden eigenvalue-arvo oli yli 1. Varmistin faktoreiden varianssien eron ja testin luotettavuuden Levenenin testillä, ja faktorianalyysin jälkitesteillä (Post Hoc) testasin taustamuuttujien ja faktoreiden keskinäistä vaikutusta. Lopuksi muodostin lukemiskertojen ja ikäasemoinnin taustamuuttujista uudet luokittelut yhdistämällä vastaajaryhmiä, jolloin sain tehtyä ristiintaulukoinnilla vertailua taustamuuttujilla ja faktorien muodostamilla muuttujilla. Uusiksi ikäasemoinnin luokiksi tulivat 12 = 1. ja 6. luokkalainen, 3 = lukiolainen, sekä 45 = työikäiset ja eläkeläiset, ja lukemiskertojen mukaan 13 = kerran viikossa tai kuukaudessa, 24 = monta kertaa viikossa tai kuukaudessa ja 56 = luen harvoin tai en ollenkaan.

Perhekäsitysten analysoinnin aloitin vastausten frekvenssijakautumien tarkastelulla (kysymykset 17—19). Seuraavaksi ristiintaulukoin uudelleenluokitellut taustamuuttujat ja sukupuolen sekä vastatun hahmon perheenjäsenet. Akulla olivat vastausvaihtoehtoina 1 = Veljenpojat, 2 = Roope, 3 = Iines, 4 = Mummo Ankka tai 5 = Joku muu. Roopen vaihtoehdot olivat 1 = Veljenpojat, 2 = Aku, 3 = Neiti Näpsä, 4 = Mummo Ankka ja 5 = Joku muu.

Veljenpoikien perheeseen vastaajat saivat valita 1 = Akun, 2 =Roopen, 3 = Iineksen, 4 = Sudenpennut tai 5 = Jonkun muun. Vaihtoehdon 5 = Joku muu luokittelin Excel-taulukkoon erilliseksi taulukoksi. Vastaajat saivat halutessaan valita useamman vaihtoehdon kunkin sarjakuvahahmon perheenjäseneksi.

Kysymyksistä kuka sarjakuvahahmoista on rikkain ja anteliain analysoin syvällisemmin rikkautta (kysymykset 20—21), koska talousaiheet ovat vahvasti esillä Aku Ankan tarinoissa. Avoimien vastausten perusteella luokittelin sarjakuvahahmot sekä perustelut numerollisiksi vastausvaihtoehdoiksi SPSS-matriisiin. Molemmista kysymyksistä sekä vastausten perusteluista katsoin frekvenssijakaumat. Rikkain vaihtoehdon perusteluista tein ristiintaulukoinnin taustamuuttujien kanssa. Tulokset antavat vain kuvauksen vastaajien perusteluista, koska vastauksia muodostui soluihin liian vähän (alle 5 kpl), joten tulosta ei voi pitää luotettavana. Kontrollikysymyksenä rikkaudelle olivat kysymykset 29—34, joiden analyysin suoritin parivertailun tutkimusmenetelmällä. Parivertailu antaa mahdollisuuden kvantitatiivisen aineiston monipuoliseen tarkasteluun ja on yleensä menetelmänä osa kyselylomakkeen tutkimusmenetelmiä. (Valli 2001, 113.) Parivertailun analyysistä poistin vastaajat, joiden lomakkeesta puuttui kysymysten 29—34 vaihtoehdoista yksikin vastaus, ja otokseen jäi 131vastausta.

Vertailin sarjakuvahahmojen luonnetta ja muuttujien jakaumia Kruskal-Wallisin testillä, koska kysymysten ryhmittelymuuttujat ovat useampiluokkaisia (kysymykset 22—28). Halusin selvittää, millä vastaajaryhmillä on eroja tiettyjen sarjakuvahahmojen luonteen-ominaisuuksien hahmottamisessa. Tarkastelin vastausten lineaarisia korrelaatioita sekä tein jatkoanalyysin enter- menetelmällä valituille muuttujille. Ristiintaulukointia varten tein uudelleenluokittelut sarjakuvahahmon luonteille ja olemuksille. Uudet luonteen luokittelut olivat: 12=iloinen tai ylpeä, 3=vihainen sekä 45=pettynyt tai surullinen. Hahmon olemuksen luokittelut olivat: 12 = ahkera tai auttava, 3 = pelokas, 4 = kiusantekijä sekä 5 = laiska. Ristiintaulukoinnilla tutkin sukupuolen ja uudelleenluokiteltujen taustamuuttujien sekä uudelleenluokiteltujen luonteiden ja olemusten välisiä riippuvaisuuksia. Khiin neliön testillä testasin, onko esiintyneellä riippuvuudella tilastollista merkitsevyyttä. Menetelmällä sain valittujen muuttujien selitysosuuden luonteen tai ominaisuuden vaihtelusta suhteessa valittuun taustamuuttujaan.

Aku Ankan tarinoiden fantasia tai todellisuus sekä Ankkalinnan olemassaolo ja sen perustelut olivat toistensa kontrollikysymyksiä. Suoritin regressioanalyysin, kun halusin selvittää, onko vastaajaryhmillä eroja todenperäisyyden käsityksissä. Regressioanalyysi oli mahdollinen, koska vastausvaihtoehdot kyllä ja ei ovat dummy-muuttujia. Ristiintaulukoinnilla tarkastelin sukupuolen uudelleenluokiteltujen taustamuuttujien vaikutusta todellisuuskäsitykseen. Varmistin vielä multinominaalisella regressiolla, onko jollakin taustamuuttujalla itsenäinen selityskyky todellisuuden käsitykseen. Testin toimivuus varmistui arvolla p = 0,530 (> 0,5), joten malli kuvasi aineistoa hyvin. Multinominaalinen regressioanalyysi ilmaisee myös, onko jollain vastaajaryhmällä suurempi todennäköisyys kuulua kyllä tai ei vastaajaryhmään kysymyksessä Onko Ankkalinna olemassa. (Ks. Jokivuori & Hietala 2007, 83, 85.)

3.5 *"Ettäs kehtaat vähätellä jalon sukuni ansioita tieteen ohdakkeisella polulla!"* – Tutkimuksen arviointia

On aika tehdä arviointia tutkimuksesta. Yksi syy tutkimusaiheeni tärkeyteen oli oma kiinnostukseni tietää suositun Aku Ankka-lehden tarinoiden realismin toteutumisesta. Onko suosion takana tarinoiden tuttuus todellisuudesta, todellisuuden etsimistä vai todellisuuden pakenemista lukemishetkessä?

Voidakseni osoittaa tutkimuksen uskottavuutta olen kuvannut valmiin aineiston käsittelyä tarkasti vaiheittain (ks. Hirsjärvi ym. 2004, 217), ja yhteenvetona olen esittänyt luokittelusta ja analyysien tulosten rakentumisesta taulukoita. Aineistoanalyysin olen tehnyt loogisesti edeten luokittelusta teemoittelun kautta tyypittelyyn. Aineistoanalyysi oli tiivistä tutkintaa, jonka lopetin vasta oltuani täysin varma, että aineisto on huolellisesti käyty läpi. Varmuutta kuvaa tutkijan oma reflektio ja kriittisyys omaan työskentelyyn. Oman tulkintani mukaan tutkimusaineiston tarinoissa on vahvoja viittauksia todellisuuteen. Yhteneväisyyksiä, viittauksia ja lukijoiden tulkintoja tarinoista olen pyrkinyt esittämään runsailla aineistojen esimerkeillä ja taulukointien avulla, joiden pohjalta olen perustellut tulkintojani.

Luotettavuutta olen varmistanut esittelemällä tarkasti tutkimukseni lähtökohdat, toteutuksen ja tulosten tulkinnat. Kun päätin tutkia Aku Ankan ja uutisten sisältöjen yhteneväisyyttä mietin etukäteen, että yhdistänkö tutkijana aiheparit vain löytääkseni

samuutta, joka olisi vaikuttanut tutkimuksen luotettavuuteen. Analyysivaiheen taulukoinnissa pystyin osoittamaan tarinoiden ja uutisten sisällön yhteneväisyyttä useissa eri luokittelukohdassa. Kvantitatiivisten analyysien luotettavuutta olen esittänyt soveltuvuustesteillä, joilla olen testannut analyysin toimivuutta aineiston käsittelyssä. Soveltuvuusarvot ja tulosten tilastolliset merkitsevyydet olen ilmoittanut tuloslausekkeilla. Luokittelujen supistamisella olen lisännyt tulosten luotettavuutta, ja tulosten rakentumisen olen esittänyt tekstissä ja liitteiden 1 taulukoilla.

Tutkimuksen tulokset muodostuivat valituista aineistosta sekä lomakekyselyn vastauksista. Tutkimuksen toistettavuus riippuu Aamulehden valituista artikkeleista ja niiden yhteneväisyydestä Aku Ankan aineistoon ja kyselyssä samojen vastaajaryhmien käyttämisestä toistomittauksena. Tutkimustulokset voivat olla erilaisia paitsi aineistojen yhteneväisyyden, vastaajien, myös tutkijan tulkintojen osalta.

Valmiit aineistot olivat tässä tutkimuksessa ainoa vaihtoehto toteuttaa Aku Ankan ja Aamulehden aineistojen välisen samuuden tutkiminen. Aineistomäärän rajaus osoittautui sopivaksi. Sain tehtyä aineistosta riittävästi luokitteluja, tutkimuksen teemat esiintyivät Aku Ankan tarinoista selvästi, ja Aamulehden aineistosta sai vertailtavia artikkeleita. Lomakekyselyn otosmäärä olisi saanut olla hiukan suurempi, jotta ristiintaulukoinnin analyysillä olisi saanut suoraan vastaajaryhmien edustavuutta yleisemmin eikä muuttujia olisi tarvinnut luokitella uudelleen. Tulokset riittävät kuitenkin otosryhmiä kuvaileviin tuloksiin, ja eri analyysimenetelmillä sain vastaajaryhmien välille eroavaisuuksia.

Akulla on vahva itseluottamus omiin kykyihinsä, useimmiten onnistuminen tulee kertauksen kautta unohtuen jo ennen seuraavan lehden tarinaa. Minunkin itseluottamukseni kasvoi tieteellisen tutkimuksen kentällä tutkielmani edetessä. Tutkimuksen tieteellisen hyvään käytäntöön ja eettiseen tutkimukseen olen pyrkinyt avoimella aineiston esittämisellä sekä painottamalla tutkimuksen analyysin ja tulosten esittämistä omina tulkintoina. Tulkintani saavat vahvistusta aikaisemmista tutkimuksista ja teoreettisista lähteistä sekä tilastollisten tulosten rakentumisesta. Ennen tutkimuksen aloittamista tiedustelin Sanoma Magazines Finland Oy:ltä mahdollisesta luvan tarpeesta tehdä

tutkimusta Aku Ankasta. Lomaketutkimukseen sain kirjallisen luvan sarjakuvahahmojen kuvien käyttämiseen.

Tutkimuksen arvioinnista siirryn tutkimustulosten esittelyyn.

4 *”Yritän samaistua tilanteeseenne, … … siis herra Ankka.”* – Tutkimustuloksia

4.1 ”Maltan tuskin odottaa, että pojat näkevät löytöni.”

Käsittelen tutkimustuloksia aloittaen valmiin aineiston tuloksista otsikoittain, jotka muodostuvat tutkimusaineistoni teemoista koulutus, talous ja ajankohtaiset teemat, nyt tässä järjestyksessä. Jokaisen teeman tulokset avaan tiedon rakentumisen, tekstienvälisyyden ja kriittisyyden kautta, ja aineiston esimerkeillä väritän kerrontaa. Jatkan tutkimustulosten esitystä kvantitatiivisen lomaketutkimuksen tuloksilla, joita käsittelen myös teemoittain havainnollistaen tutkimustuloksia osittain taulukoilla ja graafisilla kuvioilla. Tutkimustulosten tulkintaan johtaneet taulukot ovat liitteessä 1.

Tutkimusaineiston tulokset kuvaavat hyvin todellisen arjen keskustelua ja keskustelua herättäviä aiheita. Esitän jatkossa valmiin aineiston tutkimusaineistojen teemojen esiintymiskerrat suluissa: Aku Ankka on AA ja Aamulehti on AL.

4.1.1 *”Mahtavaa päästä taas kuluttamaan koulunpenkkiä.”* – Koulutusta Ankkalinnassa ja meillä

”Miksi hanget ovat muhkeimmillaan aina… …kun meidän pitää mennä kouluun?” Opettaja tulee hakemaan Veljenpojat ja muut oppilaat ulkoa kouluun. Oppilaiden vastaansanomisen jälkeen opettaja keksii ratkaisun: ”Selväksi tuli, lopettakaa jo! Saatte leikkiä lumessa tänään, mutta opettavaisella tavalla.” (Aku Ankka 1/2010.)

Kuten Dorfman ja Mattelart kuvailevat, Disneyn maailmassa on vapaa-ajan ja seikkailun henki. (Dorfman & Mattelart 1980, 93.) Mutta Ankkalinnassakin käydään joskus työssä ja koulussa. Alun tarinassa Ankkalinnan oppilaiden ajatukset tuntuvat varsin todellisilta, vapaa-ajan tekemiset tuntuvat usein koulua hauskemmilta. Aku Ankan ja Aamulehden aineistojen sisällöissä käsiteltiin samoja asioita koulutuksen ja kasvatuksen kentältä viidessä eri aiheessa.

Vaihtoehtoiset opetusmenetelmät olivat aiheista yhtenäisin (AA=4, AL=14). Aku Ankassa opetusmenetelminä oli esimerkiksi tietokilpailuja oppilaille, sekä kehittämishankkeita, joissa oppilaita ohjattiin itsenäiseen työskentelyyn. Aku Ankkahan haluaa usein uuden

ammatin. Yhdessä tarinassa Aku oli aikuisopiskelijana kurssilla opiskelemassa etsiväksi. Siis elinikäistä oppimista harjoitetaan Aku Ankassakin. Aineiston tarinoissa tuotiin hyvin esille tiedon saannin ja oppimisen erilaiset keinot. Aamulehtien artikkelit esittelivät vaihtoehtoja perinteiselle ns. pulpetin takaa -oppimiselle. Artikkelit kertoivat erilaisista hankkeista, joissa oppilaat olivat itse tekemässä, ihmettelemässä, tutkimassa tai tuntemassa ja saamassa kokemuksia.

Tietotekniikka oli toiseksi yhtenäisin aihe (AA=3, AL=12). Aku Ankassa käytettiin opetuksessa digikameroita ja kamerapuhelimia havaintojen kuvaamiseen sekä audiovisuaalisia laitteita äänen ja kuvan tallentamiseen. Aamulehden kirjoituksissa kerrottiin opetusteknologian käytön vähäisestä hyödyntämisestä koulutuksen osana. Useassa artikkelissa käsiteltiin myös sosiaalisen ja viihdemedian osallisuutta opetuksessa. Viihdemedialla tarkoitan elektronisia laitteita ja Internetin sivustoja.

Kolmanneksi yhteneväisyyttä löytyi *koululiikunnasta* (AA=2, AL=7), ja *kurituksesta* (AA=2, AL=3). Aku Ankassa oppilaat kokevat koululiikunnan rasittavaksi puuskutukseksi, ja opettajien ankaran auktoriteetin kurin keinoksi. Opettajat kuvataan usein tiukkailmeisiksi ja välillä vihaisiksi, vanhemmiksi henkilöiksi. Aamulehden artikkelit käsittelivät oppilaan kuritusta yhdysvaltalaisissa kouluissa, joissa kuritus on sallittua. Suomalaisen koulun käytösnumeron jäännearvosta kirjoitetaan mielipidekirjoituksessa. Julkisessa keskustelussa on viime aikoina ollut keskustelua koululiikunnan vähyydestä ja liikkumisen tarpeellisuudesta. Aamulehdessä tuotiin esille koululiikunnan tärkeyttä lasten aktivoimiseksi liikkumiseen, keinoina jopa kuntotestit tai liikuntaläksyt. Artikkelit ilmaisivat myös talouden säästöjen tuomat vähennykset koululiikunnan osalta sekä hiljaisempien ja kiusattujen oppilaiden kokemuksia liikuntatunneista.

Viimeinen aineistojen yhteneväisyys löytyi juuri *kiusaamisesta* ja *turvallisuudesta* (AA=1, AL=13). Aku Ankassa kiusaaminen oli ikätovereiden tai vähän vanhempien lasten kiusaamista. Toisaalta Akun ja naapureiden välinen jatkuva kilpailu paremmuudesta johti usein kiusantekoon toiselle aikuiselle. Rönnberg kirjoittaakin, että fantasiahahmoissa esiintyy alistajia ja alistettuja. (Rönnberg 1990, 211—212.) Aamulehden kirjoitukset käsittelivät turvallisuutta ja sen kokemista, ja kiusaamista paljon

realistisemmin. Aku Ankan maailma on fantasiaa, josta on pyritty häivyttämään negatiivisuuden sävy.

Kaupin (2004, 77) kirjoittama Bourdieun yhteiskunnan rakenteen määritelmä sisältää ajatuksen jaosta A ja B, hyvä ja paha tai hallitseva ja hallittu, ja nämä ilmenevät eri tavalla yhteiskunnan eri alueilla. Dorfman ja Mattelart kysyvät, vaikka teoksessaan kritisoivatkin Disneyn idealismin pyrkimyksiä, että eikö Disney olisi ” juuri paras keino opettaa lapsille” arjen ”pahuuksista ja niiden voittamisen tärkeydestä?” (Dorfman ja Mattelart 1980, 117). Viittaan Mannisen (1995, 94) esitykseen, että sarjakuva on yksi keino käsitellä arjen asioita tai kielteisiä asioita etäisyyden päästä.

Aku Ankan sarjakuvamaailmassa kohtaa kritiikkiä. Sarjakuvien lapset kritisoivat vanhempien ihmisten päätöksiä ja vaativat oikeudenmukaista kohtelua. Lukiessaan sarjakuvaa lapsi samaistuu lapsihahmoon ja samalla sisäistää tarinan esittämiä arvoja. (Dorfman & Mattelart 1980, 43.) Koulutuksessa ja kasvatuksessa aikuisten on vaikea olla sotkeutumatta lasten tekemiseen. Aku Ankan kerronnassa aikuisten yli-innokkuus johtaa usein aikuisten keskinäiseen kilpailuun. Kilpailu korostuu monessa tarinassa, ja siihen haluan kohdistaa kritiikkiä. Suomalainen koulutusjärjestelmä mittaa ja arvioi oppilaan menestymistä, ja aikuisten täytyy kehittää ammatillisuuttaan pärjätäkseen kilpailukykyisenä työmarkkinoilla. Onko siis tarpeellista tuoda esille pärjäämistä ja voittamista sarjakuvan tarinoissa?

Roope-setä on lopettelemassa 18-tuntista työpäiväänsä ja palaa pankista, kun sukulaiset houkuttelevat lippujonosta setää mukaansa katsomaan elokuvaa Lissu Ihmelaaksossa. Roope-setä esittää kantansa: ”Pah, sanon minä. Moisessa hölynpölyssä ei ole minkään sortin sanomaa eikä opetusta.” Veljenpoika puolustautuu: ”Se on hauska kertomus. Viis sanomista ja opetuksista.” (Aku Ankka 10/2010.) Lauseissa korostuu hyvin kasvamisen ja oppimisen moninaisuus. Oppimista tapahtuu myös hauskuuden kautta.

4.1.2 *”...Panette ne pankkiin kasvamaan eksponentiaalisesti kahden prosentin korkoa korolle!”* – Talouselämää meillä ja muualla

”Voi alimittaiset arvo-osuudet! Ankkayhtymän myyntikäyrä laskee kuin lehmän häntä, mutta Kulta-Into Piin konserni sen kuin porskuttaa. Jo välähti! Ajatukseni on suorastaan

nerokas. Jos korvaan tehtaiden työntekijät roboteilla, tuottavuus ampaisee pilviin. Eikä peltiheikeille tarvitse edes maksaa palkkaa.” (Aku Ankka 4/2010.)

Talousaiheet olivat Aku Ankan ja Aamulehden aiheistossa vahvasti esillä. Rahatalous ja yrittäjyys Aku Ankassa olivat Roope-sedän ja hänen kilpailijoidensa edustamia. Keksintöihin ja rakennushankkeisiin osallistuivat sarjakuvien muutkin toimijat Ankkalinnan pormestaria myöten. Ankkalinnan maailmassa työnteko muuttuu seikkailuksi, jos työtä on tehtävä. (Dorfman & Mattelart 1980, 92.) Aamulehdessä erillinen talousosio julkaisee talouden ja hallinnon ajankohtaisia artikkeleita. Sarjakuvan taloutta käsittelevissä tarinoissa vilisee todellisuuden taloustermejä paljon, joten lukija voi saada hyvin uutta tietoa, jos hänellä on ymmärrystä yhdistää termejä tiettyyn asiaan.

Yrittäjyys oli vahvin edustus Aku Ankassa (AA=7, AL=2). Paitsi Roope-setä myös Aku, Akun Veljenpojat, Pelle Peloton ja muut satunnaiset yrittäjät yrittivät kartuttaa joko rahasäiliötään, taskujaan tai säästöpossuaan omalla työnteollaan. Puhekuplista löytyi termejä yrittäjän julkisuushyödystä ja verovähennyksestä, investointituesta, yritysmuodoista (mm. kommandiittiyhtiö, Ky), lainan vakuudesta, vekselistä, velkasaneerauksesta tai tukkutoiminnasta (taikuritukku). Lukija voi oppia termeistä itselleen uutta asiaa, ainakin jos haluaa selvittää, mitä termi merkitsee. Aamulehden artikkeleissa verrattiin yrittäjän ja palkansaajan työaikaa ja työtuloja. Hauskakin yhteneväisyys löytyi. Aku Ankassa Akun Veljenpojat tekivät työtä koirabisneksessä hoitaen naapureiden lemmikkejä tarjoten ateriat, ulkoilutuksen ja majapaikan isäntäväen lomaillessa. Aamulehden artikkelissa esiteltiin yrittäjä, joka tarjoaa koirille muonaa ja tarvikkeita kuvaston ja koiratapahtumien kautta.

Keksintöjä yritetään Ankkalinnassa kehitellä monissa tarinoissa (AA=4, AL=2). Tavarat vain ilmestyvät jostakin ja häviävät, Disneyssä esineet palvelevat vain hetken. (Dorfman & Mattelart 1980, 102—103.) Rahan tarve johonkin pakottaa keksimään keinoja tai tavaroita tilanteesta selviämiseen. Aamulehden artikkeleissa uutisoitiin lääketieteellisistä saavutuksista ja kehittämistoiminnalle tarjottavista tukitoimista.

Vaikka Ankkalinnassa ei säännöllisesti töitä tehdäkään, niin tarinoissa esiintyy paljon *työmaailman säännöllisyyksiä* ja *todellisuuden mukaisia lakeja* (AA=4, AL=3). Tarinoissa

vilahtavat lakisääteiset työajat ja tauot, laki lasten työskentelystä sekä vakuuttaminen ja vakuutukset. Lakko-oikeuskin on löytänyt Ankkalinnan maailmaan. Työnantajana Roope-setä laskee tuotantonsa kannattavuutta automatisoinnin kannalta ja päätyy irtisanomisiin. Aamulehden aineiston alkutalven ja kevään artikkelit käsittelivät lähes päivittäin yritysten edellisvuoden tuloksia tai tulevia työsopimusneuvotteluja.

Sijoitustoimintaa harrastettiin Aku Ankassakin (AA=3, AL=7). Sijoitustoimintaan liittyivät lisäksi *hotellihankkeet* (AA=2, AL=5) ja *kaavahankkeet* (AA=3, AL=11). *Puhelintietoliikenteestä* Aku Ankan tarinoissa ei kerrottu, mutta yhdessä tarinassa Veljenpojilla oli matkapuhelin käytössä (AA=1, AL=35). Aamulehdessä kirjoitettiin useita artikkeleja sijoittajien suhtautumisesta osakemarkkinoihin sekä kaavamuutosten haasteista rakentamishankkeissa. Kaava- ja hotellihankkeet ovat todellisuudessa tulleet osaksi kansalaisten päätöksentekoa, tai osallisuus mielipiteen kuulemiseen on mahdollistunut. Jos on Aku Ankan tarinoissa hankeviivästymiä ja hankkeen vastustajia, löytyy niitä myös todellisuudessa eri paikkakuntien ja kaupunkien ympäristöhankkeista.

Halusin ottaa Aamulehden artikkeleista puhelinteknologian esille, koska Aku Ankan tarinoissa on usein kohtauksia Roope-sedän ja Kulta-Into Piin jatkuvasta kilpailusta maailman rikkaimman miehen tittelistä. Mieleeni heräsi artikkelien pohjalta vertailu kahden yhtiön välillä, Nokia ja Applen välisestä jatkuvasta kilpailusta paremmasta osavuosituloksesta. Ovatko Nokia ja Apple siis talouselämämme Roope-setä ja Kulta-Into Pii?

Aku Ankan tarinassa Roope-setä kritisoi markkinointiyhtiöiden mainospostien lähetystä kuluttajille: ”Rahankerjuuhun tarkoitettu kaikki tyynni!” (Aku Ankka, 15/2010). Akukin kritisoi leluteollisuuden valtavaa tarjontaa, ja valaistuu tv:n ostoskanavan mainoksesta: ”Uuden tutkimuksen mukaan nykyajan lelut surkastuttavat lasten aivot” (Aku Ankka, 5/2010), ja päätyy tilaamaan aivoja kehittävän koneen pojille opettavaiseksi leluksi. Sarjakuvan tarinoiden sisällä hahmot kritisoivat hyvin todellisia asioita. Roope-sedän edustama saituus tai rahanahneus, liian raskaat työt ja pitkät työajat ovat ajoittain todellisuuden julkisessa keskustelussa.

Sanomalehti on vahva informaation välittäjä lukijoille ajankohtaisista tapahtumista maailmalla ja kotimaassa. Uutiskirjoittamisen tehtävänä on myös herättää ja ylläpitää keskustelua ajankohtaisista asioista. Voisiko uutisoinnissa käyttää enemmän esimerkiksi sarjakuvahahmoja keventämään usein negatiivista tiedonvälitystä, vai tuoko keventäminen mukanaan uskottavuuden ongelman. Talouden teemassa aineiston yhteneväisyys oli huomattavin. Rahaa ja taloudellista arvoa käsitellään paljon Aku Ankan tarinoissa. Pyöriikö fantasian ja todellisuuden maailma rahatalouden ympärillä?

Roope-setä on joutunut unessaan Ihmelaaksoon juostessaan onnenlanttinsa perässä ja tuskallisena uhraa setelin automaattiin saadakseen pienennyslitkua. Juotuaan litkun Roope-setä pienenee ja pääsee pikku ovesta läpi Ihmemaahan ihmettelemään: ”Vau! Peukaloisen perspektiivistä katsottuna mammonalla kuorrutettu maa näyttää vieläkin huikeammalta” (Aku Ankka 10/2010).

4.1.3 *”Tänä vuonna kaikki on valmisteltu viimeistä piirua myöden täydellisesti. Hetkinen…”* – Sarjakuvasta todellisuuteen

Roope-sedän seikkailut jatkuvat Ihmemaassa ja hän toteaa: ”Jos kahisevaa on näin kosolti, sen on pakko olla täysin arvotonta. Tahdon kotiin! Voih! Minne pähkähullu maa minut vielä johdattaa?” (Aku Ankka 10/2010.)

Ajankohtaisten teemojen kohdalla teemapäivää oli käsitelty tapahtumaviikon aikana ilmestyvässä sarjakuvalehden tarinassa. Jos lukija ei tiedä teemapäivän lähestyvän, voi hän oivaltaa Aku Ankan tarinasta ajankohdan. Aikaisemmin kysyin, tarvitseeko käsikirjoittaja maailmanlaajuisen tapahtumakalenterin. Aku Ankan aineisto vahvisti vastauksen myönteiseksi. Aku Ankan tarinoissa huomioidaan tapahtumat, jotka jollakin tavalla koskettavat lukijoita ympäri maailman.

Vuosikalenterin mukaan tutkimusaineiston keräyksen aikana esiintyivät *ystävänpäivä* (AA=1, AL=1), *pääsiäinen* (AA=1, AL=3) sekä *vappu* (AA=1, AL=6). Aku Ankan ystävänpäivätarina oli sydämiä sinkoileva seikkailu tivolissa. Aamulehden artikkeli käsitteli ystävänpäivää korttikauppiaita hyödyttävänä, kuitenkin ystäviä ja itseä hemmottelevana huomiohetkenä. Pääsiäisen aiheista löytyi toinen hauska aineistojen yhteneväisyys. Akun suklaiset pääsiäismunat sulivat (Aku Ankka 13/2010), ja Aamulehti otsikoi kuinka

”Leluauton renkaat pilasivat pääsiäismunat” (Aamulehti 2010, 4). Vappuna juhlittiin huvipuistossa sekä Aku Ankan tarinoissa Ankkalinnanmäellä että Aamulehden artikkeleissa Särkänniemessä. Aku Ankassa käsiteltiin myös Euroviisuja Ankkalinnan omilla laulukilpailuilla sekä koulun päättymistä koulujen päättymisen aikaan. Aamulehti-aineiston keräys loppui ennen näitä tapahtumia. Disneyn sarjakuvissa ei ole historiaa (Dorfman & Mattelart 1980, 101). Siispä tulevina vuosina Aku Ankassa käsiteltäneen samat aiheet uudestaan vuosikalenterin kulun mukaan.

Toinen ajankohtainen tapahtumaryhmä muodostui *elokuvan julkaisusta* (AA=1, AL=2) ja *urheilutapahtumista* (AA=2, AL=5). Liisa Ihmemaassa-elokuvan ensi-ilta elokuvateattereissa oli samalla viikolla, kun Roope-setä seikkaili Ihmelaaksossa unessaan Aku Ankan tarinoissa. Käsikirjoittajien ja toimitusten täytyy seurata tulevia tapahtumia ympäri maailman, jotta sarjakuvalehti ilmestyy markkinoille oikeana tapahtuman ajankohtana. Talviliikuntalajit olivat esillä Ankkalinnan tapahtumissa Vancouverin talviolympialaisten aikaan. Jalkapallon MM-kisat olivat Aku Ankassa mukana kolmessa numerossa. Aamulehden aineistossa käsiteltiin pääkirjoituksessa vain kisojen turvallisuutta, koska MM -kisojen ajankohta ei ollut aineiston keräämisen aikana.

Dorfman ja Mattelart kirjoittavat kriittisesti, että ”Disneyn tapa mainostaa sarjakuviensa kasvatuksellista ja eettisestä arvoa… … osoittautuu vääristelyksi” (Dorfman & Mattelart 1980, 77). Aku Ankan tarinat kuitenkin lunastavat kasvatuksellisen ja eettisen arvon tarinoissa, jotka käsittelevät *auttamista, partiotoimintaa* sekä *sankaritekoja*. Juuri näitä tarinoita esiintyi ajankohtaiset teemat aineistossa eniten (AA=7, AL=13). Sudenpentujen toiminta on paitsi opetuksellista myös yhteistyöhön ohjaamista ja toisten auttamiseen perustuvaa. Aku Ankassa toisten auttaminen hädässä voittaa keskinäisen kilpailun. Aamulehti kirjoitti Partio-liikkeen 100-vuotis juhlapäivästä, partiolaisten perinteisestä partioparaatista, toisten auttamisen keinoista ja yhteisen huolenpidon merkityksestä. Arjen sankareita löytyi molemmista aineistosta sekä ihmisistä että eläimistä. Kolmas aineistojen hauska yhteneväisyys löytyy sarjakuvahahmo Pepin seikkailusta (Aku Ankka 25/10) ja Aamulehden (Parkkinen 2010, 6) artikkelin sankarikoirasta, joissa molemmissa tarinoissa koira toimi tilanteen pelastajana hakemalla ihmisten apua tulipalotilanteessa.

Ajankohtaiset teemat osioon on vaikea esittää kriittisyyttä, koska jokainen lukija antaa tarinoiden asioille omat merkityksensä omien tarpeidensa ja kokemustensa mukaan. Teemapäivien arvostus, osallistuminen tai juhlistaminen on myös yksilöllistä. Jos esittäisin tutkimusaineiston perusteella tähän kritiikkiä, minun täytyisi ottaa perusteluihini uskonnollinen, markkinoinnillinen tai yhteiskunta-poliittinen näkökulma. Haluan pysyä puolueettomana tulkitsijana.

Roope-setä joutuu kuningattaren teekutsuilla oikeuskäsittelyyn, ja yleisö huutaa: ”Raha kasvaa puussa! Ankalta nuttu nurin!” Mutta Roope-setä herää kesken syyteharkintaa takaisin todellisuuteen: ”Krooh! Häh! Mitä ihmettä? Nukahdinko minä?” (Aku Ankka 10/2010.) Aku Ankan sarjakuvan ja sanomalehti Aamulehden yhteneväisyyden tarkastelusta on aika siirtyä lukijoiden samuuden ja erilaisuuden tulkintoihin sekä mielikuviin.

4.2 *”Hmmph! Onko mittaukseen pakottavia syitä?”* – Lomaketutkimuksen tuloksia

4.2.1 *”Kiintoisaa! Sen haluan lukea.”* – Lukemissuhteista

Tarinan teksti rakentuu tarinan laatijan ja lukijan keskinäisessä vuorovaikutuksessa. Sarjakuvassa tarina muodostuu tekstistä, kuvista, merkeistä, symboleista sekä ruutujen rytmityksestä. Vuorovaikutuksessa lukija muodostaa tarinasta itselleen merkityksiä, ja Barthesin teorian konnotaatio-käsite kuvaa tätä merkkien kautta syntynyttä vuorovaikutusta ja yksilöllistä tulkintaa lukijan tuntemuksien ja kulttuuristen arvojen kanssa. (Fiske 1992, 113, 215.) Lukija käyttää arjessaan tiettyjä tekstejä, merkkejä tai kielellisiä ilmaisuja, koodeja. Tarinan tekijän on tunnettava lukijan koodeja, ja luotettava tarinaan sisällyttämiin koodeihinsa, jotta lukija kykenee jakamaan ne vuorovaikutuksellisesti tekstin ja tekijän kanssa. (Eco 1981, 7.) Tarinan kirjoittajan on siis nähtävä lukija.

Kyky hahmottaa maailmaa ja ympäristöä rakentuu ikävaiheittaisen kehittymisen ja oppimisen kautta. Niin lapsen kuin aikuisenkin ajattelu kehittyy jatkuvasti erilaisten arjessa esiintyvien symbolien, käsitteiden tai kielen kautta. (Vygotski 1982, 103—104, 116—117.) Otin tutkimusjoukkoon laajan ikähaitarin vastaajia, koska halusin selvittää, onko eri-ikäisten vastaajaryhmien välillä eroja sarjakuvan lukemisessa havainnoinnin kohteissa. Ikäryhmien kokonaisuuden näkökulmasta ryhmillä ei ollut tilastollisesti merkitseviä eroja, mutta yksittäisissä havainnoinnin kohteissa rakentui selviä merkitsevyyksiä.

Selvitin lukijoiden havainnointia tarinoista kysymyksillä 4—15. Käytin analysointiin faktori- ja erottelu sekä regressioanalyysiä, ja esitän tutkimustuloksia yhdistellen analyysien tuloksia. Ikä, sukupuoli ja tuttujen juhlapäivien viittauksien huomaaminen, ($p < 0{,}001$), sekä tutun musiikin tai TV-ohjelmien viittauksien huomaaminen, ($p < 0{,}05$), selittyvät lukemiskertojen tiheydellä, (tulokset regressioanalyysillä).

Kun tarkastelin lukemishavaintoja ja lukemisryhmiä, havaitsin neljä erilaista ulottuvuutta, funktiot E1—E4, (taulukko 4, s. 52). *Lukemista* erotteleviksi funktioiksi muodostuivat: Funktio E1, joka muodostuu äänisanoista, tutuista logoista ja merkeistä sekä tutuista juhlapäivistä. Lukija ei huomaa tuttuja logoja ja merkkejä tai viittauksia musiikkiin, jos hän ei lue puhekuplan tekstejä funktiossa E2. Funktio E3:n lukija lukee puhekuplan tekstit ja uudet sanat, mutta hän ei välttämättä tunnista viittauksia tuttuun musiikkiin. Funktio E4:n lukija havainnoi kuvia ja viittauksia tuttuun musiikkiin. Vastaajien *ikää* erottelevat funktio E1, joka sisältää kuvia, viittauksia sananlaskuihin ja mielipiteen Aku Ankan kielen helposta tai vaikeasta lukemisesta. E2 funktiossa lukija huomaa viittaukset juhlapäiviin, mutta ei välttämättä viittauksia tuttuihin henkilöihin tai paikan nimiin. Vaikka E3 funktion lukija ei lue puhekuplan tekstejä, hän saattaa huomata viittauksia tuttuun TV-ohjelmaan. Funktio E4 muodostuu puhekuplan teksteistä ja viittauksista tuttuihin henkilöihin tai paikan nimiin.

Faktorianalyysin faktoreiksi muodostui kolme selvää muuttujaryhmää, jotka selittävät lukemista. Faktori F1 muodostuu viittauksista tuttuihin juhlapäiviin, tuttuun musiikkiin ja TV-ohjelmiin. Faktorissa F2 ovat tutut logot ja merkit, viittaukset tuttuihin henkilöihin tai paikan nimiin, viittaukset sananlaskuihin sekä vitsien huomaaminen. Faktori F3:n lukija tarkastelee kuvia ja huomaa ääntä kuvaavia sanoja. Taulukossa 4 seuraavalla sivulla ovat esitettynä muodostuneet funktiot ja faktorit arvoina.

TAULUKKO 4. Erotteluanalyysillä ja faktorianalyysillä muodostuneet funktiot ja faktorit muuttujittain

	Erotteluanalyysin muodostuneet funktiot**								**Faktorianalyysin yleiset faktorit***		
	Lukemisen suhteen				**Iän suhteen**						
	E1	**E2**	**E3**	**E4**	**E1**	**E2**	**E3**	**E4**	**F1**	**F2**	**F3**
tarkastelen kuvia				,634	,457						,660
luen puhekuplan tekste-jä		-,581	,315				-,422	,532			
huomaan ääntä kuvaa-via sanoja	,373										,324
huomaan uusia sanoja			,667								
huomaan tuttuja logoja tai merkkejä	,354	,661								,338	
huomaan viittauksia tuttuihin juhlapäiviin	,693					,846			,484		
huomaan viittauksia tuttuihin henkilöihin tai paikan nimiin						-,528		,426		,393	
huomaan viittauksia tuttuun musiikkiin		,427	-,690	,820					,925		
huomaan viittauksia tuttuihin TV-ohjelmiin							,836		,550		
huomaan viittauksia sananlaskuihin					,417					,679	
huomaan vitsejä										,486	
Mielestäni Aku Ankka-sarjakuvalehden kieli on…					,547						

**Erottelufunktiot E1, E2, E3 tai E4,
*Faktorit F1, F2 tai F3
(N = 141 kaikki vastaajat)

Funktio E1 selittää yksin 62 % lukemisessa tapahtuvaa havainnointia. Lukija huomaa ääntä kuvaavia sanoja, tuttuja logoja tai merkkejä sekä viittauksia tuttuihin juhlapäiviin. Iän mukaan tarkastellut funktiot E1 ja E4 eroavat toisistaan tilastollisesti erittäin merkitsevästi, (Wilks´Lambdan testin $p < 0{,}001$). Ikäryhmittäin funktio E1 selittää parhaiten 1.-luokkalaisten havainnointia, funktio E2 työikäisten, funktio E3 eläkeläisten ja funktio E4 lukiolaisten havainnointia. Aku Ankan lukemiskerrat eivät näytä erottelevan lukijaryhmiä toisistaan tilastollisesti merkitsevästi. Funktioiden selityskyky lukemiskertoihin

ja havainnointiin on funktiolla E1 suurin ryhmään en lue Aku Ankkaa, kerran kuukaudessa lukeviin vaikuttavat funktion E2 muuttujat, monta kertaa kuukaudessa lukeviin funktion E3 muuttujat ja kerran viikossa lukeviin funktio E4. Liitteessä 1 taulukoissa 1–2 on esitettynä kunkin funktion selityskyky lukemiskertojen ja ikäryhmien mukaan arvoina.

Faktorit F1—F3 selittävät yhdessä 35 % lukemisessa tapahtuvaa havainnointia, ja muodostuneet ryhmät olivat ominaisarvoltaan yli 1. Varmistin faktoreiden sisäisen yhdenmukaisuuden Cronbachin alfalla, ja saatua arvoa 0,733 voidaan pitää hyvänä. Erotteluanalyysin funktiot ja faktorianalyysin faktorit muodostivat osittain samoista muuttujista muuttujaryhmiä.

Lukijan iällä ja lukemiskerroilla näyttäisi olevan yhteys, r = ,31, n = 137, p < 0,001, ja iällä on 16 % selitysvoima lukemiskertojen tiheyteen. Tulos kuvastaakin yleistä oletusta, että yksilön vanhentuessa myös lukemismäärä ja havainnointi kuvista tai teksteistä kasvaisi. Parametrittomalla Spearmanin rho:lla saadut korrelaatiot on esitetty liitteessä 1 taulukoissa 3–4. Iällä pystytään selittämään muuttujien yhteisvaihtelua F (1,136) = 25,058, p < 0,001.

Naisten ja miesten välillä on eroja Aku Ankan lukemiskerroissa. Sukupuoli ja lukemistiheys yhteisvaihtelevat siten, että miehet lukevat harvemmin Aku Ankkaa (β = -,301, p < 0,001). Lukemistiheyden luokittelu on 1 = luen kerran viikossa ja 6 = en lue Aku Ankkaa. Selitysmallilla kyetään selittämään sukupuolen lukemistiheyden vaihtelua, F (1,129) = 12,896, p < 0,001.

Selvitin keskenään korreloivan muuttujan vaihtelun merkitystä jatkotutkimuksella. Lukemiskerta selittää 8 % tuttujen juhlapäivien viittausten huomaamisen vaihtelusta (regressioanalyysin stepwise-menetelmällä R^2 = ,075). Mallin sopivuutta mittaavan testin mukaan selitysmallilla on selitysvoimaa, eli sillä kyetään selittämään lukijan havainnointia, F (1,122) = 9,889, p = 0,002. Aku Ankkaa harvoin tai ei ollenkaan lukevat huomaavat juhlapäiviä parhaiten, 56 % (n= 61), (tulos faktorianalyysin avulla muodostettujen summamuuttujien jatkoanalyysistä).

Näyttäisi siltä, että naiset lähtevät Aku Ankan tarinoiden sanaleikkeihin mukaan miehiä helpommin. Naisista 54 % ja miehistä 46 % (n = 82) huomasi sananlaskut ja vitsit Aku Ankan tarinoista faktorianalyysin summamuuttujien taustamuuttujien tarkastelulla.

Aku Ankan lukija tunnistaa tuttua musiikkia Aku Ankan tarinoista ja todennäköisesti tunnistaa myös tutun TV-ohjelman tarinoista. Kaikissa lukijaryhmissä sekä musiikin että TV-ohjelmien viittaukset oivallettiin yhdessä prosentuaalisesti voimakkaimmin (tulos ristiintaulukoinnilla). Mielletäänkö tuttu musiikki ja TV-ohjelmat yhteen esimerkiksi Disneyn tuottamien sarjojen ja elokuvien kautta? Kuten aikaisemmista tutkimustuloksista mainitsin, Aku Ankan tarinoista löytyi myös tuttuja iskelmä- ja pop-kappaleita sekä viittauksia tosi-TV ohjelmaformaatteihin. Keskenään korreloivien muuttujien taulukko on esitetty liitteessä 1 taulukossa 5.

Lukijat havainnoivat ja lukevat Aku Ankka-sarjakuvan tarinoista hyvin erilaisia asioita. Lukijaryhmittäin kokonaisuutena tarkasteltuna ryhmien välillä ei ole tilastollisia eroja, mutta tutkimusaineistosta rakentuu tietyn luonteisia lukijatyyppejä, joita esittelen seuraavaksi.

4.2.2 *"Vartiot D, U, C ja K riensivät apuun."* – Lukijatyyppejä

Yhteenvetona olen muodostanut tutkimusaineistosta oman tulkintani mukaan lukijoiden havainnoista ja lukemisen kokemisesta nelikentän eri lukijatyypeistä, kuvio 2.

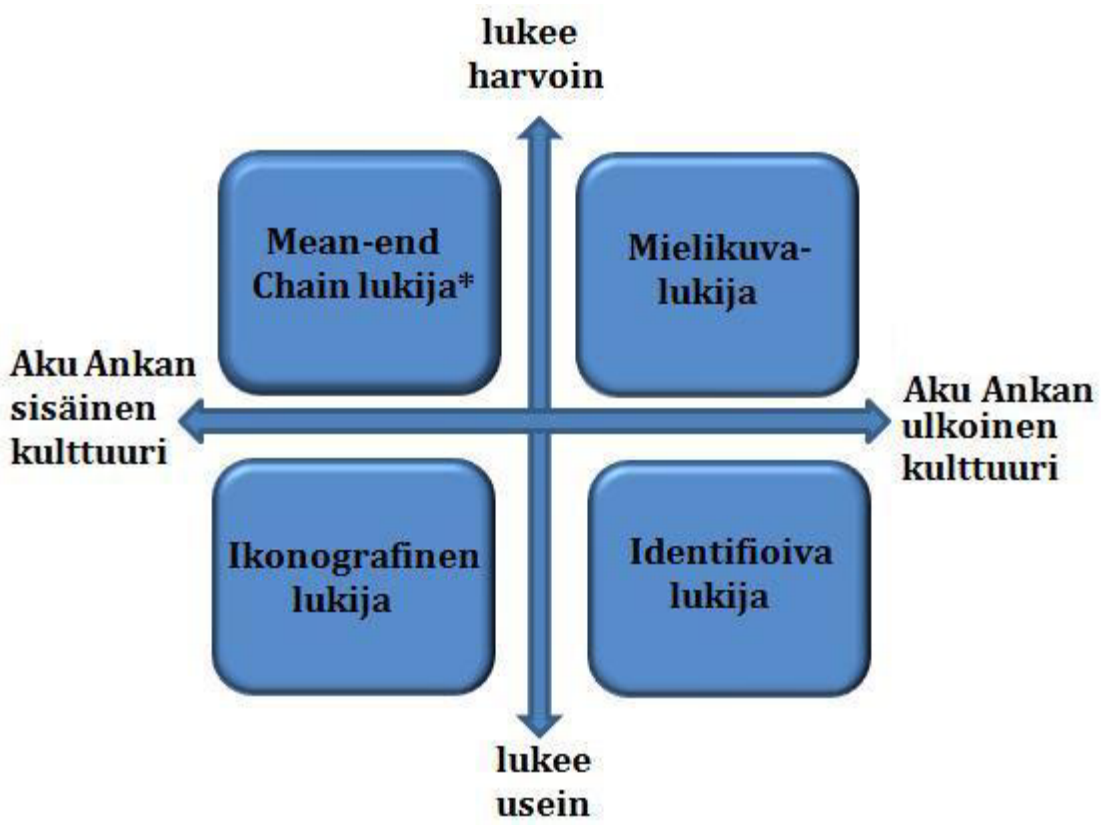

*Lähde: (Gutman 1982)

KUVIO 2. Erilaiset Aku Ankan lukijatyypit

Nelikentän sisäinen kulttuuri tarkoittaa Aku Ankka-sarjakuvalehden tarinoita, kuvia, sanoja, merkkejä, symboleita, kaikkea sitä, mitä lehden sivuilta avautuu lukijalle. Ulkoinen kulttuuri tarkoittaa lukijan näkemää, aistimaa ja kokemaa lehden sivujen ulkopuolista maailmaa. Lukijatyypeiksi rakentuivat Mean-end Chain -lukija (ks. Gutman 1982), mielikuva-lukija, ikonografinen-lukija sekä identifioiva-lukija.

Mean-end Chain -lukija hakee lukemistilanteesta käytettävyyttä ja mielihyvän tunnetta. Lukija tunnistaa tai muistaa satunnaisesti Aku Ankan sisäisen kulttuurin tarinoista lehden ulkopuolisia asioita. Iältään lukijat ovat 1. tai 6.-luokkalaisia tai aikuisia. Gutman, vaikkakin käsittelee käytettävyyttä kuluttamisena ja sen tuottamana mielihyvänä, antaa tuotteen käyttämiselle kognitiivisen mallin, jossa yksilöllä on olemassa uskomukset

tuotteesta. Itse kulutustilanne sisältää subjektiivisia mielellisiä tapahtumia, kuten fantasioita, ajatuksia, muistoja tai arvoja. (Gutman 1982, 62—63.) Samaistuuko lukija siis Akun vapaa-ajan tyyliseen elämänmuotoon lukuhetkessään ja uudistaa merkitysmaailmaansa lukemisen kautta?

Mielikuva-lukija muodostaa kaksi pienintä lukijaryhmää yhdessä Mean-end Chain -lukijan kanssa. Mielikuva-lukija kuuluu iältään joko nuorempiin lapsiin tai aikuisväestöön. Lukijatyyppi on muodostanut Aku Ankasta oman käsityksensä tutkimatta lehteä syvällisemmin tai miettimättä tarinoiden sisältöä vertaamalla lehden ulkopuolisiin asioihin tai tapahtumiin. Mielikuvat ovat rakentuneet ehkä vielä lukutaidottomilla lapsilla omiin havaintoihin ja tulkintoihin lehtien sivuilta tai aikuisväestöllä on aikaisempien Aku Ankan lukukokemusten perusteella oma käsityksensä lehdestä, sarjakuva-hahmoista ja tarinoiden sisällöstä.

Identifioiva lukijatyyppi kuuluu toiseksi suurimpaan lukijaryhmän. Intertekstuaalisuuden hahmottaminen Aku Ankan tarinoista onnistuu eri-ikäisiltä lukijoilta. Lukija osaa käyttää Aku Ankkaa ajan funktiona ajatellen, vertaillen asioita, ja asioista oppiminen on yhteydessä tilanteeseen ja ympäristöön. Tietämys pohjautuu siis konstruktivistiselle tiedon rakentumiselle.

Ikonografinen lukijatyyppi on suurimmassa Aku Ankan lukijaryhmässä, johon kuuluu kaiken ikäisiä lehden selailijoita. Sarjakuvan tarinoissa kuvat ja äänisymbolit ovat tarkastelun kohteena, ja lukeminen on säännöllistä tai jatkuvaa. Ferrarin mukaan kuvat antavat toisaalta mahdollisuuden unohtaa ulkopuolinen maailma ja toisaalta mieltää kuvat osaksi maailmaa. (Ferrari 2006, 139—140.) Ikonografinen-lukija voi halutessaan uppoutua Aku Ankan tarinoiden seikkailuihin ja kuvien maailmaan, ja sulkea ympäröivän maailman lehtien sivujen ulkopuolelle.

Dorfmann ja Mattelart (1980) esittävät, että aikuiset laittavat syrjään mielikuvituksellisen luonteensa, ja että lastenkin pitäisi poistaa mielikuvitus heitä ympäröivästä maailmasta. Mielikuvitusta käytetään vain, kun halutaan pakoon todellisuutta. (Dorfmann & Mattelart 1980, 95.) Tulkintani mukaan lukijat antautuvat mielikuvituksensa vietäväksi lukiessaan Aku Ankan tarinoita ja seikkailuja. Pidättyväinen aikuinen, vaikka olisi

unohtanut mielikuvituksensa rikkauden, voi lukea Aku Ankkaa, ja lukijana hänelläkin on jokin tarve tarttua sarjakuvalehteen. Muodostamani lukijatyyppien mukaan Aku Ankan lukijoilla on hyvin erilaisia mielikuvia lehdestä ja sarjakuvahahmoista, ja havainnoinnit lehdessä kohdistuvat eri asioihin. Kaikkia lukijoita yhdistää yksi asia: heillä on kyky heittäytyä, ainakin hetkeksi, tarinoiden seikkailuihin mukaan, sulkemalla ulkopuolinen maailma ajatusten ulkopuolelle tai lukemalla Aku Ankan sisäistä kulttuuria osana ympäröivää maailmaa. Samaistuminen tarinaan ja tarinan magneetti saavat Aku Ankan kuluttajan toistuvasti valitsemaan lehden lukemiskohteekseen. (Ks. esim. Jokivuori & Ruuskanen 2004, 132–133.)

Tarinoiden sarjakuvahahmot Ankkalinnassa muodostavat erilaisia ryhmiä, joista kerron seuraavaksi.

4.2.3 *"Olette MacAnkan klaanin jälkeläisiä ja teidän on korkea aika nähdä, mistä olemme lähtöisin."* – Perheen rakentuminen sarjakuvahahmoista

Aku Ankka-sarjakuvalehden Akun, Roopen ja Veljenpoikien perheenjäsenistä kysyttiin kysymyksillä 17—19. Vastaajat saivat valita haluamiaan sarjakuvahahmoja perheenjäseniksi annetuista vaihtoehdoista tai antamalla oman vaihtoehdon. Frekvenssijakaumien perusteella esitän graafisen kuvion sarjakuvahahmojen keskinäisistä perhesuhteista, kuvio 3 seuraavalla sivulla. Sarjakuvahahmolla on yksilöllinen koodiväri, joka toistuu tutkimuksessa kuvioiden tuloksien esityksessä.

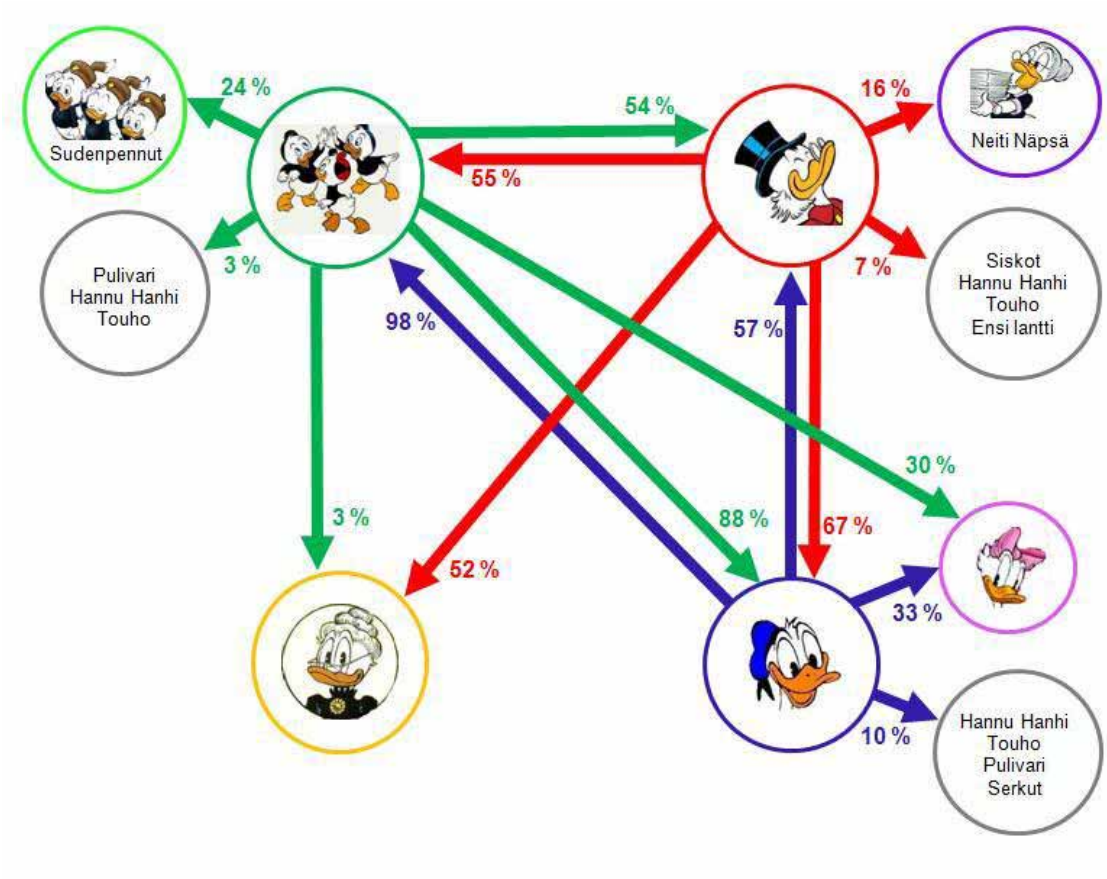

HUOM. Viittaussuhteiden yksipuolisuutta selittää se, että kyselylomakkeessa ei kysytty Neiti Näpsän, Iineksen, Mummo Ankan, Sudenpentujen ja Muun perhesuhteita.

HUOM. Prosenttimäärät ovat hahmoittain yli 100 %, koska vastaajat saivat valita useamman vaihtoehdon perheenjäseniksi.

KUVIO 3. Sarjakuvahahmon perheeseen kuuluvat jäsenet (kaikki vastaajat *N* = 141)

Vastaajien (*N* = 141) mukaan *Aku* on kaikista sitoutunein holhokkeihinsa 98 %. Akun perheeseen kuuluvat myös Roope 57 %, tyttöystävä Iines 33 % sekä muita hahmoja 10 %. *Roopen* läheisin perheenjäsen vastaajien mielestä on Aku 67 %. Veljenpojat 55 % ja Mummo Ankka 52 % muodostavat lähes yhtä suurilla vastaajamäärillä Roopen perhettä. Neiti Näpsä luetaan Roopen tärkeisiin perheenjäseniin 16 %, ja muita hahmoja kuuluu perheeseen 7 %. Vastausten perusteella *Veljenpojat* ovat yhteisöllisimpiä näistä vertailtavista hahmoista (6 kohdetta). Heidän perheeseensä kuuluvat tärkeimpänä Aku 88 %, seuraavana Roope 54 %, Iines 30 %, harrastusryhmä Sudenpennut 24 % sekä Mummo Ankka ja muut hahmot 3 %:n osuuksilla. Aku Ankassa Akulla ja Veljenpojilla naispuolinen hahmo, Iines, on tärkeässä roolissa heidän perheessään. Roopella, yksinäisenä poikamiehenä, Mummo Ankka on hyvin vahvassa perheroolissa.

Suurimmat vastaajamäärät hahmoittain tulivat naisilta, työelämässä olevilta tai eläkeläisiltä sekä harvoin tai ei ollenkaan lukevilta. Poikkeuksia löytyi vain seuraavista vastaajaryhmistä: Roopen asemoivat Akun perheeseen ensisijaisesti 1. tai 6. luokkalaiset (41 %, *n* = 81). Roopen perheeseen miehet sijoittivat Neiti Näpsän (62 %, *n* = 21), ja 1. tai 6.-luokkalaiset Mummo Ankan (45 %, *n* = 73). Veljenpoikien perheeseen kuuluvat Sudenpennut miesten mielestä (59 %, *n* = 34). (Tulokset ristiintaulukoinnilla).

Pohdintani poikkeavista vastaajaryhmistä aiheutti kysymyksiä: Kokevatko lapset Roopen Akun setänä ja työnantajana perheeseen kuuluvaksi, koska sarjakuvahahmot seikkailevat tai työskentelevät joka lehdessä tiiviisti yhdessä? Siis perheeseen kuuluvat hahmot, jotka *jakavat asioita* ja *viettävät paljon aikaa yhdessä*. Miesten mielestä Neiti Näpsä on osa Roopen perhettä. Onko sihteeri henkilö, joka pitää perusasiat töissä järjestyksessä ja toimii toiminnan peruspilarina? Toiminnan *peruspilari* kuuluu siis perheeseen. Mummo Ankka Roopen perheessä voi edustaa vastanneille lapsille huolenpitoa ja turvaa. Mummo Ankan luona vieraillaan Aku Ankan tarinoissa satunnaisesti, ja tapaaminen on yhteisöllistä. Mieltävätkö lapset Mummo Ankan todellisuuden mummojensa huolenpitoon ja vierailuihin? *Huolenpitoa* ja *sukulaisvierailuja* voitaneen pitää perheeseen kuuluvina asioina. Ovatko miesten mielestä harrastusryhmät niin tärkeitä sosiaalisia ryhmiä, että niitä ja niihin kiintymistä voidaan verrata perheeseen? Sudenpennut ovat tärkeä Veljenpoikien harrastusyhteisö ja oppimisen paikka, ja sitä harrastusryhmät ovat todellisuudessakin. Toisaalta perheenjäsenten *yhteinen kiintyminen harrastustoimintaan* ja perheen *ulkopuoliseen yhteisöön* kuuluukin osaksi perheen toimintaa.

Intertekstuaalista vuoropuhelua parhaimmillaan on seuraavan sivun esimerkin kuviossa 4, jossa Aamulehden piirroksessa käsitellään isänpäivää Aku Ankka-sarjakuvalehden perhe-instituution kautta.

KUVIO 4. Veljenpoikien odottamaton kohtaaminen (Sihto 2010b, B17)

Aku Ankan sarjakuvien tarinoissa vilisevät sedät, tädit, serkut sekä esi-isät, mutta ei juuri äitiä tai isiä. Kuvion 4 piirros herättää kysymyksiä, onko Veljenpoikien huoltajuus Akulle vapaaehtoista vai olosuhteiden pakkoa. Miettivätkö lukijat Aku Ankan seikkailujen lomassa, missä ovat Veljenpoikien vanhemmat vai ottavatko lukijat tarinan annettuna kyseenalaistamatta perheasetelmaa?

Mitä olisi Roope ilman sukulaistensa jatkuvaa apua vauhdikkaissa seikkailuissa, tai miten Aku pärjäisi ilman Roopea, joka antaa hänelle aina uuden mahdollisuuden selviytyä tulevasta vuokrasta ja laskuista? Aku Ankan sarjakuvissa käsitys perheestä perustuu altruistiselle käyttäytymiselle. Hamiltonin sukulaisvalintateorian mukaan yksilö on valmis uhrautumaan osittain omalla kustannuksellaan läheisten sukulaisten eduksi. Vaikka Aku Ankan sarjakuvassa ei perillisistä tai perinnöllisyydestä kerrotakaan, niin tarinoiden perusteella voidaan olettaa, että sarjakuvahahmoilla on olemassa altruistisia geenejä, pitäväthän he huolta toisistaan. (Ks. esim. Dawkins 1976, 107, 112, 125; Sarmaja 2003, 225—226.) Mutta kuten kyselyyn vastaajatkin olivat valinneet vastauksissaan,

sukulaisuutta ei ole välttämätöntä kokea geneettisenä sukulaisuutena, vaan kulttuurisena ja koettuna yhteisöllisyytenä.

4.2.4 *"Pah! Älä yritä väittää, että olisit rikkaampi kuin minä!"* – Käsityksiä rikkaudesta

Aku Ankka-lehden ehdoton äyrikuningas on tämän tutkimusaineiston perusteella pankkiiri Roope Ankka. Vastaajista 98 % nimesi Roopen rikkaimmaksi hahmoksi (N = 141, puuttuneita vastauksia oli 1). Roopen rikkaudelle oli perusteluina 53 % raha, ja kaikkien ikäryhmien mielestä suurin merkki rikkaudesta oli juuri raha. Muita syitä oli 25 %:n vastauksissa, joita olivat esimerkiksi Roopen valinta maailman rikkaimmaksi, rahasäiliön ja suuren omaisuuden omistaminen, saituus kuvaa rikkautta sekä koska "hän sanoo niin ja sarjakuvissa ei valehdella". Roopea pidettiin rikkaana myös muun kuin rahallisen omaisuuden mittareilla. Roopen käyttämä vaatetus kuvaa varakkuutta, hänellä on paljon elämänkokemuksia ja seikkailuja kohti päämääriä, hän on huumorintajuinen ja koska vastaaja on "kuullut" Roopen olevan rikas. Yhden vastaajan mielestä Aku Ankka oli rikkain tapahtumarikkaan elämän ja läheisten perusteella. Toinen Roopesta poikkeava vastaus oli Hannu Hanhi, koska hahmo ei vastaajan mukaan "ole tehnyt päivääkään töitä".

Halusin tietää, ketkä olivat vastanneet rikkauden perusteluiksi rahan tai muita syitä. Sukupuolen mukaan tarkasteltuna naisista 61 % piti rahaa rikkauden merkkinä (n = 69) ja miehet 53 % muuta syytä (n = 34). Lukemiskertojen mukaan ryhmitellyt vastaajat pitivät myös ensisijaisesti rahaa rikkauden mittarina ja toisina mittareina muita edellä luettelemiani syitä. Vastaajaryhmien välillä ei ollut tilastollisesti merkittävää yhteisvaihtelua (korrelaatio-arvot välillä ,33 – ,37) eivätkä ryhmien väliset erot olleet tilastollisesti merkitseviä (p > 0,05). Liitteessä 1 taulukoissa 6—8 on koottuna vastaajaryhmittäin perusteluja rikkaudelle.

Parivertailulla sain selville, vahvistaako kontrollikysymys Roopen rikkaimman hahmon tittelin sekä mikä on annettujen sarjakuvahahmojen rikkauden järjestys vastaajien mielestä. Keskenään vertailtavat sarjakuvahahmot olivat Aku, Roope, Veljenpojat ja Kulta-Into Pii. Parivertailun tulosten rakentuminen on esitetty liitteessä 1 taulukoissa 9—11. Tuloksissa Roope on tälläkin mittarilla rikkain, seuraavaksi rikkain on Kulta-Into

Pii, kolmanneksi Aku ja viimeisenä tuloksissa on Veljenpojat. Graafisessa kuviossa 4 on esitetty vastausten perusteella rakentuneet tulokset.

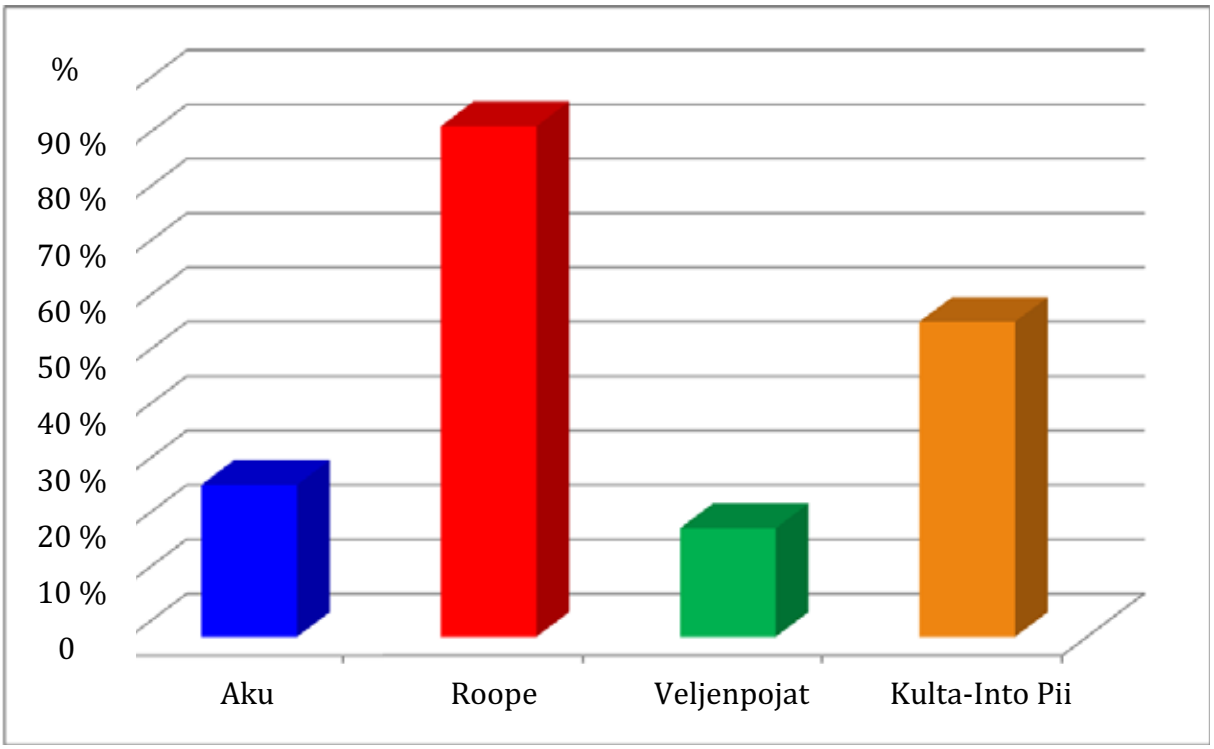

KUVIO 4. Parivertailun prosentuaaliset jakaumat sarjakuvahahmojen rikkaudesta (n = 131)

Kuvion mukaan sarjakuvahahmojen rikkautta voidaan tulkita järjestysasteikollisen muuttujan kaltaisesti. Koska tutkimusaineisto on suhteellisen pieni, tulosta on pidettävä kuvailevana vastaajaryhmien edustavuutena. Tässä tutkimuksessa parivertailun reliabiliteettiä voidaan verrannollistaa suoraan prosenttiosuuksien suuruusjärjestyksellä. (Ks. esim. Valli 2001, 119–121.)

Rakennamme käsityksemme stereotypioista usein tunteidemme kautta, mutta tunteiden kautta muodostuneet mallit eroavat kokemustemme kautta syntyneistä malleista. (Barker 1989, 199.) Sarjakuvahahmon anteliaisuuden arvioinnissa ainakin osaksi vastaaja on mieltänyt hahmon omien tunteidensa ja kokemustensa kautta. Tarinoissahan on hahmoja, joiden kaltaisia ihmisiä ei välttämättä ole vastaajan omassa lähipiirissä.

Kuviossa 5 on graafisena esityksenä vastausten jakauma sarjakuvahahmojen anteliaisuudesta.

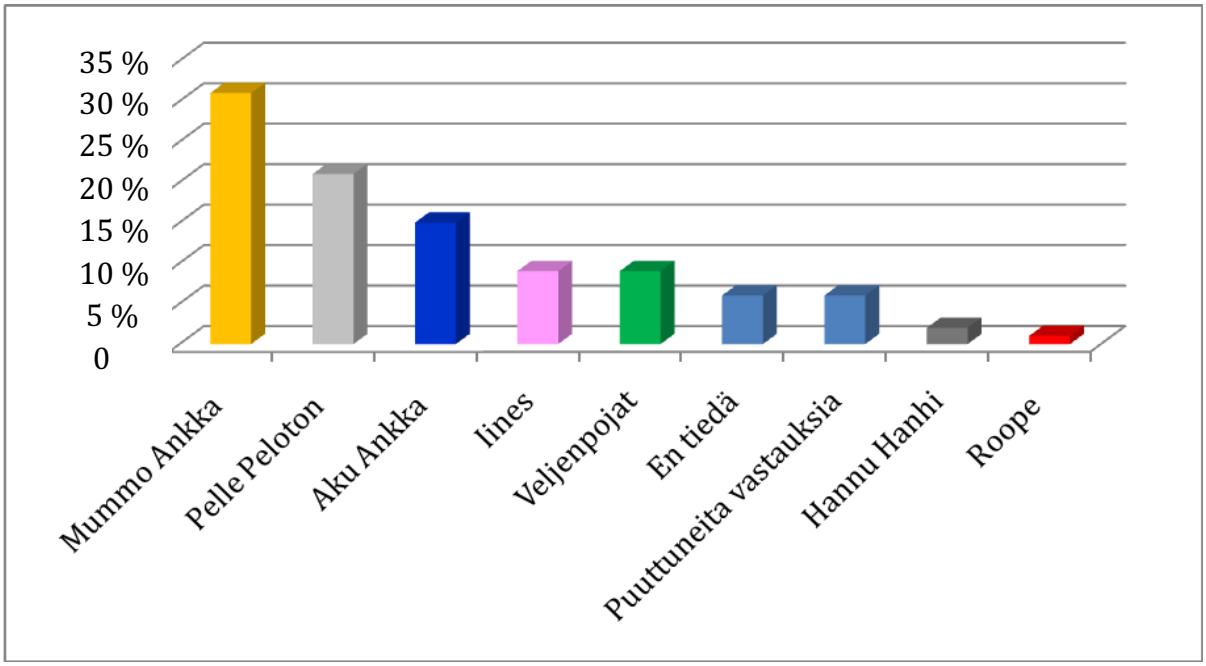

KUVIO 5. Prosentuaaliset jakaumat sarjakuvahahmojen anteliaisuudesta (*N* = 141)

Sarjakuvan anteliain hahmo on vastausten (*N* = 141, puuttuneita vastauksia oli 9) mukaan *Mummo Ankka* 31 %, *Pelle Peloton* 21 %:n osuudella toiseksi anteliain ja *Aku* 16 %:lla kolmanneksi anteliain. Mummo Ankka on vieraanvarainen ja kestitsee vieraitaan tarjoten ruokaa. Lisäksi Mummo Ankka on luonteeltaan rauhallinen ja antelias. Pelle Peloton keksii erilaisia asioita ja antaa keksintöjään muiden käyttöön ilmaiseksi. Aku Ankka taas osaa antaa muille pois vähäisestäänkin. Liitteessä 1 taulukoissa 12–13 on vastausten yksityiskohtaiset jakaumat sarjakuvahahmojen anteliaisuudesta ja vastaajien perusteluista.

Aku Ankka-sarjakuvalehden ja Aamulehden sisältöjen vertailussa tuli esille rahatalouden vahva esiintyminen aineistoissa. Onko ihmisten mielikuvissa ja merkityksissä rahatalouden edustaminen rikkauden merkki? Aku Ankan sarjakuvahahmot omistavat myös sosiaalista pääomaa. Lin määrittelee sosiaalisen pääoman yksilön sosiaalisten verkostojen avulla ja yhteisöllisellä vuorovaikutuksella saavutetuksi hyödyksi. (Lin 2001, 39—40.) Burt (2005) näkee sosiaalisen pääoman yksilöä hyödyttävänä resurssina, jossa

tärkeintä on, ketä pystyy hyödyntämään ja mikä on yksilön oma asema yhteisössä. Myös luottamuksen aste määrittää hyödyntämisen mahdollisuuksia. (Burt 2005 18—19, 93.) Aku Ankan kerronnassa altruismi, taloudellinen ja sosiaalinen pääoma ovat tarinoiden sisällä, vai keskenään kilpailevina ilmiöinä.

4.2.5 *"Hänellä on minun luontoni. Olen liikuttunut nilkkaimiani myöten."* – Sarjakuvahahmojen luonteenpiirteistä

Sarjakuvahahmon luonteenpiirteitä kysyttiin kysymyksillä 22—25. Halusin selvittää, millainen mielikuva lukijoilla on hahmon perusluonteesta. Seuraavissa kuvioissa 6—12 esitän prosentuaaliset jakaumat vastaajien käsityksistä sarjakuvahahmojen luonteenpiirteistä ja -olemuksesta, ja kuvioiden jälkeen avaan tuloksia.

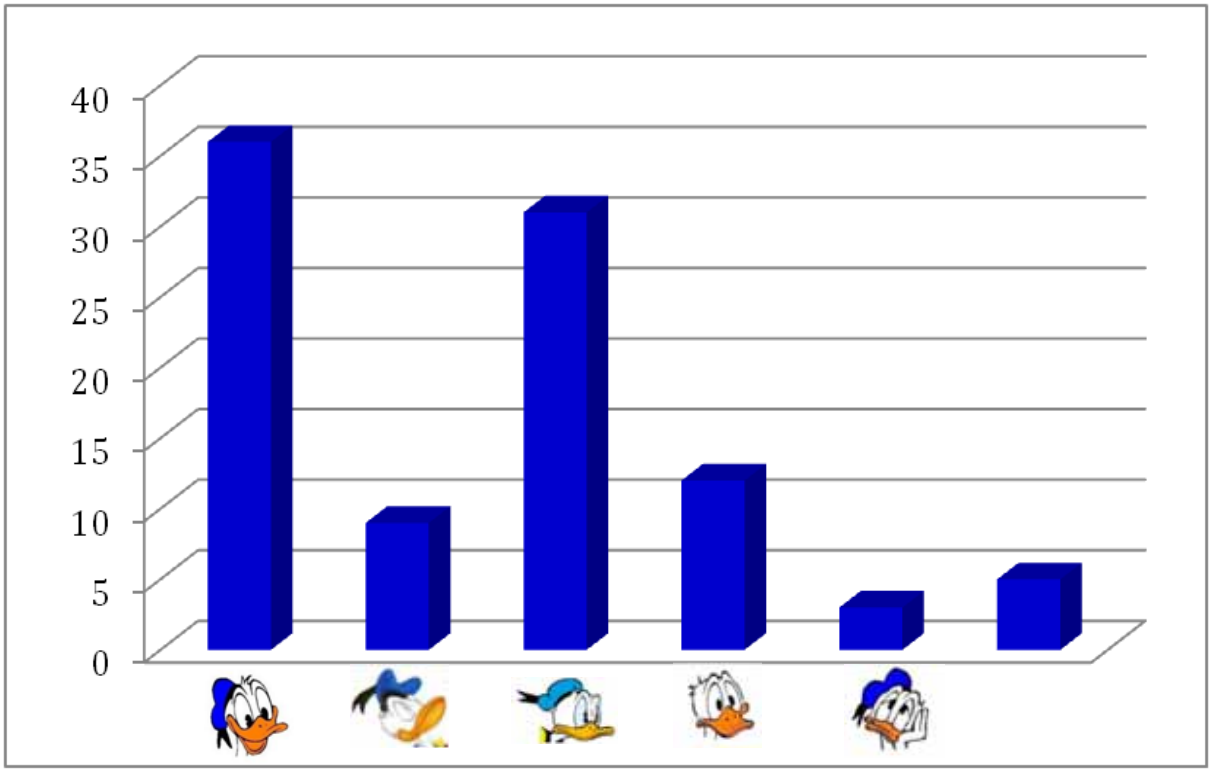

36 %	9 %	31 %	12 %	4 %	5 %
Iloinen	Ylpeä	Vihainen	Pettynyt	Surullinen	Muu*

*Muu = Saita, nyrpeä, rohkea, innoissaan, yritteliäs, ihmeissään ja epäonnistuja.

KUVIO 6. Akun luonteenpiirteet prosentuaalisesti (*N* = 141, puuttuneita vastauksia 6)

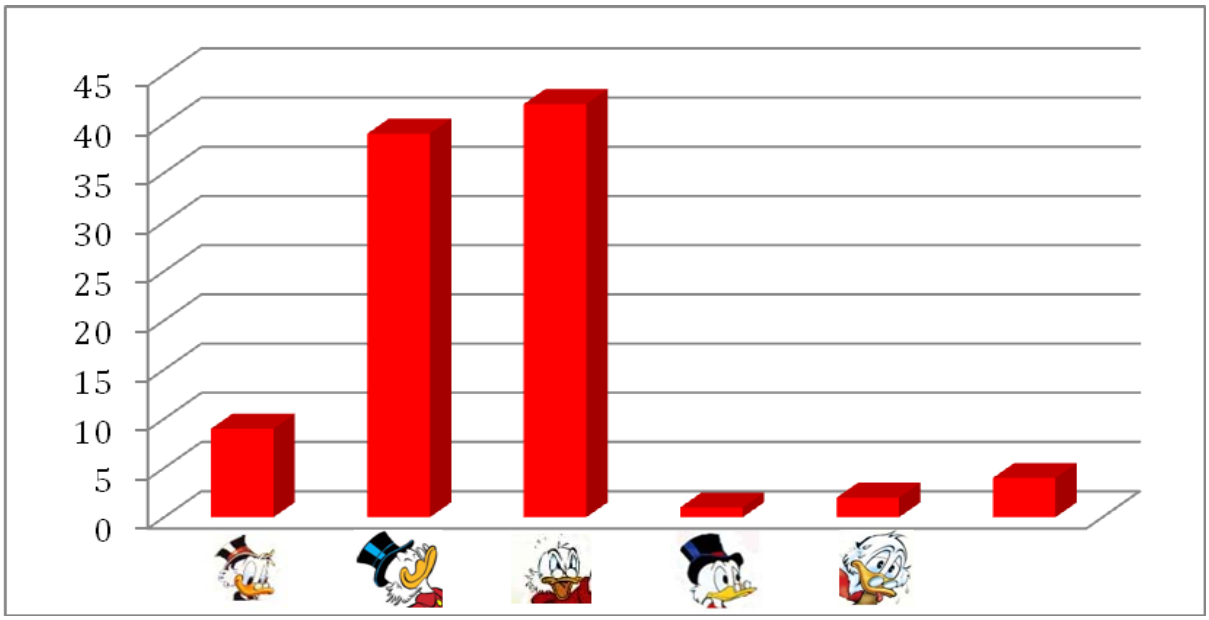

9 %	39 %	42 %	1 %	2 %	4 %
Iloinen	Ylpeä	Vihainen	Pettynyt	Surullinen	Muu*

*Muu = Ahne, saita, ovela, huolestunut ja päättäväinen.

KUVIO 7. Roopen luonteenpiirteet prosentuaalisesti (*N* =141, puuttuneita vastauksia 5)

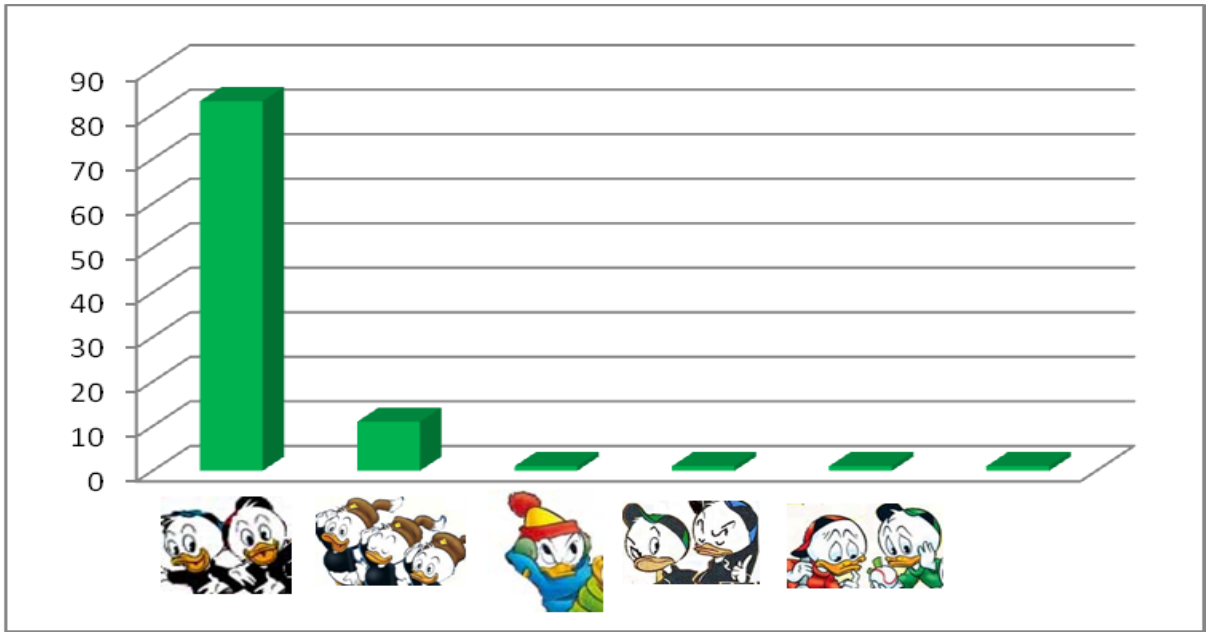

82 %	11 %	2 %	1 %	1 %	2 %
Iloisia	Ylpeitä	Vihaisia	Pettyneitä	Surullisia	Muu = Reippaita

KUVIO 8. Veljenpoikien luonteenpiirteet prosentuaalisesti (*N* = 141, puuttuneita vastauksia 3)

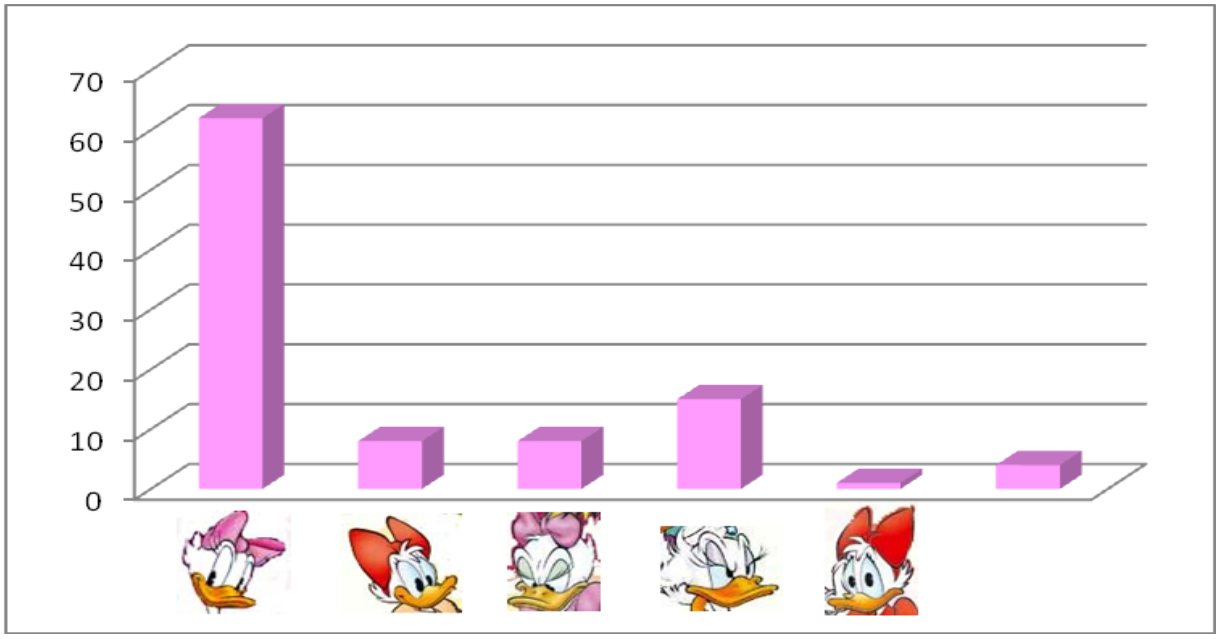

62 %	8 %	8 %	15 %	1 %	4 %
Iloinen	Ylpeä	Vihainen	Pettynyt	Surullinen	Muu*

*Muu = Itsekäs, avulias, yllättynyt ja flirttaileva.

KUVIO 9. Iineksen luonteenpiirteet prosentuaalisesti (*N* = 141, puuttuneita vastauksia 4)

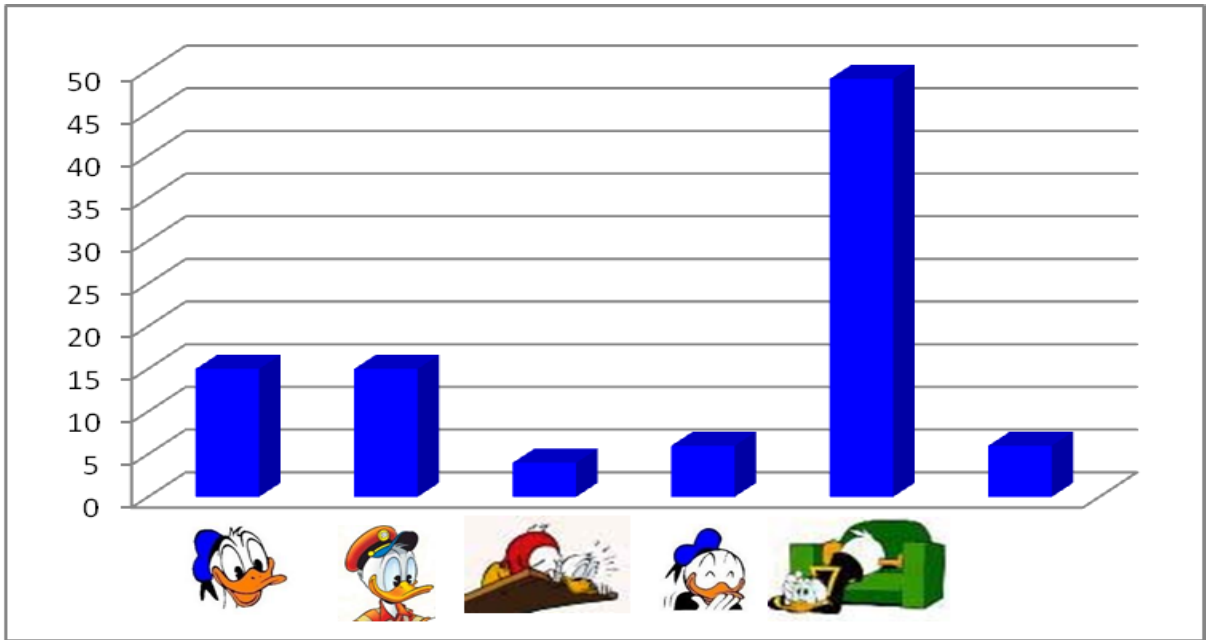

16 %	15 %	4 %	6 %	49 %	6 %
Ahkera	Auttava	Pelokas	Kiusantekijä	Laiska	Muu*

*Muu = Halukas, epäonnekas, hämmentynyt.

KUVIO 10. Akun luonteen ominaisuudet prosentuaalisesti (*N* = 141, puuttuneita vastauksia 7)

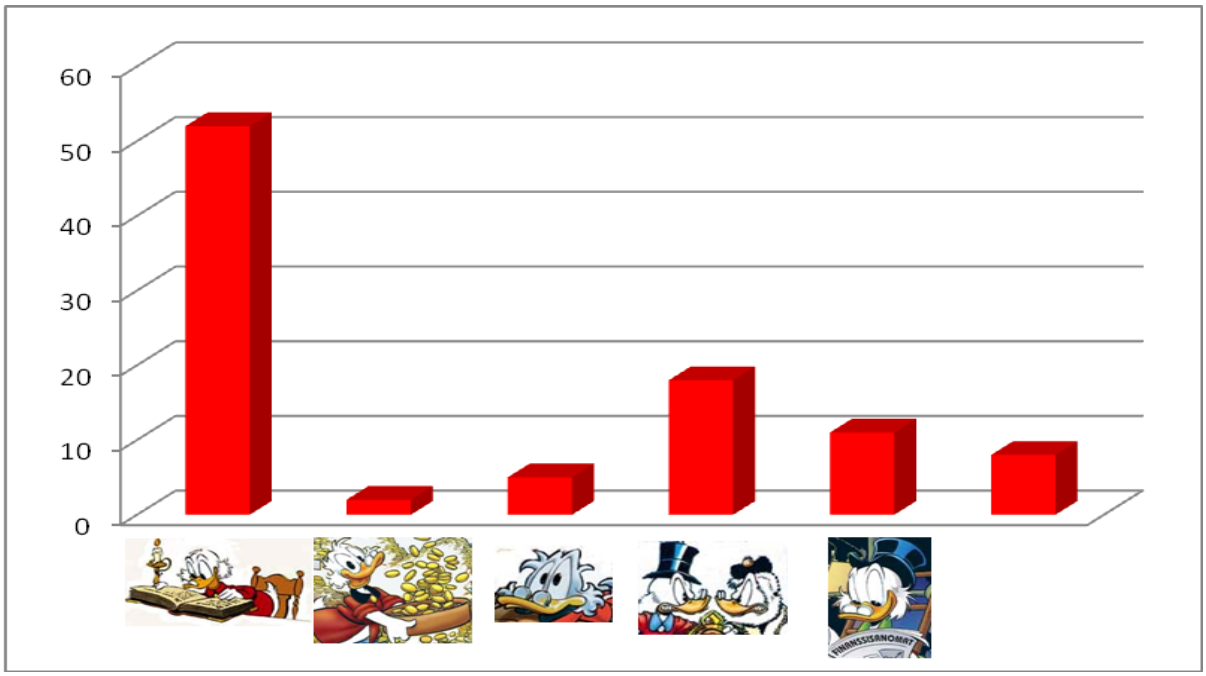

52 %	2 %	5 %	18 %	11 %	8 %
Ahkera	Auttava	Pelokas	Kiusantekijä	Laiska	Muu*

*Muu = Ahne, saita ja tomera.

KUVIO 11. Roopen luonteen ominaisuudet prosentuaalisesti (*N* = 141, puuttuneita vastauksia 6)

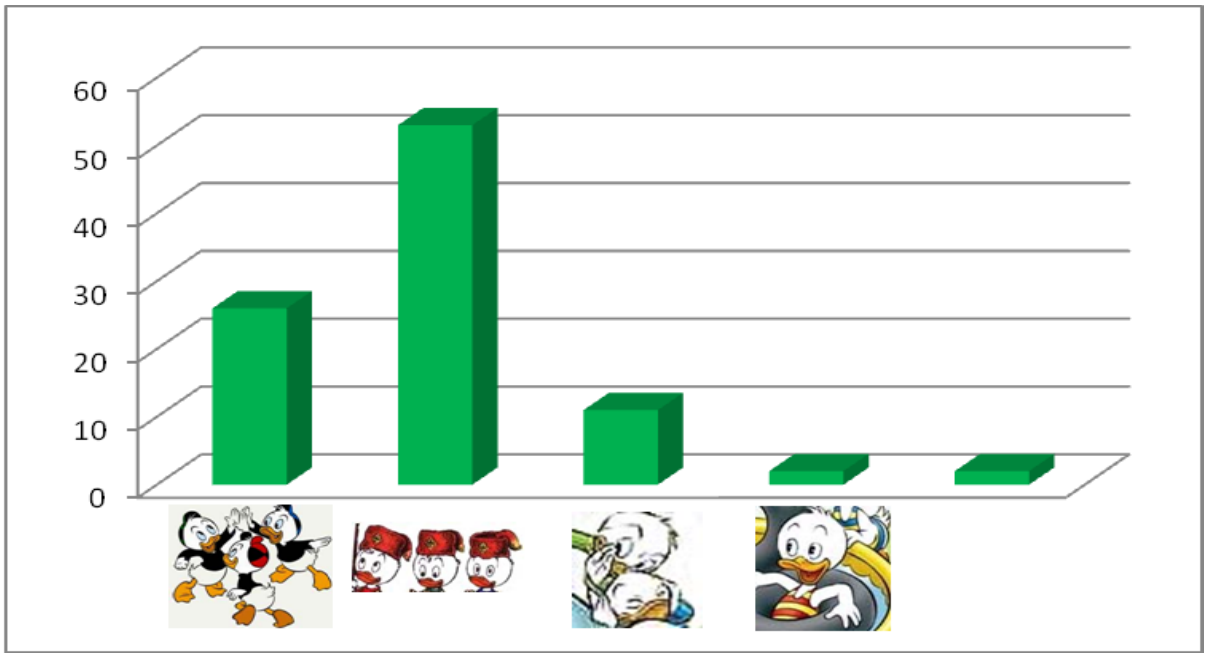

26 %	53 %	11 %	2 %	2 %
Ahkeria	Auttavia	Kiusantekijöitä	Laiskoja	Muu*

*Muu= Vilkkaita, reippaita, kekseliäitä ja kyllästyneitä.

KUVIO 12. Veljenpoikien luonteen ominaisuudet prosentuaalisesti (*N* = 141, puuttuneita vastauksia 9)

Vastaajan iällä näyttäisi olevan merkitystä Akun, (p = 0,026), Roopen, (p = 0,018), ja Veljenpoikien, (p < 0,001) luonteen määrittelyssä (Kruskal-Wallisin testillä). 1. tai 6.-luokkalaisten mielestä *Aku* on vihainen ja iloinen tai ylpeä yhtä paljon. Työikäiset tai eläkeläiset tulkitsevat Akun mielialoja laajemmin. Heidän mielestään Akun mieli vaihtunee tilanteen mukaan iloisesta ja ylpeästä pettyneeseen tai surulliseen olotilaan. *Roopen* mieliala oli lukiolaisten mielestä useimmiten vihainen, ja 1. tai 6.-luokkalaisten ja työikäisten tai eläkeläisten mielestä iloinen tai ylpeä. *Veljenpojat* olivat lukiolaisten ja aikuisväestön mielestä iloisia tai ylpeitä. 1. tai 6.-luokkalaisista kaksi vastaajaa näki Veljenpojat vihaisina ja kaksi pettyneinä tai surullisina tarinoissa. Regressioanalyysi vahvistaa iän merkityksen Veljenpoikien luonteen määrittelyssä. Kun vastaajan ikä kasvaa, niin varmuus Veljenpoikien iloisesta luonteenpiirteestä vahvistuu, r = -,27, n = 13, p = 0,001. Luonteenpiirteet on luokiteltu asteikolla 1 = positiivinen luonne (iloinen, ylpeä), 5 = negatiivinen luonne (pettynyt, surullinen).

Lukemiskerta näyttäisi vaikuttavan käsitykseen, millainen *Aku* on yleensä tarinoissa, p = 0,006 (Kruskal-Wallisin testillä). Akuhan määriteltiin luonteeltaan enimmäkseen laiskaksi, mutta kun lukemiskerrat lisääntyvät, niin Akun ahkera olemus vahvistuu, r = -,29, n = 130, p = 0,001. Sarjakuvahahmon olemus on luokiteltu asteikolla 1 = ahkera ja 5 = laiska. Kun katsoin vastauksia sukupuolen mukaan, niin naiset ja miehet olivat samaa mieltä Akun laiskuudesta, 50 % (n = 66, tulos ristiintaulukoinnilla).

Naisten mielestä *Veljenpojat* ovat kiusantekijöitä, 87 % (n = 15), toisaalta naiset näkevät myös ahkeran ja auttavaisuuden piirteitä Veljenpojissa, 55 % (n = 106), vaikkakin itse ahkeruuden ja auttavaisuuden näkemisessä ei sukupuolten välillä ollut eroja. Näkemys *Iineksen* luonteesta jakaa sukupuolten mielipiteitä. 73 % (n = 11) miehistä näkee Iineksen yleensä vihaisena, ja naiset taas iloisena tai ylpeänä, 57 % (n = 92). Naiset vaistoavat myös Iineksen pettymyksen tai surun miehiä paremmin, 73 % (n = 22). Khiin neliön muuttujien riippumattomuustestin mukaan naisten ja miesten Iineksen tunnemaailman tulkinnassa on tilastollisesti merkitsevä yhteys, χ^2 (2, 125) = 6,204, p = 0,045. Myös ikä vaikuttaa Iineksen tunteiden tulkintaan. Työelämässä tai eläkkeellä oleva lukija tunnistaa Iineksen ilon tai ylpeyden, pettymyksen tai surun lapsia ja nuoria paremmin. Ikäryhmien välillä on tilastollisesti merkitsevä yhteys, χ^2(4,132) = 12,516 p = 0,01.

Lukijoilla näyttäisi olevan Aku Ankan sarjakuvahahmojen luonteista selvät mielipiteet, kuin hahmot olisivat lukijoille eläviä olentoja. Kuinka todellista hahmojen konteksti on lukijoille?

4.2.6 *"Ehei! Mediaan on voitava luottaa."* – Ovatko Aku Ankan tarinat totta vai tarua?

Kielen kautta rakentuneeseen sosiaaliseen todellisuuteen vaikuttavat arvot ja näkökulmat (Sulkunen & Törrönen 1997, 72). Onko eri vastaajaryhmillä ja todenperäisyyden käsityksillä yhteneväisyyksiä? Iällä tai lukemiskerroilla ei ollut merkitystä mielipiteessä Aku Ankan tarinoiden fantasiasta tai todellisten asioiden sisällöstä, tai käsityksestä Ankkalinnan olemassaolosta (tulos ristiintaulukoinnilla). Media tarjoaa valmiita näkökulmia asioiden esittelyssä, mutta vastaanottaja valitsee omien arvojensa perusteella hyväksyykö hän tarjotun katsantokannan. Lukijan on löydettävä Aku Ankan teksteistä ja kuvista oman sosiaalisen maailmansa arvoja, jotta hän voisi pitää tarinoita todellisena (Ks. Sulkunen & Törrönen 1997, 73).

Sukupuolella ja Ankkalinnan olemassaolon käsityksellä on keskinäistä vaikutusta. Miesten mielestä Ankkalinna on olemassa 60 % (n= 37) ja naisten mielestä ei 64 % (n=95). Khiin neliön muuttujien riippumattomuustestillä sain vahvistuksen, että sukupuolella ja Ankkalinnan olemassaolon käsityksellä on tilastollisesti melkein merkitsevä yhteys, χ^2 (2, 133) = 7,435, p = 0,024. Tarkastelin vielä vastaajaryhmien välisiä eroja Ankkalinnan olemassaolon kyllä ja ei vastauksissa. Naisilla on 2,7-kertaa suurempi todennäköisyys kuulua ei-vastaajien ryhmään kuin miehillä, p = 0,026 vahvistaa tilastollisen merkitsevyyden (liite 1 taulukko 14 multinominaalisen regression tuloksen rakentuminen). Liitteessä 1 taulukossa 15 on esitettynä muuttujien ristiintaulukoinnin kuvailevia prosentuaalisia tuloksia vastaajaryhmien sekä Aku Ankan tarinoiden ja Ankkalinnan todenperäisyyden käsityksistä (p > 0,05), josta esitän yhteenvetona prosenttijakaumat (kaikki vastaajat N = 141):

- 75 % vastaajista oli sitä mieltä, että Aku Ankan tarinoissa on enemmän fantasiaa ja mielikuvitusta
- 19 %:n mielestä tarinoista löytyy todellisia asioita, 6 % ei kertonut mielipidettään
- 28 % on sitä mieltä, että Ankkalinna on oikeasti jossain

- 71 % oli varma tai epäileväinen, että Ankkalinna ei olisi olemassa. 1 % vastauksista puuttui.

Minne vastaajat sitten paikallistivat Ankkalinnan? Perusteluissa löytyi ehdotuksia Disneyworldistä Calisotan osavaltioon, ja Ankkalinnassa on vaikutteita maailmasta, vaikka Ankkalinnaa ei kartasta löydykään. Aku Ankan piirtäjät ovat sijoittaneet Ankkalinnan useaan eri paikkaan, ja kartat muistuttavat usein USA:n länsirannikkoa. Esimerkkinä on kuviossa 13 piirtäjä McIntyren tulkinta Ankkalinnan sijainnista.

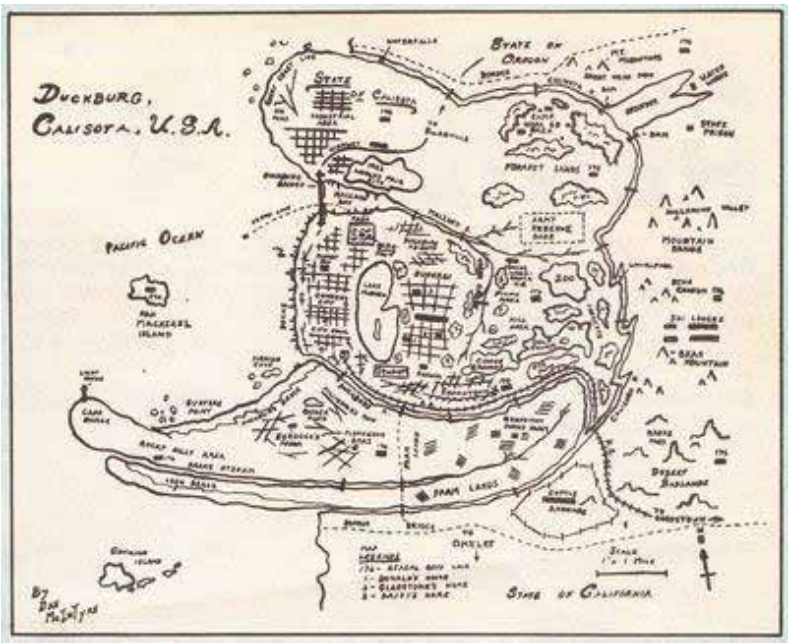

KUVIO 13. Dan McIntyren kartta Ankkalinnasta (Inducks 2011)

Ankkalinnan tarinoiden paikallisuus Aku Ankan sivuille tulee suomalaisista kulttuurisista ja kielellisistä merkeistä ja symboleista. Tarinoiden sijoittuminen tiettyihin paikkoihin ilmenee viittauksina, jotka on rakennettu helposti oivallettaviksi, usein sanaleikein väritetyksi nimimuunnoksiksi.

Tutkimustuloksista on aika siirtyä johtopäätöksiin, ja koota tutkimuksen löydöksiä yhteen.

5 *”No, sekin on minun kynäni tuotos.”* – Johtopäätöksiä

Disney julistaa hahmojensa universaaliutta, jolloin kaikkien rajojen, kotien ja kansallisuuksien on mahdollista saavuttaa Disneyn tarjonta (Dorfman & Mattelart 1980, 81). Minua kiinnosti, onko paikallisen Aamulehden uutisilla nähtävissä yhteyttä Aku Ankan universaaleihin tarinoiden tapahtumiin, ja mikä on Ankkalinnan todellisuus lukijoille. Tutkimustulokset pohjautuvat omiin tulkintoihini analysoimani tutkimusaineiston perusteella.

Pyrin tutkimukseni avulla tuottamaan tietoa lukijoiden rakentuneista mielikuvista ja tulkinnoista sekä lukijoiden ja yhteiskunnallisten arvojen kohtaamisesta Aku Ankan tarinoissa. Jokainen lukija tulkitsee sarjakuvaa oman kokemuksensa kautta, joten eikö Ankkalinnasta ja Ankkojen maailmasta muodostu jokaisen lukijan kohdalla omanlaisensa ja omannäköisensä maailma. Kun suomalainen lukija lukee Aku Ankan tarinoita, hän lukee suomalaisen yhteiskunnan arjessa käytettäviä termejä tai ajankohtaisten tapahtumien kuvauksia.

Miten koemme kuvat ja millainen on kuvan suhde todellisuuteemme? Herkman esittää kiistellyn kuvan todellisuuden kuvaamisesta: ”heijastaako kuva todellisuutta silloin, kun siinä on riittävästi todellisuuden kanssa kuvaavia piirteitä”, vai onko oppimisella ja sillä, miten jäsennämme havaintojamme, vaikutusta kuvan realistiseksi kokemiseen. (Herkman 1998, 32.) Kuvia katsellessaan selailija löytää suomalaisia kulttuurisia merkkejä, joita hän oivaltaessaan voi yhdistää tiettyyn kontekstiin. Lukija ja selailija voi saada aineiston mukaan täysin uutta tietoa tai lisätietoa vanhan tiedon päälle. Oleellista tarinoiden lukemisessa on, kuinka todellisena kerrontaa pitää ja kuinka vahvan merkityksen kerronnalle ja sen todellisuudenmukaisuudelle antaa. Sarjakuvahahmojen luonteista on juurtunut suomalaisten puheeseen vertauskuvia: saita kuin Roope, pellepeloton ideoijana tai hannuhanhen tuuri. Hahmot ovat tulleet osaksi suomalaista kulttuuria ja kieltä. Ne on otettu osaksi yhteisöä, kuin naapuriksi.

Tutkimusaineistojen keskinäinen yhteneväisyys näkyy vahvimmin intertekstuaalisuudessa. Aineistojen välillä on suoria lainauksia kulttuurisista sanonnoista ja tekstien ulkopuolisista kentistä. Suomalaisten paikkojen nimiä tai tunnettujen henkilöiden nimiä

käytetään tarinoiden hahmojen nimissä nimimuunnoksina. Lisäksi aineistossa on viittauksia muiden kulttuurialueiden tuotoksiin ja suomalaisiin yhteiskunnallisiin talous-, hallinto- tai lakitermeihin. Yhteneväisyyttä on maailmanlaajuisiin tapahtumiin, esimerkiksi urheilutapahtumiin tai kalenterillisiin teemapäiviin. Konstruktivismi ja intertekstuaalisuus tulevat esille lukijoiden tarinoiden tulkinnoissa ja siinä, miten Ankkalinna on rakentunut lukijoiden mielissä. Lukijalla on mahdollisuus oivaltaa kuvien ja tekstien viittaukset. Aku Ankan tarinat käsittelevät paljon yhteiskunnan realismia ja todellisen arjen asioita. Tarinat ovat kuitenkin universaaleja, jotka kiinnittyvät suomalaiseen yhteiskuntaan kulttuurisesti tuttujen kuvien, merkkien tai tekstien kautta. Tutkimuksessa tuli vahvasti esille, että Aku Ankan lukijoilla on hyvät medialukutaidot. He osaavat eritellä tarinoiden asioita, suhteuttaa esitettyä todellisuuteen sekä miettiä sarjakuvalehden annettuja ja itse luotuja merkityksiä.

Onko Ankkalinna kuin periferia, jossa vieraillaan ajoittain mielihyvän vuoksi? Eri lukijatyypit hakevat Aku Ankasta itselleen erilaisia käytettävyyden muotoja: osa lukijoista haluaa katsella kuvia tai osa lukea puhekuplan tekstejä. Lukemiskonteksti tekee lukemisesta erilaista, esimerkiksi koulun annettuna tehtävänä tai vapaa-ajan lukemishetkenä. Miten lukeminen muuttuisi, jos Aku Ankka siirtyisi uuteen lukemisympäristöön, esimerkiksi sosiaalisen median kenttään? Nykyisin Aku Ankka-lehti kolahtaa postilaatikkoon valmiina painoksena. Onko lukija tulevaisuudessa rakentamassa sarjakuvalehteä yhdessä toimituksen kanssa?

Sarjakuvassa on mahdollisuus luoda kulttuurisesti perheen kaltaisia yhteisöjä. Lukijat ovat luoneet mielessään sosiaalisia rakenteita Aku Ankan hahmoista ja toimintaympäristöistä. Sarjakuvan sisällä tarinoiden hahmot kritisoivat erilaisia asioita. Usein hahmoista nuorimmat kritisoivat vanhempien hahmojen päätöksiä ja tekemisiä. Lapsilukijoiden todellisuuden arjen tapahtumat vilahtavat samankaltaisena kuin sarjakuvaruutujen seikkailut teksteissä, kuvissa ja merkeissä. Aikuislukijoiden todellisuuden kasvatustilanteissa käytäneen vastaavanlaisia keskusteluja lasten kanssa kuin esimerkiksi Aku käy Veljenpoikien kanssa.

Lukijoilla on yksilölliset kulttuuriset odotukset tuotteelle. Kun luen Aku Ankka-sarjakuvalehteä, miellän lukuhetken leppoisaksi vapaa-ajan hetkeksi. Lukuhetkessä on

myös lupa unohtaa todellisuus hetkeksi, ja voin heittäytyä fantasian maailmaan. Viihteen näkökulmasta lukija ei välttämättä yhdistä viittauksia todellisuuteen kriittisessä mielessä. Tekstien yhteneväisyys sekä kuvien ja merkkien viittaukset todellisuuteen antavat mahdollisuuden oivallukseen. Tarinoiden sisältöjen tarkempi kriittinen liittäminen todellisuuteen vaatii kuitenkin laajemman ja syvällisemmän ymmärryksen todellisuudesta sekä asioiden ja tapahtumien syy-seuraus suhteista. Nuoremman lukijan voi olla vaikea yhdistää sarjakuvan tarinaa ja kuulemaansa tai lukemaansa uutisointia asioista tai tapahtumista. Kriittisyys fantasiaa ja todellisuutta kohtaan lähtee lukijan odotusarvoista, tarpeesta ja merkityksenannosta. Aku Ankka tarjoaa kaikille lukijoille mahdollisuuden heittäytyä joko viihteen maailmaan tai hauskaan, mutta kriittiseen lukuhetkeen.

Dorfman ja Mattelart ovat sitä mieltä, että Disney käyttäisi ”lapsen mielikuvitusta pyyhkiäkseen pois kaikki viittaukset todelliseen maailmaan” (Dorfman & Mattelart 1980, 80). Aku Ankan tarinoissa hyvä voittaa aina pahan, toiminnan tekijä alistuu epäonnistumiseensa tai häviäjä saa opetuksen. Työnteko ja koulunkäynti kehkeytyvät tarinoissa jännittäviksi seikkailuiksi. Tarinoiden sisällöissä käsitellään todellisuuden negatiivisiakin asioita. Aku Ankan sarjakuvamaailmassa sarjakuvahahmot selviävät vaikeuksista ja ongelmista, ongelmat ratkeavat kuin itsestään.

Lainatakseni Lehtosta ovat tekstit ja kuvat totta tai tarua, lukijoille ne ovat ”kielellistä” vuorovaikutusta, jonka kautta heidän merkitysmaailmansa rakentuu (Lehtonen 1998, 123). Aku Ankan tarinat voivat viedä lukijansa uuteen aikaan ja maailman kartastoon piirrettyyn paikkaan, ja antaa mahdollisuuden samaistua sarjakuvan hahmoihin ja osaksi seikkailua (ks. mt. 222). Lomakekyselyn aikana havainnoidessani aikuisia vastaajia kuulin keskusteluja, ja osallistuin itsekin keskusteluihin, jossa vastaajat kertoivat mielipiteensä Aku Ankasta. Monen vastaajan mielestä Aku Ankka on aikaisemmin ollut paljon parempi. Jäin miettimään vastaajien lauseita: Perustuuko vastaajien mielikuva Aku Ankan aikaisempien vuosien paremmuudesta heidän omasta Aku Ankan kontekstualisoinnista omaan lukemisaikaansa ja lukemisajan yhteiskuntaan? Kokevatko vastaajat silloisen yhteiskunnan parempana, jolloin aika on heijastunut myös Aku Ankan tarinoissa? Maailma on muuttunut, niin myös Aku Ankan sarjakuva heijastaa omaa aikaansa.

Yksi tutkimukseni tehtävä oli kvantitatiivisten analyysimenetelmien monipuolinen käyttäminen. Valitsemani lähestymistavat ja aineiston soveltuvuus valittuihin analyysimenetelmiin onnistuivat asetettujen tavoitteiden mukaisesti. Eri kysymyspatterit toivat vastauksiin uusia ajattelun näkökulmia, joista heräsi uusia kysymyksiäkin. Vastaajaryhmiä kokonaisuuden kannalta katsottuna ryhmien välillä ei ollut tilastollisesti merkitseviä eroja, mutta tämän tutkimuksen perusteella merkittävänä tutkimustuloksena voidaan pitää sitä, että Aku Ankka-sarjakuvalehti lunastaa lupauksensa Aku Ankan universalismista ja lukijajoukon saavuttamisesta.

Ankkalinna on *"Ihmisten mielissä. Sillä on "olemus" tässä maailmassa ja siitä voidaan puhua. Näin se täyttää löyhästi olemisen kriteerit."* Lomakekyselyn vastaus sisältää kuvaavan kirjon, mitä Ankkalinnalla käsitetään. Perusteluissa mainittiin mielikuvitus argumenttina sekä puolesta että vastaan. "*Ihmisten mielissä"* kertoo yhteisen sarjakuvan tarinan jakamisesta yksilöiden mielikuvituksissa. Ankkalinnalla on *"olemus",* jolla on jokaiselle lukijalle yksilöllinen merkitys, ja yksilöllinen tarinan paikkaan samaistumisen taso, jossa lukija voi seikkailla sarjakuvahahmojen kanssa. "*Tässä maailmassa* ja siitä *voidaan puhua*" antaa mahdollisuuden etsiä tuttuja piirteitä todellisen maailmamme ja yhteiskuntamme asioista ja tapahtumista. Kun Ankkalinnalla ja sen tapahtumilla on olemus, niin lukijat voivat keskustella tarinoista tai piirroksista, käyttää tarinoita, tekstejä tai symbolisia merkityksiä metaforina puheissaan. "*Näin se täyttää löyhästi olemisen kriteerit"* antaa vaihtoehdon, jossa jokainen lukija voi mielessään päättää, minkälaisen merkityksen sarjakuvalle, tarinalle ja Ankkalinnan olemassaololle antaa. "*Jokainen on oman elämänsä Ankkalinnalainen*[25]."

Viittaukset:

Otsikoiden sitaatit:

1. Aku Ankka 60 (10), 29.
2. Aku Ankka 60 (22), 26.
3. Aku Ankka 60 (4), 16.
4. Aku Ankka 60 (10), 18.
5. Aku Ankka 60 (21), 25.
6. Aku Ankka 60 (15), 3.
7. Aku Ankka 60 (5), 17.
8. Aku Ankka 60 (19), 27.
9. Aku Ankka 60 (26), 30.
10. Aku Ankka 60 (11), 32.
11. Aku Ankka 60 (4), 17.
12. Aku Ankka 60 (18), 8.
13. Aku Ankka 60 (13), 18.
14. Aku Ankka 60 (32), 3.
15. Aku Ankka 60 (33), 15.
16. Aku Ankka 60 (18), 8.
17. Aku Ankka 60 (48), 15.
18. Aku Ankka 60 (36), 6.
19. Aku Ankka 56 (33), 5.
20. Aku Ankka 60 (12), 24.
21. Aku Ankka 60 (28), 13.
22. Aku Ankka 60 (35), 10.
23. Aku Ankka 60 (5), 32
24. Aku Ankka 60 (23), 27.
25. Vastaajan vastaus.

Lähteet:

Aamulehti 128 (1—2).

Aamulehti 129 (3—118).

Aamulehti 129 (3—118).

Aamulehti 2010. Sähköpörssi on kuin Mikki Hiiri -pörssi. 16.1.2010. Kirsikkala, 11.

Aamulehti 2010. Leluauton renkaat pilasivat pääsiäismunat. 6.3.2010. Lyhyesti, 4.

Adorno, T. W. 1984. Yhteenveto kulttuuriteollisuudesta. Tiedotustutkimus 3, 21—28.

Ahola, A. 2007. Lomaketutkimusprosessi. Teoksessa L. Viinamäki & E. Saari (toim.) Polkuja soveltavaan yhteiskuntatieteelliseen tutkimukseen. Helsinki. Tammi. 47—72.

Aku Ankka 60 (1—26).

Ampuja, M. 2004. Massapetoksen äärellä: Theodor W Adornon kulttuuriteoria ja kulttuurintutkimus. Teoksessa T. Mörä, I. Salovaara-Moring & S. Valtonen (toim.) Mediatutkimuksen vaeltava teoria. Helsinki. Gaudeamus, 13—37.

Bacon, H. 2004. Tulkitsemisen taito: Paul Ricoeurin kaksi hermeneutikkaa. Teoksessa T. Mörä, I. Salovaara-Moring & S. Valtonen (toim.) Media-tutkimuksen vaeltava teoria. Helsinki. Gaudeamus, 315—333.

Barker, M.1 989. Comics: Ideology, power and the critics. Manchester. Manchester University Press.

Bourdieu, P. 1991. Language and Symbolic Power. J. B. Thompson (ed.) Translated G. Raymond & M. Adamson. Oxford. Polity Press.

Bourdieu, P. 1999. Televisiosta. Suom. T. Arppe. Helsinki. Otava.

Bourdieu, P. & Wacquant J. D. 1995. Refleksiiviseen sosiologiaan. Tutkimus, käytäntö ja yhteiskunta. Suom. M. Sabour & M. A. Salo (toim.) Joensuu. Joensuu University press.

Burt, R. S. 2005. Brokerage & Closure. An Introduction of Social Capital. Oxford. Oxford University Press. Saatavilla www-muodossa <URL: http://helios.uta.fi:2065/lib/tampere/docDetail.action?docID=10233620. (Luettu 28.3.2011).

Dawkins, R. 1993. Geenin itsekkyys. Suom. K. Pietiläinen. Helsinki. Art House.

Denzin, N. & Lincoln, Y. 2003. Strategies of Qualitative Inquiry. 2. ed. London. Sage.

Dorfman, A. & Mattelart, A. 1980. Kuinka Aku Ankkaa luetaan. Vaasa. Love.

Eco, U. 1981. The Role of the reader. Explorations in the semiotics of texts. (Repr. 1987) London. Hutchinson.

Eskola, J & Suoranta, J. 1998. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Tampere. Vastapaino.

Ferrari, F. 2006. Ikonografia: kuvan ontologia ja kuvallinen ajattelu. Tiede & edistys 31 (2), 136—145. Saatavilla www-muodossa <URL: http://helios.uta.fi:2105/se/t/0356-3677/31/2/ikonogra.pdf. (Luettu 2.4.2011).

Fiske, J. 1989. Reading the popular. London. Routledge.

Fiske, J. 1992. Merkkien kieli. Johdatus viestinnän tutkimiseen. Suom. V. Pietilä, R. Suikkanen & T. Uusitupa (toim.) Tampere. Vastapaino.

Gutman, J. 1982. A Means-End Chain Model Based on Consumer Categorization Processes. Journal of Marketing 46 (2), 60—72.

Habermas, J. 2004. Julkisuuden rakennemuutos: tutkimus yhdestä kansalaisyhteis-kunnan kategoriasta. Suom. V. Pietilä. Tampere. Vastapaino.

Harvey, D. 1987. Flexible accumulation through urbanization. Antipode 19 (3), 260—286.

Heiskanen, J. 2010. Kuvien käyttöoikeus. Email hannele.vayrynen@uta.fi 30.12.2010. Tulostettu 30.12.2010.

Herkman, J. 1998. Sarjakuvan kieli ja mieli. Tampere. Vastapaino.

Herkman, J. 2007. Kriittinen mediakasvatus. Tampere. Vastapaino.

Hietala, V. 1993. Ruudun hurma. Johdatus TV-kulttuuriin. Helsinki. Yle-opetuspalvelut.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2004. Tutki ja kirjoita. Helsinki. Tammi.

Horkheimer, M. & Adorno, W. A. 2008. Valistuksen dialektiikka: filosofisia sirpaleita. Suom. V. Pietilä. Tampere. Vastapaino.

Inducks 2010, http://coa.inducks.org/story.php?c=Qfi%2FAA1981-21X 29.3.2011. (Luettu 31.3.2011.)

Jallinoja, R. 2004. Tunteiden kulutus. Teoksessa P. Jokivuori & P. Ruuskanen (toim.) Arjen talous. Talous, tunteet ja yhteiskunta. Jyväskylä. Minerva.

Jokinen, A., Juhila, K. & Suoninen, E. 2004. Diskurssianalyysin aakkoset. Tampere. Vastapaino.

Jokivuori. P. & Hietala, R. 2007. Määrällisiä tarinoita. Monimuuttujamenetelmien käyttö ja tulkinta. Porvoo. WSOY.

Jokivuori, P. & Ruuskanen, P. (toim.) 2004. Arjen talous. Talous, tunteet ja yhteiskunta. Jyväskylä. Minerva.

Kauppi, N. 2004. Median sekundatodellisuus: Pierre Bourdien konstruktivismi viestinnän tutkimuksena. Teoksessa T. Mörä, I. Salovaara-Moring & S. Valtonen (toim.) Mediatutkimuksen vaeltava teoria. Helsinki. Gaudeamus, 75—89.

Kuutti, H. 2001. Tutkittu juttu. Johdatus tutkivaan journalismiin. Jyväskylä. Atena Kustannus Oy.

Lehtonen, M. 1998. Merkitysten maailma. Kulttuurisen tekstintutkimuksen lähtökohtia. 2. painos. Tampere. Vastapaino.

Lin, N. 2001. Social Capital. A Theory of Social Structure & Action. Cambridge University Press. Saatavilla www-muodossa <URL: http://helios.uta.fi:2065/lib/tampere/docDetail.action?docID=5001727&p00=structural%20holes.%20social%20structure%20competition. (Luettu 4.4.2011.)

Lindman, M-L., Manninen, P. A. & Krook, A. 1992. Sukellus sarjakuvaan. Helsinki. Vapk-kustannus.

Malmberg, T. 2004. Porvarillisen julkisuuden keskeneräinen projekti: Jürgen Habermas ja kriittinen mediatutkimus. Teoksessa T. Mörä, I. Salovaara-Moring & S. Valtonen (toim.) Mediatutkimuksen vaeltava teoria. Helsinki. Gaudeamus, 38—74.

Manninen, P. A. 1986. Aku Ankka ja yhteiskunta. Tampereen yliopisto. Julkaisematon sosiaalipsykologian sivulaudaturtyö.

Manninen, P. A. 1995. Vastarinnan välineistö. Sarjakuvaharrastuksen merkityksiä. Tampere. Tampere University Press.

Mörä, T., Salovaara-Moring, I. & Valtonen S. (toim.) Mediatutkimuksen vaeltava teoria. Helsinki. Gaudeamus, 38—74.

Niiniluoto, I. 2003. Totuuden rakastaminen. Tieteenfilosofisia esseitä. Helsinki. Otava.

Parkkinen, J. 2010. Koirat pelastivat jäihin vajonneen. Aamulehti 15.4.2010, 6.

Pennanen, S. 2006. ”Mä sitä paitsi tykkäänkin uutisista”. 5—6 vuotiaiden kokemuksia ja käsityksiä TV-uutisista. Tampereen yliopisto. Tiedotusopin laitos. Pro gradu -tutkielma. Saatavilla www-muodossa <URL:http://tutkielmat.uta.fi/pdf/gradu00949.pdf>. (Luettu 26.5.2010).

Pietilä, V. 1973. Sisällön erittely. Helsinki. Gaudeamus.

Ricoeur, P. 1991. A Ricoeur Reader: Reflection and Imagination. Teoksessa M. J. Valdés (ed.) Toronto. University of Toronto Press.

Ridell, S. 1990. Miten uutinen ”puhuttelee”. Uutisen ja yleisön suhteen tarkastelua diskursiiviselta kannalta. Tampereen yliopisto. Tiedotusopin laitoksen julkaisusarja A: 63. Pro gradu -tutkielma.

Ritola, M. 2000. Ankkojen aika. Intertekstuaalisuus ja lukija Don Rosan Disney -sarjakuvissa. Tampereen yliopisto. Humanistinen tiedekunta. Julkaisematon pro gradu -tutkielma.

Rönnberg, M. 1990. Siistiä! Ns. roskakulttuurista. Helsinki. Like.

Saanilahti, M. 1999. Lasten ja nuorten muuttuva mediakulttuuri. Tutkimusraportti 1. Tampereen yliopisto. Tiedotusopin laitoksen julkaisusarja B: 42.

Salo, M. 2005. Lapsen väärän syyllisyyden moraaliset ulottuvuudet. Teoksessa P. Kalli & P. Malinen (toim.) Konstruktivismi ja realismi. Vantaa. Kansanvalistusseura, 129—154.

Salovaara-Moring, I. 2004. Kohti mielikuvien maantiedettä: David Harvey ajan ja paikan teoreettikkona. Teoksessa T. Mörä, I. Salovaara-Moring & S. Valtonen (toim.) Mediatutkimuksen vaeltava teoria. Helsinki. Gaudeamus, 185—205.

Sanoma Magazines Finland Oy 2010. Mediaopas. Saatavilla www-muodossa < URL: http://www.sanomamagazines.fi/mediaopas/kohderyhmat-ja-lehdet/lehdet/aku-ankka.html. (Luettu 4.1.2011).

Sanoma Magazines Finland Oy 2010. Nimiväännöksiä. Saatavilla www-muodossa <URL:http://www.akuankka.fi/akupedia/154/nimivaannoksia#154>. (Luettu.18.8.2010).

Sanoma Magazines Finland Oy 2010. Näin syntyy Aku Ankka. Saatavilla www-muodossa<URL: http://www.akuankka.fi/ankka_tv/ankalliskanava/nain_syntyy_ankka>. (Luettu 2.8.2010).

Sarmaja, H. 2003. Ihmislajin perheenmuodostuksen evoluutiopsykologinen perusta. Yhteiskuntapolitiikka 68 (3), 223—243.

Seppänen, J. 2005. Visuaalinen kulttuuri. Teoriaa ja metodeja mediakuvan tulkitsijalle. Tampere. Vastapaino.

Sihto, J. 2010a. Ankkalandiassa kaikki hyvin. Aamulehti 3.3.2010. Kulttuuri. B17.

Sihto, J. 2010b. Ankkalinnassa soi odottamatta ovikello... Aamulehti 14.11.2010. Lukijalta. B17.

Sulkunen, P & Törrönen, J. (toim.) 1997. Arvot ja modaalisuus sosiaalisen kulttuurin rakentamisessa. Teoksessa Semioottisen sosiologian näkökulmia. Tampere. Gaudeamus.

Suoranta, J. 2009. Kasvatustieteen metodologiset lähtökohdat. Luentomateriaalia. Saatavilla www-muodossa <URL: <http://metodologia.files.wordpress.com/2009/09/taulukko_12.pdf> (Luettu 16.8.2010).

Thompson, J. B. (ed.) 1991. Language and Symbolic power. Oxford. Polity Press.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2002. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki. Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Tynjälä. P., Heikkinen, H. L.T. & Huttunen, R. 2005. Konstruktivistinen oppimiskäsitys oppimisen ohjaamisen perustana. Teoksessa P. Kalli & P. Malinen (toim.) Konstruktivismi ja realismi. Vantaa. Kansanvalistusseura, 20—48.

Tyt Avoin yliopisto 2010. Symbolinen interaktionismi. verkko-opetusmateriaalia. Saatavilla www-muodossa <URL:http://www.uta.fi/tyt/avoin/verkko-opinnot/sosiaalipsykologia/kulttuuri.html#Symbolinen. (Luettu 1.12.2010).

Valdes, M. J. 2005 (toim.) A Ricoeur Reader: Reflection and Imagination. Toronto. University of Toronto press.

Valli, R. 2001. Teoksessa J. Aaltola & R. Valli (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin I. Metodin valinta ja aineiston keruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. Jyväskylä. PS-kustannus.

Valtonen S. 2004. Tiedon ja vallan kaivauksilla: Michel Foucalt ja mediatutkimuksen mahdollisuudet. Teoksessa T. Mörä, I. Salovaara-Moring & S. Valtonen (toim.) Mediatutkimuksen vaeltava teoria. Helsinki. Gaudeamus, 206—229.

Varto, J. 2005. Laadullisen tutkimuksen metodologia. Helsinki. Kirjayhtymä. Saatavilla www-muodossa <URL: http://arted.uiah.fi/synnyt/kirjat/ varto_laadullisen_tutkimuksen_metodo-logia.pdf. (Luettu 24.11.2010).

Vygotski, L. S. 1982. Ajattelu ja kieli. Suom. K. Helkama ja A. Koski-Jännes. Espoo. Weilin+Göös.

Wacquant, L. J. D 2005. Refleksiiviseen sosiologiaan. Tutkimus, käytäntö ja yhteiskunta. Suom. M. Sabour & M. A. Salo (toim.) Joensuu. Joensuu University press.

Ziehe, T. 1991. Uusi nuoriso. Epätavanomaisen oppimisen puolustus.
Suom. R. Sironen & J. Tuormaa. Tampere. Vastapaino.

Liitteet:

Liite 1 TAULUKOT

TAULUKKO 1. Erottelufunktion selityskyky lukemistiheyteen

Aku Ankan lukemistiheys	Erotteluanalyysin funktiot			
	1	2	3	4
kerran viikossa	-,341	,178	,367	**,416**
monta kertaa viikossa	-,171	,268	,038	-,255
kerran kuukaudessa	-,055	**,724**	,359	-,339
monta kertaa kuukaudessa	-,760	-1,137	**,547**	-,293
luen harvoin Aku Ankkaa	-,355	-,056	-,252	,036
en lue Aku Ankkaa	**1,207**	-,130	,009	,020

HUOM. Negatiivinen arvo vaikuttaa lukijaryhmään vähiten.

TAULUKKO 2. Erottelufunktion selityskyky ikäryhmään

Ikäryhmä	Erotteluanalyysin funktiot			
	1	2	3	4
1. luokalla	**1,988**	-,047	-,201	,106
6. luokalla	-,468	-,645	-,299	-,094
lukiolainen	-,564	,276	-,077	**,392**
työelämässä	-,165	**,515**	-,125	-,332
eläkeläinen	,049	-,182	**,944**	-,044

HUOM. Negatiivinen arvo vaikuttaa lukijaryhmään vähiten.

TAULUKKO 3. Regressioanalyysi iän ja lukemistiheyden suhteesta

	Regressiokerroin	**t-arvo**	**Merkitsevyys**
Vakio	1,86**	6,74	$p < 0{,}001$
Ikä ja lukemiskerrat	0,31**	5,0	$p < 0{,}001$
R^2	0,156		
F-testi	25,1**		$p < 0{,}001$
Estimaatin keskivirhe	1,2		

(**$p < 0{,}001$, n=137)

TAULUKKO 4. Regressioanalyysi sukupuolen ja lukemistiheyden suhteesta

	Regressiokerroin	**t-arvo**	**Merkitsevyys**
Vakio	1,79**	16,4	$p < 0{,}001$
Sukupuoli ja lukemiskerrat	-0,86	-3,6	$p < 0{,}001$
R^2	0,091		
F-testi	12,9**		$p < 0{,}001$
Estimaatin keskivirhe	0,48		

(**$p < 0{,}001$, n=130)

TAULUKKO 5. Lukemisen ja havainnoinnin korrelaatioita

	Lukemis-kerrat	**Huomaan uusia sanoja**	**Huomaan viittauksia tuttuihin henkilöihin tai paikan nimiin**	**Huomaan viittauksia tuttuun musiikkiin**	**Huomaan viittauksia tuttuihin TV-ohjelmiin**	**Huomaan viittauksia sanan-laskuihin**	**Huomaan vitsejä**
Ikäasemointi	,394**						
Sukupuoli	-,301**	,278**					
Luen puhe-kuplan tekstejä						,317**	,303**
Huomaan ääntä kuvaavia sanoja			,283**	,247**			
Huomaan tut-tuja logoja tai merkkejä				,250**			
Huomaan viit-tauksia tuttui-hin juhlapäiviin	,256**			,445**	,278**		
Huomaan viit-tauksia tuttui-hin henkilöihin tai paikan nimiin				,321**			
Huomaan viit-tauksia tuttuun musiikkiin	,201*				,581**		,314**
Huomaan viit-tauksia tuttui-hin TV-ohjelmiin	,202*						,294**
Huomaan viit-tauksia sanan-laskuihin							,369**

**$p < 0,01$
* $p < 0,05$

TAULUKKO 6. Rikkauden perustelut ikäaseman mukaan

			Ikäasemointi					Yhteensä
			1.luokalla	6.luokalla	lukiolainen	olen työ-elämässä	eläkeläinen	
Perustelu rikkain	En tiedä	% (n)	10 % (2)	3 % (1)	-	-	-	2 % (3)
	Rahaa	% (n)	63 % (12)	5 % (18)	61 % (17)	61 % (17)	46 % (10)	58 % (74)
	Saita, aarteita, ihmiset, tehtaita	% (n)	16 % (3)	13 % (4)	7 % (2)	11 % (3)	18 % (4)	13 % (16)
	Muu	% (n)	11 % (2)	26 % (8)	32 % (9)	28 % (8)	36 % (8)	27 % (35)
Yhteensä		% (n)	15 % (19)	24 % (31)	22 % (28)	22 % (28)	17 % (22)	100 % (128)

TAULUKKO 7. Rikkauden perustelut sukupuolen mukaan

			Sukupuoli		Yhteensä
			nainen	mies	
Perustelu rikkain	En tiedä	% (n)	1 % (1)	4 % (2)	3 % (3)
	Rahaa	% (n)	62 % (42)	51 % (27)	57 % (69)
	Saita, aarteita, tehtaita	% (n)	13 % (9)	11 % (6)	12 % (15)
	Muu	% (n)	24 % (16)	34 % (18)	28 % (34)
Yhteensä		% (n)	56 % (68)	44 % (53)	100 % (121)

TAULUKKO 8. Rikkauden perustelut lukemiskertojen mukaan

			Lukemiskerrat						Yhteensä
			kerran viikossa	monta kertaa viikossa	kerran kuukau-dessa	monta kertaa kuukaudessa	luen har-voin Aku Ankkaa	en lue Aku Ankkaa	
Perustelu rikkain	En tiedä	% (n)	-	5 % (1)	-	20 % (1)	-	4 % (1)	2 % (3)
	Rahaa	% (n)	63 % (10)	70 % (14)	62 % (5)	40 % (2)	60 % (30)	38 % (10)	57 % (71)
	Saita, aarteita, ihmiset, tehtaita	% (n)	6 % (1)	5 % (1)	-	-	14 % (7)	27 % (7)	13 % (16)
	Muu	% (n)	31 % (5)	20 % (4)	38 % (3)	40 % (2)	26 % (13)	31 % (8)	28 % (35)
Yhteensä		% (n)	13 % (16)	16 % (20)	6 % (8)	4 % (5)	40 % (50)	21 % (26)	100 % (125)

TAULUKKO 9. Sarjakuvahahmojen parivertailun vastausten jakautuminen (*n* = 131)

Aku	-	Roope	8	123
Veljenpojat	-	Kulta-Into Pii	19	112
Aku	-	Veljenpojat	81	50
Roope	-	Kulta-Into Pii	126	5
Kulta-Into Pii	-	Aku	111	20
Roope	-	Veljenpojat	121	10

TAULUKKO 10. Parivertailun f-matriisi (jakaumamatriisi) rikkaudesta

f	Aku	Roope	Veljenpojat	Kulta-Into Pii
Aku	XXX	123	50	111
Roope	8	XXX	10	5
Veljenpojat	81	121	XXX	112
Kulta-Into Pii	20	126	19	XXX

TAULUKKO 11. Parivertailun p-matriisi (%-matriisi) rikkaudesta

p	Aku	Roope	Veljenpojat	Kulta-Into Pii
Aku	XXX	0,94	0,38	0,85
Roope	0,06	XXX	0,08	0,04
Veljenpojat	0,62	0,92	XXX	0,85
Kulta-Into Pii	0,15	0,96	0,14	XXX
Summa*	0,83	2,82	0,6	1,74
Summa/N-1**	0,28	0,94	0,2	0,58

*Summa = % -osuudet laskettuna yhteen
** Summa/3 (N = 4 -1 tekijä)
(Ks. esim. Valli 2001, 117—118.)

TAULUKKO 12. Sarjakuvahahmon anteliaisuuden vastausten jakautuminen (*N* = 141)

Sarjakuvahahmo	Annetut vastaukset
Mummo Ankka	31 % (44)
Pelle Peloton	21 % (29)
Aku Ankka	15 % (22)
Iines	9 % (13)
Veljenpojat	9 % (13)
En tiedä	6 % (8)
Hannu Hanhi	2 % (2)
Roope	1 % (1)
Puuttuneita vastauksia	6 % (9)
Yhteensä	100 % (141)

TAULUKKO 13. Sarjakuvahahmon anteliaisuuden perustelujen jakautuminen (*N*=141)

Perustelut	Annetut vastaukset
Auttavainen	25 % (36)
Antaa tavaroita	17 % (24)
Muu syy	14 % (19)
Haluaa kaikille hyvää	11 % (15)
Tarjoaa ruokaa	8 % (11)
En tiedä	5 % (7)
Puuttuneita vastauksia	20 % (28)
Yhteensä	100 % (141)

TAULUKKO 14. Kyllä tai ei vastausryhmään kuulumisen ennustaminen kysymyksessä Onko Ankkalinna olemassa sukupuolen mukaan

Onko Ankkalinna olemassa?	Estimaatin keski-virhe	Waldin testi-suure	df	Sig.	Ristitulosuhde
Sukupuoli 1 = nainen	0,446	4,933	1	0,026	0,372*
2 = mies	0**				
todennäköisyyden laske-minen 1/,372 = 2,68					

*arvo > 1 kasvanut todennäköisyys sijoittua vastausryhmään kyllä
arvo < 1 pienentynyt todennäköisyys sijoittua vastausryhmään kyllä
** parametri on 0, koska se on ylimääräinen.
(Ks. esim. Jokivuori & Hietala 2007, 86.)

TAULUKKO 15. Prosentuaaliset osuudet vastaajaryhmien suhteesta Aku Ankka-sarjakuvalehden tarinoiden ja Ankkalinnan todenperäisyyteen (*n* = vastaajien lukumäärä)

	1. tai 6. lk	**lukiolainen**	**työ-elämässä tai eläk-keellä**	**nainen**	**mies**	**lukee kerran/vk tai ker-ran/kk**	**monta kertaa/vk tai monta kertaa/kk**	**lukee harvoin tai ei ol-lenkaan**
Sarjakuvan tarinoissa on enemmän…								
fantasiaa ja mielikuvitusta	39 % (106)	21 % (106)	40 % (106)	57 % (101)	43 % (101)	16 % (105)	19 % (105)	65 % (105)
todellisia asioita	30 % (27)	22 % (27)	48 % (27)	58 % (26)	42 % (26)	20 % (25)	24 % (25)	56 % (25)
Yhteensä (*N*)	Yhteensä 133 vastausta, 8 puuttui			Yhteensä 127, 14 puutt.		Yhteensä 130 vastausta, 11 puuttui		
Onko Ankka-linna oikeasti olemassa?								
kyllä	31% (140)	20 % (140)	49 % (140)	40 % (37)	60 % (37)	24 % (38)	18 % (38)	58 % (38)
ei	38 % (140)	20 % (140)	42 % (140)	64 % (95)	36 % (95)	14 % (98)	19 % (98)	67 % (98)
Yhteensä (*N*)	Yhteensä 140 vastausta, 1 puuttui			Yhteensä 132, 9 puutt.		Yhteensä 136 vastausta, 5 puuttui		

HUOM. 100 % vastausryhmittäin vastauksen vaakasuuntaan.

LIITE 2. TUTKIMUSLUVAT

Hyvät vanhemmat,

Teen pro gradu -tutkielmaa Tampereen yliopiston kasvatustieteen laitoksella kasvatustieteen maisterintutkintoon. Tarkoituksenani on tutkia, millaisia tulkintoja lapset tekevät lukiessaan Aku Ankka-sarjakuvalehteä.

Tutkimus tehdään koulutunnin aikana tammikuussa 2011. Pyydän lapsia lukemaan tai katselemaan yhtä sarjakuvalehteä ja vastaamaan lomakekysymyksiin. Lomake sisältää vaihtoehto-valintoja sekä avoimia vastauksia.

Tutkimusaineistot tulevat vain omaan tutkimuskäyttööni. Vastaajat pysyvät nimettöminä eikä koulua ei mainita. Luokka-aste tulee yleisesti esille tutkimusraportissa.

Tutkimuksen on tarkoitus valmistua kevään 2011 aikana.
Jos Teillä on tutkimukseen kohdistuvia kysymyksiä, annan mielelläni lisätietoja.

Vastaus palautetaan opettajalle maanantaina 24.1.2011 mennessä.

Ystävällisesti

Hannele Väyrynen
p. 050 XXXX XXX
e-mail: hannele.vayrynen@uta.fi

✂ -

Lapseni _____ ☐
lapsen nimi
saa osallistua koulutunnilla tutkimukseen.

Lapseni _____ ☐
lapsen nimi
ei saa osallistua koulutunnilla tutkimukseen.

Hyvät xxx-piiriläiset,

Teen pro gradu -tutkielmaa Tampereen yliopiston kasvatustieteen laitoksella kasvatustieteen maisterintutkintoon. Tarkoituksenani on tutkia, millaisia tulkintoja lukija tekee Aku Ankka-sarjakuvalehdestä lukiessaan.

Tutkimus olisi tarkoitus tehdä 24. tammikuuta 2011. Pyydän osallistujia lukemaan tai katselemaan yhtä sarjakuvalehteä ja vastaamaan lomakekysymyksiin. Lomake sisältää vaihtoehto-valintoja sekä avoimia vastauksia. Osallistuminen kestää noin 40 minuuttia.

Tutkimusaineistot tulevat vain omaan tutkimuskäyttööni. Vastaajat pysyvät nimettöminä.

Tutkimuksen on tarkoitus valmistua kevään 2011 aikana.
Jos Teillä on tutkimukseen kohdistuvia kysymyksiä, annan mielelläni lisätietoja.

Ystävällisesti

Hannele Väyrynen
p. 050 XXXX XXX
e-mail: hannele.vayrynen@uta.fi

LIITE 3. KYSELYLOMAKE

AKU ANKKA - TULKINTATUTKIMUS

Vastaajan taustatiedot

(rengasta yksi vaihtoehto)

1. Olen
   1 1. luokalla
   2 6. luokalla
   3 lukiolainen
   4 olen työelämässä
   5 eläkeläinen

2. Sukupuoleni on
   1 nainen
   2 mies

3. Luen Aku Ankka-sarjakuvalehteä
   1 kerran viikossa
   2 monta kertaa viikossa
   3 kerran kuukaudessa
   4 monta kertaa kuukaudessa
   5 luen harvoin Aku Ankkaa
   6 en lue Aku Ankkaa

Lukeminen

Kun luen Aku Ankka-sarjakuvalehteä, niin … (rengasta kyllä tai en)

4.	tarkastelen kuvia	1 kyllä	2 en
5.	luen puhekuplan tekstejä	1 kyllä	2 en
6.	huomaan ääntä kuvaavia sanoja	1 kyllä	2 en
7.	huomaan uusia sanoja	1 kyllä	2 en
8.	huomaan tuttuja logoja tai merkkejä	1 kyllä	2 en
9.	huomaan viitauksia tuttuihin juhlapäiviin	1 kyllä	2 en
10.	huomaan viittauksia tuttuihin henkilön tai paikan nimiin	1 kyllä	2 en
11.	huomaan viittauksia tuttuun musiikkiin	1 kyllä	2 en
12.	huomaan viittauksia tuttuihin TV-ohjelmiin	1 kyllä	2 en
13.	huomaan viittauksia sananlaskuihin	1 kyllä	2 en
14.	huomaan vitsejä	1 kyllä	2 en

15. Mielestäni Aku Ankka-sarjakuvalehden kieli on… (rengasta yksi vaihtoehto)
   1 helppoa lukea
   2 vaikeaa lukea

16. Sarjakuvan tarinoissa on enemmän … (rengasta yksi vaihtoehto)
   1 fantasiaa ja mielikuvitusta
   2 todellisia asioita

Aku Ankka-sarjakuvalehden perhe

Keitä kuuluu sarjakuvahahmon perheeseen? (voit rengastaa useamman vaihtoehdon)

17. Akun perhe 1 Veljenpojat 2 Roope 3 lines 4 Mummo Ankka 5 Muu?_____

18. Roopen perhe 1 Veljenpojat 2 Aku 3 Neiti Näpsä 4 Mummo Ankka 5 Muu?_____

19. Veljenpoikien perhe 1 Aku 2 Roope 3 lines 4 Sudenpennut 5 Muu?_____

20. Kuka Aku Ankan hahmoista on rikkain? _____

Perustele, miten valitsemasi hahmo on rikkain_____

_____

21. Kuka Aku Ankan hahmoista on anteliain? _____

Perustele, miten valitsemasi hahmo on anteliain_____

_____

Sarjakuvahahmon piirteet

Mielestäni sarjakuvahahmo on **useimmiten**…(rengasta yksi vaihtoehto tai kirjoita oma)

22. Aku	1 Iloinen	2 Ylpeä	3 Vihainen	4 Pettynyt	5 Surullinen	6 Millainen? _____
23. Roope	1 Iloinen	2 Ylpeä	3 Vihainen	4 Pettynyt	5 Surullinen	6 Millainen? _____
24. Veljenpojat	1 Iloinen	2 Ylpeä	3 Vihainen	4 Pettynyt	5 Surullinen	6 Millainen? _____
25. Iines	1 Iloinen	2 Ylpeä	3 Vihainen	4 Pettynyt	5 Surullinen	6 Millainen? _____

Sarjakuvahahmo on tarinoissa **yleensä**… (rengasta yksi vaihtoehto tai kirjoita oma)

26. Aku	1 Ahkera	2 Auttava	3 Pelokas	4 Kiusantekijä	5 Laiska	6 Millainen? _____
27. Roope	1 Ahkera	2 Auttava	3 Pelokas	4 Kiusantekijä	5 Laiska	6 Millainen? _____
28 Veljenpojat	1 Ahkera	2 Auttava	3 Pelokas	4 Kiusantekijä	5 Laiska	6 Millainen? _____

Kumpi pareista on **mielestäsi** rikkaampi? (rengasta vain toinen vaihtoehdoista)

29.	1 Aku	2 Roope
30.	1 Veljenpojat	2 Kulta-Into Pii
31.	1 Aku	2 Veljenpojat
32.	1 Roope	2 Kulta-Into Pii
33.	1 Kulta-Into Pii	2 Aku
34.	1 Roope	2 Veljenpojat

35. Onko Ankkalinna oikeasti olemassa? (rengasta vain yksi vaihtoehto)

1 Kyllä Missä? _____

2 Ei Miksi ei? _____

_____

Kuvien käyttöoikeus Sanoma Magazines Finland Oy:n luvalla.

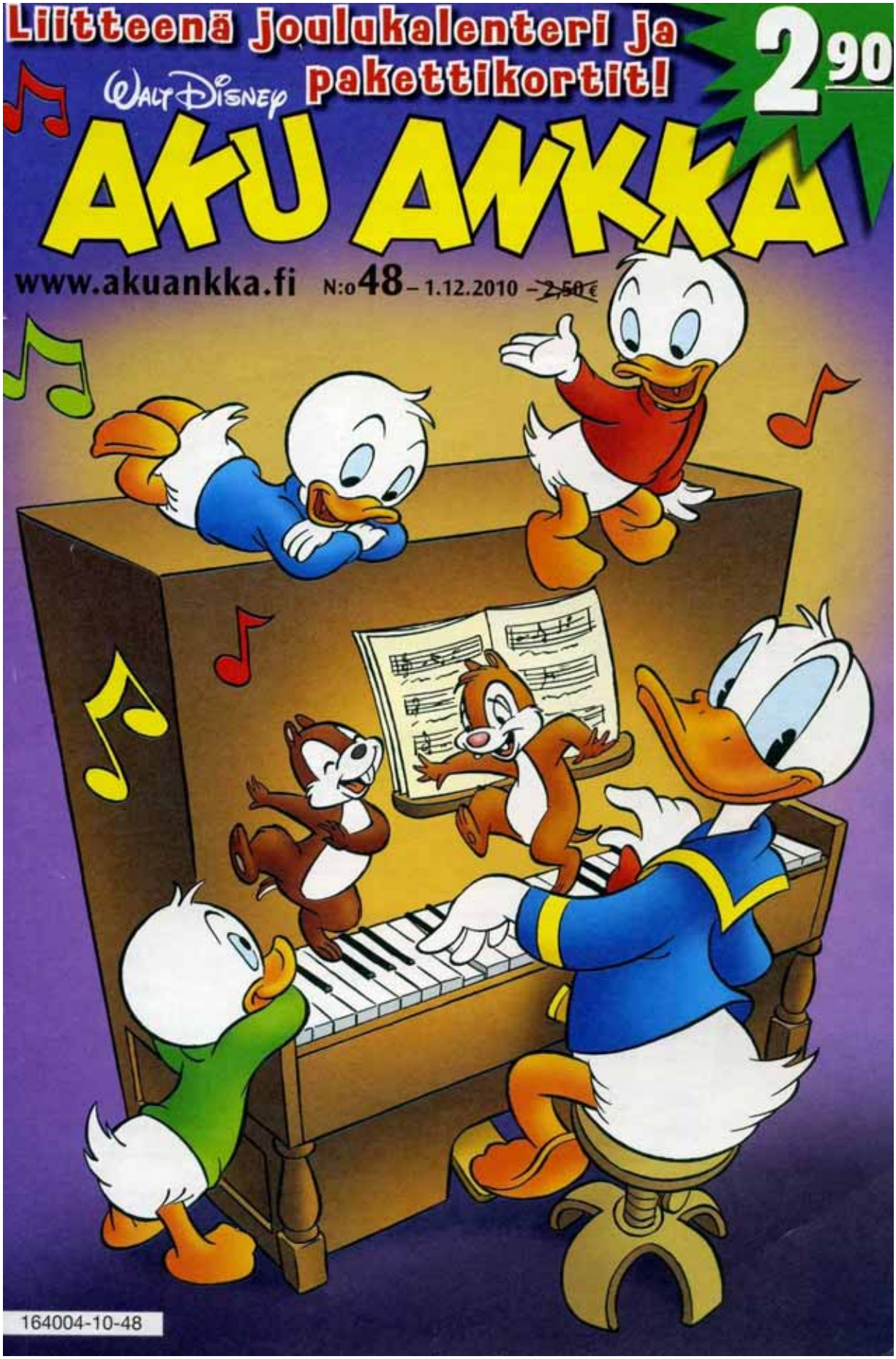
Liitteenä joulukalenteri ja pakettikortit!
2,90
Walt Disney
AKU ANKKA
www.akuankka.fi N:o 48 – 1.12.2010 – 2,50 €
164004-10-48

OMA NURKKA

Ravisteltuamme kysymyksiä Aku Ankan netti- ja nokkakirjasivuilta päädyimme useiden samaan suuntaan viittaavien kysymysten yhteisvaikutuksesta kokoamaan merkittävien ensikohtaamisten sarjan. Miksi Aku tuntee Pellen, miten Roope tuli tutuksi, milloin pojat pölähtivät paikalle ja ei kai Hannu ole aina ollut Aku-paran riesana? Seuraava kuvakavalkadi toivottavasti selventää asiaa!

Aku ja pojat

Al Taliaferron piirtämässä sarjassa Akun sisko Della marssitti ankkakolmikon veljensä luo sunnuntaina 17.10.1937, koska "heidän isänsä tuolin alla räjähti raketti".

Aku ja Mummo

Taliaferron alku-Mummoa vuodelta 1943 ei hevin voi kutsua lempeäksi isoäidiksi.

Aku ja Pelle

Aku ja Pelle näkivät toisensa jo **Carl Barksin** edellisessä sarjassa *Onnen suosikki*, mutta tuolloin Pelle rupatteli vain Hannun kanssa. *Ajatuslaatikoissa* (1952) Aku ja pojat seikkailevat Pellen keralla jo tuttuun malliin.

Aku ja Roope

Vanha visukinttu Roope Ankka esiteltiin lukijoille Barksin *Joulu Karhuvuorella* -sarjassa vuonna 1947. **Don Rosa** päättää mestariteoksensa *Roope Ankan elämä ja teot* tarinaan *Ankkapalatsin erakko*, joka Rosan oman määritelmän mukaan tapahtuu ennen esikuvaseikkailunsa Karhuvuoren viimeistä sivua.

Aku ja Hannu

Barksin *Se parhaiten nauraa...* -tarinassa Aku ja Hannu ottavat toisistaan mittaa ensi kertaa vuonna 1948.

Mikki ja Hessu

Hessun ja Mikin tiet kohtasivat jo vuonna 1933 **Floyd Gottfredsonin** piirtämässä hupailussa.

Bongaa Kari kiertueella!

SUOMALAISTEN IKIOMA Ankka-piirtäjä Kari Korhonen vierailee ensi viikonlopun ajan eteläisen Suomen kirjakaupoissa nimmaroimassa upeaa *Ankkalinnan suurta joulukirjaa*. Kiertueen aikataulu on lehtemme painoon mennessä seuraava:

PERJANTAI 3.12. KLO 16.00
Kirja-Kärkkäinen/Ideapark, Lempäälä, Ideaparkinkatu 4
PERJANTAI 3.12. KLO 18.00
Kirja-Kärkkäinen/Koskikeskus, Tampere
LAUANTAI 4.12. KLO 11.00
Sokos/Tampere, Hämeenkatu 21
LAUANTAI 4.12. KLO 16.00
Suomalainen Kirjakauppa, Aleksanterinkatu 23, Helsinki
SUNNUNTAI 5.12. KLO 13.00
Prisma/Kauppakeskus Sello, Leppävaarankatu 3–9, Espoo

Tarkista ajat ja paikat mahdollisten muutosten varalta vielä Aku Ankan nettisivuilta **www.akuankka.fi**.

LOKAKUUN PALKINTO-TEHTÄVÄN RATKAISU

OIKEA VASTAUS: Akun hattu, Akun rusetti, nappulakengän nappulat, ruuvi lattialla ja ämpärin kahva. **1.–10. PALKINTO** (sarjakuvakirjapaketti): Sami Ahola, Jämsänkoski; Henrik Askola, Espoo; Marjaana Hämäläinen, Espoo; Emma Kirjavainen, Tampere; Mila Lamberg, Huhmari; Mikko Minkkinen, Muurame; Jarmo Salmi, Espoo; Sami Seppänen, Niittylahti; Teemu Sieppi, Oulunsalo; Ada Vainikka, Helsinki.

Käsikirjoitus Evert Geradts

Piirrokset Marga Querol Manzano

Saat luvan tonkia koko kaupungin ullakot, Aku. Tarjoudu ihmisille siivousavuksi. Samalla voit etsiä Rembrankan maalauksia.
Eikö olisi helpompaa marssia Ankallismuseoon? Siellä on parhaillaan suuri Rembrankka-näyttely.
En tahdo pällistellä maalauksia vaan omistaa ne.
Liikettä! Sinun on syytä panna töpinäksi, jos haluat, että painan vuokrarästisi villaisella.
POTX
En tiennytkään, että Roope-setä on taiteenystävä.
313
Päivää. Pullisteleeko ullakkonne romuista? Ei hätää! Aku Ankka tyhjentää sen puolestanne ilmaiseksi.
Mainiota! Sisäkatto alkaakin jo notkua vintille säilötyn roinan painosta.
Huh, mikä siivo! Vinot pinot vanhoja vinyylilevyjä...
Ne muistuttavat minua nuoruuteni riehakkaista juhlista.
Vaatearkkuja... Vääntyneitä sivakoita...
Sukseni! Tapasin ensirakkauteni Kalevin hiihtoretkellä.
Läjäpäin aikakauslehtiä...
Keräilin elokuvalehtiä, joissa oli kuvia filmitähdistä. Ah ja oih!
Rahtaa sittenkin kaikki takaisin ylisille. En saata erota rakkaista muistoistani.
313
4
LUE JOULUINEN JATKOKERTOM

Ärrh! Roope-sedän konstein urakkaan uppoaa iäisyys.
En kipua enää yhdellekään ullakolle, ellen ole varma, että löydän sieltä Rembrankan.
313
Nyt tarvitaan Pelle Pelottoman apua.
P. PELOTON KEKSINTÖJÄ KAIKILLA MAUSTEILLA
313
Taulunpaljastinko? Sinulla kävi tuuri, Aku. Keksin sellaisen kolme vuotta sitten.
Samoin kuin kloonauskameran ja sähköisen partasudin.
Laite on kevyt ja helppokäyttöinen. Olen yrittänyt tarjota sitä tehdastuotantoon.
Tunnistaako se myös maalarin?
Tietysti. Näppäilen vain nimen: Rembrankka van Rein...
Kas noin. Jos lähistöllä on hänen maalauksiaan, paljastin antaa äänimerkin.
313
Rembrankat lienevät harvinaisia näillä main.
Mikä helpotus! Säästyn monen monituisen ullakon raivaamiselta.
313
TUIT
TUIT TUIT
Kuuntele! Koje havaitsi Rembrankan. Vieläpä useita!

Napakymppi! Rimpautan Roope-sedälle.
REMBRANKKOJA KAUPAN EDULLISESTI!
Talon täydeltä Rembrankkoja? Osta kaunein, Aku. Ja muista, että edullinen on kaunista.
Minä soitan Yakamotolle.
Japanilainen mies ei näytä tunteitaan, mutta sydämeni pamppailee ilosta. Saavun seuraavalla koneella.
Tahdotte siis ostaa Rembrankan taulun?
Täältä niitä saa.
Vieläpä halvalla.
Mutta ovatko ne aitoja?
Joka ainoa on taatusti Rembrankka van Reinin siveltimestä.
Olen itse maalannut ne.
Ettäkö itse maalannut?
Tietenkin. Nimeni on Rembrankka van Rein. Olen kuuluisan Rembrankan lapsenlapsen lapsenlapsen ja niin edelleen lapsi.
Tyyliäni ei tietysti voi verrata esi-isääni. Olen paljon modernimpi.
Ai. Tuota... Tulemme myöhemmin uudestaan.
Älkää menkö! Saatte kolme kahden hinnalla!
Harkitsemme asiaa.

Aparaattisi toimii vähän liiankin hyvin.
Mieluummin liian hyvin kuin huonosti.
TUIT
TUIT TUIT
Lisää Rembrankkoja! Missä tällä kertaa?
Museossa.
ANKALLISMUSEO
Niinpä tietysti! Mutta ne eivät ole myytävänä.
No, montako Rembrankkaa ostit, Aku?
En yhtään, Roope-setä. Ne...
Mitääh? Japanilaisporho on jo matkalla Ankkalinnaan. Jos et iltaan mennessä hanki Rembrankkaa, höyhennän sinut!
Mikä neuvoksi?
ANKALLISMUSEO
Otan valokuvan jostain Rembrankan taulusta.
"Ankkavartio" on maailman kuuluisimpia maalauksia.
Kiva. Mutta ei sillä minun vuokraani makseta.
Saat vielä yllättyä, Aku.
(Huokaus!) Ei ole helppoa olla saiturin sukulaispoika ja kajahtaneen keksijän kaveri. Muusta suvusta nyt puhumatta-kaan...
7

Tämä ei ole mikään tavallinen valokuvauskone vaan Pellen kloonaus-kamera.
Entä sitten? Mitä sinä kloonaat?
ANKALLISMUSEO
Maalauksen tietysti. Leukasi loksahtaa pian hämmäs-tyksestä!
313
Kamerani tallensi taulun joka ainoan yksityiskohdan viimeistä atomia myöten.
Mitä museossa melskataan?
ANKALLISMUSEO
PÄM
313
PÄM
PÄM
En tiedä. Kenties he juhlistavat näyttelyä ilotulituksella.
Päivää taloon! Joka iikka lattialle!
176-16
176-61
Iik!
Hyvä. Nyt saamme työskennellä rauhassa.
176-61
Taskuveitsi on sitten kätevä kapistus.
Me pojat olemme aina olleet taiteen ystäviä.
Erityisesti arvotaiteen. Häh häh!

Pellen pajalla:
Kytken kloonauskameran 3D-Pelletulostimeen.
Laite jäljentää maalauksen kankaalle atomi atomilta.
Tässä minä olen, Roope-san. Japanilainen mies ei näytä tunteitaan, mutta kihisen uteliaisuudesta.
Ja tässä minä olen, tyhjin käsin. Mikä neuvoksi?
Ooh! Voisi vaikka vannoa, että tämä on alkuperäinen Ankkavartio. Toivottavasti Roope-setä uskoo sen.
Eiköhän. Kopio ei poikkea alkuperäisestä millään tavalla.
Kyllä setä ällistyy, kun näkee upean Rembrankkamme.
Epäilette kohta silmiänne.
Tuskin maltan odottaa.
Tsih!
Uaah! Tuuli vie!
HUUHSH

Isokokoinen kangas toimii kuin purje. Peräänl
Komisario, vilkaiskaapa, mitä tuuli tuo!
POLIISI
Mitä ihmettä? Ankkavartio!
Auh! Tyly laskeutuminen ei tee hyvää vanhoille luilleni.
Jos kuvittelitte pääsevänne pakoon, erehdyitte pahan kerran.
Teidät on pidätetty.
Viedään kaksikko kamarille.
Mistä syystä? Onko varjoliito kiellettyä Ankkalinnassa?
On, jos liitimenä toimii museosta varastettu maalaus.
Japanilainen mies ei näytä tunteitaan, mutta pidän suurena kunniana, että varastitte Rembrankan minulle, Roope-san.
10 €
Haa! Rikostoverisi antoi sinut ilmi.
Höpötystä! Sukulaispoikani se taulun hankki.
Pidätämme sitten hänetkin.

Karhukoplan lymypaikassa:
Ankkavartio on liian leveä pääpäjaamme.
Jospa leikkaisin kaistaleen pois kummastakin päädystä?
Viiraako päässäsi? Kuuntelepa uutisia.
...Ankkavartion häikäilemätön ryöstö Ankallismuseosta. Vakuutusyhtiö tarjoaa 500 000 euroa sille, joka palauttaa maalauksen vahingoittumattomana.
Kuulitko? Puoli miljoonaa tunnin työstä.
Vau! Pitäisi ehkä siirtyä taidealalle.
Sinä siis varastit Ankkavartion!
Kyseessä on väärinkäsitys, komisario. Minä printtasin taulun 3D-Pelletulostimella.
E-eikö se ole aito?
Japanilainen mies ei näytä tunteitaan, mutta olen raivoissani. Yrititte huijata minua väärennöksellä.
En minä, vaan Aku tässä.
Ehei! Pelle sen maalauksen tulosti. Syytä häntä!
Hetkinen! En pysy perässä. Alkajaisiksi tahdon tietää, onko tämä maalaus aito vai väärennös.
Museon asiantuntija professori Paletti saapui juuri.
Ankkavartio. Hmm... Täytyy katsoa lähemmin.
Hmm.
Hmm.
Hmm.
11

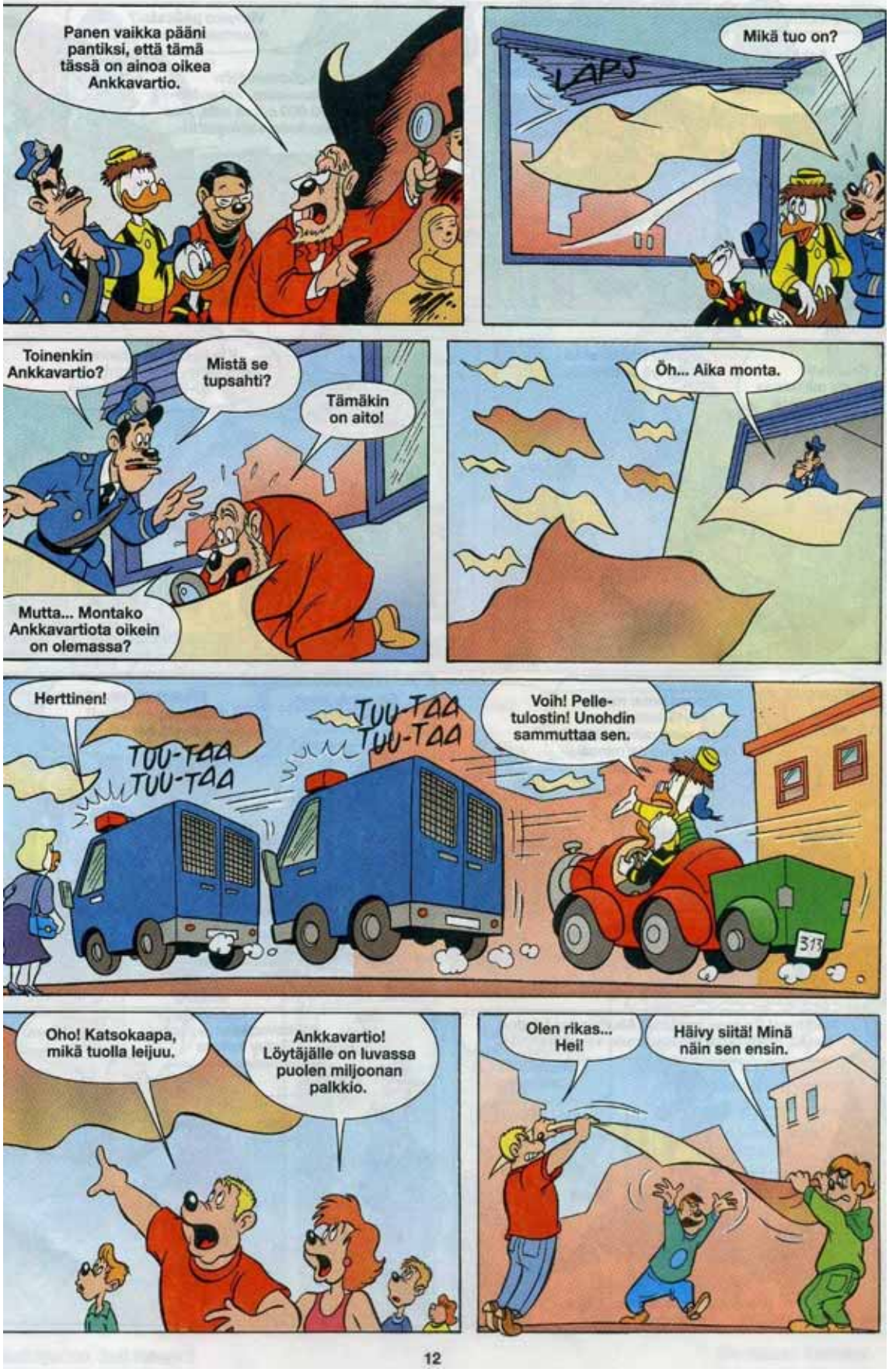
Panen vaikka pääni pantiksi, että tämä tässä on ainoa oikea Ankkavartio.
LAPS
Mikä tuo on?
Toinenkin Ankkavartio?
Mistä se tupsahti?
Tämäkin on aito!
Mutta... Montako Ankkavartiota oikein on olemassa?
Öh... Aika monta.
Herttinen!
TUU-TAA TUU-TAA
TUU-TAA TUU-TAA
Voih! Pelle-tulostin! Unohdin sammuttaa sen.
Oho! Katsokaapa, mikä tuolla leijuu.
Ankkavartio! Löytäjälle on luvassa puolen miljoonan palkkio.
Olen rikas... Hei!
Häivy siitä! Minä näin sen ensin.

Vai yrität sinä viedä minulta puoli milliä?
Se on minun!
Ala painua! Maalaus on minun.
ROTK
Minunpas!
Ei vaan minun!
Täältä tulee Ankkavartio. Mistä voin nostaa rahat?
Ette kai kuvittele, että maksaisimme noista riekaleista edes viitosta?
Käyttäkää niitä vaikka siivousrätteinä. Kolme herraa palautti juuri aidon Ankkavartion.
Kas noin, kone on sammutettu.
Olen kai seonnut! Nämä Ankkavartiot ovat yhtä aitoja ja oikeita kuin ne olisivat Rembrankan siveltimestä.
Valitkaa yksi, Yakamoto. Älkääkä unohtako allekirjoittaa plasmatelevisiotehtaan luovutuskirjaa.
Odottakaahan. Kuinka kunnian-arvoisa keksijä oikein valmisti niin monta kopiota maalauksesta?
Tämän helppokäyttöisen ja kevyen kloonauskameran avulla. Etsin sille valmistajaa.
Minä ostan sen teiltä.
Haluatteko tuoda sen markkinoille, jotta kuka tahansa voi valmistaa tarkkoja jäljennöksiä suurista taide-teoksista?
Päinvastoin.
F. PELOTON KEKSINTÖJÄ KAIKILLA MAUSTEILLA

Hei! Odottakaa minua!
Eihän taidekokoelmani olisi minkään arvoinen, jos kaikilla olisi samat maalaukset.
Noin.
RÄKS
Keräiijät... Ei tolkun häivää!
Minusta tyhjä paikka galleriassani on parempi kuin maalaus, jota Rembrankan sivellin ei ole koskettanut.
Sayonara, Roope-san.
Sehän on Roope.
Hyviä uutisia, visukinttu.
Me palautimme Ankkavartion.
Museossa tajuttiin heti, että se oli alto, koska kankaan reunat oli leikattu.
Ja vakuutusyhtiö pulitti meille puoli miljoonaa.
Meidän ei siis pariin kuukauteen tarvitse kiusata sinua.
Eikö olekin mukava juttu?
Ei teille, riivatun ryökäleet! Haastan teidät oikeuteen vakuutusyhtiöni petkuttamisesta!
Älä hermostu, Roope!
Menisit vaikka museoon iltapäiväksi.
Se rauhoittaa kivasti.

Walt Disney

Klassikko
Aku Ankasta 16/1985.

AKU ANKKA

Ensilantti vastatuulessa

Käsikirjoitus Tom Anderson

Piirrokset Daniel Branca

15

Tutkimattomat ovat pomojen aivoitukset, mutta luullakseni kysymys on ilmastointinne tehokkuudesta.
Vai sillä lailla!
Tiedoksenne ilmoitan, että tuuletan säiliöni säännöllisesti pohjalta kattoon asti. Joka ikinen killinki saa taatusti kylliksi ilmaa.
Hmmm!
Vastikään voimaan tulleiden määräysten nojalla minun on valitettavasti...
Viis määräyksistä! Sukulaispoikani Aku paraikaa möyhii ja puhdistaa rahojani hiki hatussa.
Mittaaja tuntuu arveluttavan tutulta.
Roope-setä! Ei hän ole vakaajan-toimiston virkailija! Olet päästänyt rahasäiliöösi...
...itsensä Milla Magian! Hän tavoittelee arvatenkin esikoislanttiasi, mutta älä huoli – minä pelastan rakkaimman aarteesi.
HUI!
Mrrh!
Hyvä, Aku! Juokse minkä räpylät kantavat! Sinun varassasi on, ettei noita pääse kolikkoon käsiksi.
Tollot! Ettekö tiedä, ettei Millaa pysty kukaan pakenemaan?

(Lääh!) Magia on kieltämättä oikeassa. Kilpajuoksussa hän päihittäisi kenet hyvänsä.

Ehdin nipin napin kadun yli ennen valon vaihtumista.

Kerjäättekö rikesakkoa, neiti hyvä? Punaista valoa vasten ei noin vain rynnätä.

Konstaapeli! Pidättäkää tuo nainen! Hän on yhteiskunnalle vaarallinen noita!
?
Sinäkin vielä!

Minua ei pidätä kukaan eikä mikään – ettekö ala sitä jo vähitellen oppia?
PLUH PUH

Vaihtotemppu on tepsiväksi koettu konsti, kunhan vain taskuni pohjalle olisi jäänyt...

...aivan tuiki tavallinen kolikko!

Nopeus on kaikki kaikessa, ja se edellyttää uutta olomuotoa.

Huih! Häijyläinen muutti itsensä ahnaaksi linnuksi. Nyt ovat hyvät neuvot kalliit.
Sujautan Roope-sedän silmäterän roskatynnyriin ja palaan myöhemmin sitä noutamaan.
LÄPS LÄPS
KRAA! KRAA!
Yritys hyvä kymmenen, Akulainen, mutta suotta ravasit itsesi näännyksiin.
OIH!
VHUUH
Kuten tiedät, hihassani piilee erinäisiä ässiä ja muita jymy-yllätyksiä. Jähmety!
TJSSÄP
Jätän sinut rauhaan heti killingin saatuani. Taika haihtuu pikapuoliin omia aikojaan.
TAKSI
Lentokentälle kuin olisitte jo!

Pirssi kiitää kentälle renkaat ulvoen:
Aah! Onneksi kone on jälleen myöhässä aikataulusta.
LENTOASEMA
TAKSI
Ja kotvan kuluttua:
Hä hää!
VROUNN
Toisaalla:
(Puh! Lääh!) Aku jököttää paikallaan kuin suolapatsas, ja kallis ensilanttini on tiessään.
Herää, poika! Hylkäätkö tosiaan vanhan setäparkasi murheen hetkellä?
Näin, kun Milla hyppäsi taksiin ja käski kuskia ajamaan lentokentälle. Vielä tänään se katalus sulattaa aarteeni Vesuviuksen rikkilieskoissa. Nyyh!
M-mutta...
Yäääh! En ole enää tusinamiljardööriä kummempi, ja onnenkalun puutteessa omaisuuteni murenee ennen pitkää taivaan tuuliin.
Kuivaa kyyneleesi ja kuuntele.
Meikäläisen päässä on sattumoisin muutakin kuin sahajauhoja. Milla sai haltuunsa ihan tuiki tavallisen kolikon.
Aku selostaa tapahtumien kulun:
Olit todella nokkela, Aku! Olen rajattoman kiitollinen sinulle. Mihin pönttöön tipautit rakkaimpani?

Tähän tässä!
Sen pitäisi kierähtää esiin, kun vähän ravistan...
Astiahan on tyhjä, pölvästi!
Kauhistuksen kanahäkki! Se näemmä tyhjennettiin äsken.
Painutaan perään!
Jäteauto katosi näkyvistä.
Se kai kärrää kuormansa kaatopaikalle.
(Puuh! Lääh!) Kuinka pitkä matka sinne on?
Toistakymmentä kilometriä, niin että älä suotta hengästytä itseäsi puhumalla.
Vihdoin viimein:
Olen kuin nuijittu pihvi. En pysty enää hievahtamaankaan.
On pakko! Ellemme toimi ripeästi, killinkini kipataan löyhkäävään ryönävuoreen.

Ja sitä ennen tuo rouskutin vääntää sen romumetalliksi.

Ei! Ei! Tuolla se poloinen kimaltaa!
JYRIN JYRIN

Tiedän kyllä, että ensilantti on Roope-sedälle henki ja elämä...

...mutta tuollainen omistautuminen menee jo liiallisuuksiin.
Sainpas!

Se oli setäraukan menoa. En kestä katsoa!

Putkahdithan sentään ulos yhtenä kappaleena. Kuinka on laitasi?
Myllyssä kolikko lipsahti hyppysistäni. Jossakin näillä main sen on pakko olla.

Onko meidän tosiaan pakko penkoa koko kaato-paikka? Mieluummin kiillottaisin kultarahojasi kymmenen vuotta paikatta.
Pulinat pois, Aku! Haaverihan on sinun syytäsi. Olisit ennemmin sysännyt lantin vaikka posti-laatikkoon, se kun tyhjennetään vasta huomenaamulla.

Käsikirjoitus Bo Torstensen

22

Piirrokset Jaap Stavenuiter

Pannahinen! Se lehahtaa lattian-rakoon.
VHUUH
...ja seuraavaksi julistamme voittoarpojen numerot...
Ääh! En erota kuponkia. Se on tiessään!
...ja viimeinen voittaja on arpa numero 30082855!
Hei! Minun arpanumerossani oli sama alku.
Palkinnot on noudettava tänään kello neljään mennessä.
Heh, lappuseni on varmasti arvoton. Enhän minä koskaan voita mitään...
Tuolta pilkistää jotakin. Ehkä saan arvan napattua tällä pilkillä.
Kääk! Sähkökaapeli!
TSSRRR
Periksi ei anneta. Odotahan vain, halvatun lappu!
NIRSK

Kappas, hiirulainen! Sillä on arpani hampaissaan.
Takaisin, ryöväri!
VIUPS
Luulitko pääseväsi karkuun voittoarvan kanssa? Mitä?
Katsotaan, kuka parhaiten nauraa!
MÖYR MÖYR
MÖYR MÖYR
Kiinni jäit!
30082855! Voitto-numero! Palkinto on minun!
ROMINAA
RYÖPSIS

Toivottavasti voitan arvalla uuden ajopelin.
Kiirettä pitää! Kello on pian neljä.
Määräaika umpeutuu juuri. Viimeinen voittaja tuskin enää...
Tässä ollaan, herrat!
Hienoa! Muut lapset leikkivätkin jo voittoleluillaan. Katsohan, kuinka komea punainen urheiluauto. Paljon onnea voittajalle!
Ja niin:
PIM POM
Päivää, herra Ankka! Kuulimme, että voititte lastenarpajaisissamme. Tahdottekin varmasti osallistua nyt uusiin arpajaisiimme.
Tuotto käytetään lyhentämättömänä...
Olen kyllä kuullut huonoista häviäjistä, mutten koskaan huonoista voittajista!
Kuinka hän olisikaan vimmastunut, jos olisi voittanut aikuistenkin pääpotin. Onni, ettemme saa niskaamme oikeaa autoa!
LOPPU

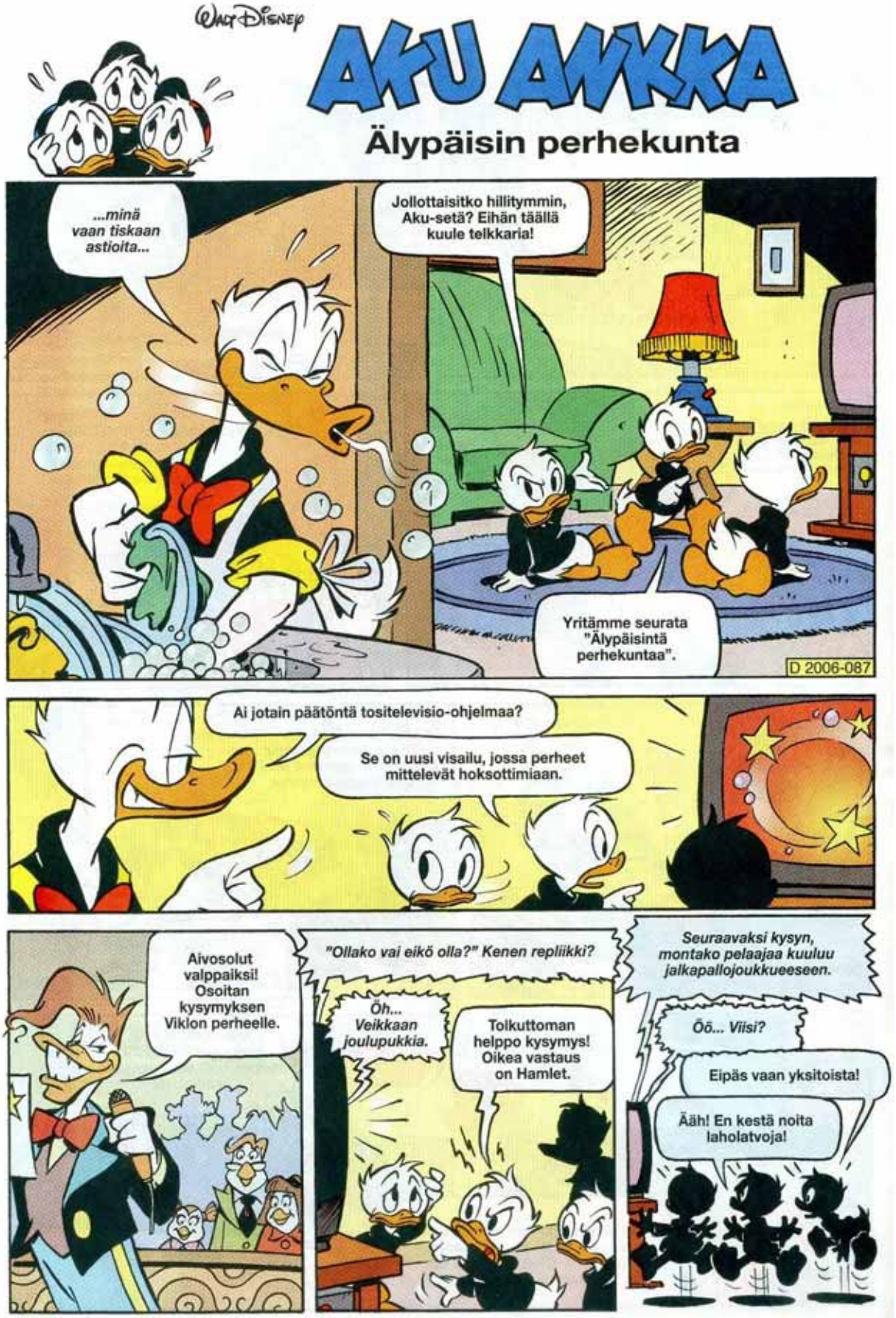
Walt Disney
AKU ANKKA
Älypäisin perhekunta
...minä vaan tiskaan astioita...
Jollottaisitko hillitymmin, Aku-setä? Eihän täällä kuule telkkaria!
Yritämme seurata "Älypäisintä perhekuntaa".
D 2006-087
Ai jotain päätöntä tositelevisio-ohjelmaa?
Se on uusi visailu, jossa perheet mittelevät hoksottimiaan.
Aivosolut valppaiksi! Osoitan kysymyksen Viklon perheelle.
"Ollako vai eikö olla?" Kenen repliikki?
Öh... Veikkaan joulupukkia.
Tolkuttoman helppo kysymys! Oikea vastaus on Hamlet.
Seuraavaksi kysyn, montako pelaajaa kuuluu jalkapallojoukkueeseen.
Öö... Viisi?
Eipäs vaan yksitoista!
Ääh! En kestä noita laholatvoja!
Käsikirjoitus Gail Renard
26
Piirrokset Esteban

Pieleen meni. Onni ei potkinut Vikloja.
Ei puuttunut tuuria vaan yleissivistystä.
Tiesimme joka ikisen vastauksen. Voittaisimme varmasti.
Jos perheet siellä koti-katsomoissa hinkuvat kilpasille, pirauttakaa numeroon...
Vau!
Kenelle soitatte, pojat?
Ilmoittaudumme mukaan Älypäisimpään perhekuntaan.
Kyllä, olemme yhtä perhettä. Takaan, että sovimme ohjelmaan kuin nokka naamaan.
Putsaamme palkinnot parempiin taskuihin!
Meistä tulee tuotantokauden ylivoimaisimmat voittajat!
Älä muuta viserrä! Milloin visailemme?
Miten niin "me"?
Tuskin ohjelma sinua kiinnostaa, Aku-setä.
Luvassa ei ole toimintaa eikä takaa-ajoja.
Et osaisi... T-tai siis se ei vastaisi odotuksiasi.
Höpö höpö! Heittäkääpä minulle testikysymys.
27

Selvä. Minkä värinen oli Napoleonin valkoinen hevonen?
Tuota... Musta?
Virityn huippuuni töllössä. Nokkeluuteni nousee esiin vaativissa tilanteissa.

Mikä neuvoksi? Toki Aku-setä kuuluu perheeseen...
...mutta hän romuttaisi mahdollisuutemme ensimmäiseen mainoskatkoon mennessä.

Ratkaisu täytyy keksiä ennen huomista lähetystä.
Emme kultenkaan saa loukata sedän tunteita.
Annamme hänen ymmärtää, että visailemme vasta ensi viikolla!

Kertakaikkisen vesitiivis toimintamalli!
Tiivistämme sitä vielä hankkimalla Aku-sedälle piletin huomiseen Ankkaliigan otteluun...
...jolloin voimme olla varmoja, että hän napottaa pyrstö penkissä koko illan!

Setäkulta!
Valmistaudu iloiseen yllätykseen!
Tässä on lippu huomiseen huippuotteluun!
Suurkiitos! Mutta eikö huomisilta ole pyhitetty tietovisailulle?

28

E-eh... Visa siirtyi ensi viikkoon.
Sattuipa somasti!
Kiitos, poikakullat! Olen takuulla maailmankaikkeuden onnekkain setä.
En ansaitsisi noin hienoja holhokkeja.
Kohtalokas päivä koittaa:
Kipaisemme kuoroharjoituksiin.
Pidä hauskaa matsissa!
Tottahan toki!
On päivänselvää, että setä nauttii pelistä enemmän kuin tietokilpailusta.
Hänen sietäisi kiittää meitä.
Teemme hänelle suuren palveluksen.
Hetken päästä:
Varhainen ankka välttää ruuhkat.
Hei, pulu! Et aavista, minne olen matkalla!
En ehdi arvailla. Pojat loistavat pian ruudussa.
Mitä? Päivämäärä ilmeisesti muuttui viime tingassa, eikä minulle ehditty ilmoittaa.
Onneksi törmäsimme.
Koettakaa kestää, pojat! Aku-setä kaasuttaa hätiin!

STUDIO A
Ennätimme ajoissa.
Vielä viimeinen varotoimi.
Älkää laskeko tätä ankkaa studioon millään verukkeella. Hänellä on taipumus häiriköidä suorissa lähetyksissä.
Viekkaan näköinen veijari, mutta ei livahda ohitseni.
Voih! Toivottavasti ehdin ajoissa.
Kas! Sama kaveri kuin kuvassa.
Pois tieltä!
Tänne on häiriköiltä pääsy ankarasti kielletty!
Mikään ei pysäytä ankkaa, jonka perhe on pulassa!
Tervetuloa suoraan lähetykseen! Tänään vierainamme ovat Tupu, Hupu ja Lupu Ankka.
ÄLYPÄISIN PERHEKUNTA
Läpi sokkeloiden ja sopukoiden riennän avuksi Ankkain suvun.
ULOS
YLÖS
STUDIO C
STUDIO X

Uih! Taas sama koppalakkinen kuumakalle!
Keittoni!
Kohokkaani!
Kakkuni!
Hupsansaa! Väärä kanava!
Seis, sabotööri! Saat luvan jäädä siivoamaan sotkusi!
Anteeksi, mutta minua tarvitaan toisaalla.
Taas tasan tarkka vastaus, ankanpojat! Ei vielä ainuttakaan vikatikkiä.
Suokaa anteeksi, että oikaisen!
Nyt on ratkaisevan kysymyksen vuoro...
Huh! Mahdoinko ehtiä ajoissa?
STUDIO B
ÄLYPÄISIN PERHEKUNTA

Minkä värinen oli Napoleonin valkoinen hevonen?
Seis! Minä osaan vastata!
Kukas te olette?
Välkyn kolmikon setä – tehotiimin erottamaton osa.
Arvoisa setä kertokoon meille Napoleonin valkoisen hevosen värin.
Ömh... Ruskea?
Olen pahoillani. Tiedän, mitä visailu merkitsi teille.
Mekin olemme pahoillamme.
Emme taidakaan olla niin fiksuja kuin kuvittelimme.
Emme ehkä ansaitse Ankkalinnan älypäisimmän perheen titteliä...
...mutta tokko kenelläkään on yhtä hauskaa kuin meillä!
313

Walt Disney
AKU ANKKA
Turvavaruste
Kahvila De Luxe
Kahvila De Luxe
Käsikirjoitus Bob Karp Piirrokset Al Taliaferro
AKU ANKKA © DISNEY
VASTAAVA PÄÄTOIMITTAJA Jukka Heiskanen
TOIMITUSPÄÄLLIKKÖ, PÄÄTOIMITTAJA (WWW.AKUANKKA.FI)
Aki Hyppä
TOIMITUSSIHTEERI Elina Toppari
TOIMITTAJAT Lilli Lehtonen (äitiyslomalla), Kati Valli
AD Raimo Hyvönen
TOIMITUKSELLISTEN SIVUJEN TAITTO
Samppa Ranta/Punavuoren Folio Oy
TOIMITUKSEN OSOITE PL 100, 00040 Sanoma Magazines
KÄYNTIOSOITE Lapinmäentie 1, 00350 Helsinki,
puh. 09-1201 (vaihde)
INTERNET-OSOITE www.akuankka.fi ja www.disney.fi
TOIMITUKSEN SÄHKÖPOSTIOSOITE aku.ankka@sanomamagazines.fi, etunimi.sukunimi@sanomamagazines.fi ASIAKASPALVELU (TILAUSASIAT) PL 5, 00040 Sanoma Magazines, puh. 0303 63 313
TILAUSMUUTOKSET JA PALAUTTEET www.asiakaspalvelu.fi JULKAISIJA Sanoma Magazines Finland Oy.
Sarjakuvat ja kirjat JULKAISUJOHTAJA Ulla Leppä ILMESTYMISPÄIVÄ keskiviikko, 52 numeroa vuodessa.
60. vuosikerta. ISSN 0355-2101. Aikakauslehtien liiton jäsenlehti
PAINOPAIKKA Edita Prima, Viippula 2010 KANSI Wilma van den Bosch
TILAUS- JA OSOITEASIAT Aku Ankka, Asiakaspalvelu, PL 5, 00040 Sanoma Magazines, www.asiakaspalvelu.sanomamagazines.fi, puh 0303 63 313 (pvm). Palvelussa tarvittava tilaajan asiakasnumero löytyy takakannen osoitetiedoista. Mikäli osoitetiedoissasi on merkintä VTJ, päivitämme osoitteesi automaattisesti väestörekisterin tekemästä ilmoituksen perusteella. Tee osoitteenmuutos asiakaspalvelusymme vain, jos haluat lehtesi johonkin muuhun osoitteeseen kuin väestörekisteriosoitteeseesi. Osoitteenmuutokset ja tilauksen irtisanomiset tulevat voimaan noin kahden viikon kuluttua ilmoituksen saapumisesta. Tilaushinta 12 kk määräaikaistilaus (52 numeroa) 91,60 €, kestotilaus 12 kk (52 numeroa) 84,80 €. Jos tilausjakson sisältämä lehtienmäärä muuttuu, muuttuu hinta vastaavasti siten, että lehtikohtainen hinta pysyy ennallaan. Tilaushinnat ovat voimassa toistaiseksi.
LEHTIENNE TILAAJAT ovat Sanoma Magazines Finlandin/Sanoma-konsernin asiakasrekisterissä, jossa olevia tietoja käytetään asiakassuhteen ylläpitoon ja hoitoon. Sanoma Magazines Finlandilla ja sen kanssa kulloinkin samaan konserniin kuuluvilla yhtiöillä on lisäksi oikeus käyttää ja luovuttaa rekisterissä olevia tietoja perusteltuja käyttötarkoituksia (kuten suoramainontaa, suoramarkkinointia, etämyyntiä ja markkinatutkimuksia varten) henkilötietolain mukaisesti.
Tilaaja voi kieltää tietojensa käytön markkinointitarkoituksiin ja markkinatutkimuksiin ilmoittamalla asiasta Sanoma Magazines Finlandin asiakaspalvelusuun. Rekisteriseloste on nähtävissä osoitteessa Sanoma Magazines Finland Oy, Lapinmäentie 1, 00350 Helsinki. Henkilötietolain 26 §:n ja 30 §:n mukaiset yhteydenotot tulee tehdä kirjallisina ja allekirjoitettuina osoitteeseen Sanoma Magazines Finland Oy/ Asiakaspalvelu, PL 5, 00040 Sanoma Magazines tai henkilökohtaisesti rekisterinpitäjän luona.
Lehti ei vastaa tilaamattoman materiaalin säilyttämisestä eikä palauttamisesta. Tarjotta tai tilattu aineisto hyväksyttään julkaistavaksi sillä ehdolla, että sitä saa korvauksetta käyttää uudelleen lehden tai sen yksittäisen osan uudelleenjulkaisuun tai muun käytön yhteydessä toteutus- tai julkaisutavasta riippumatta.
ILMOITUSMYYNTI media-assistentti Leena Hyrylänen, www.mediaopas.fi. Mikäli hyväksyttyä ilmoitusta ei tuotannollisista tai muista toiminnallisista syistä (esim. lakko) tai asiakkaasta ja/tai mainos/mediatoimistosta johtuvasta syystä voida julkaista, Sanoma Magazines Finland ei vastaa tästä mahdollisesti aiheutuvasta vahingosta. Sanoma Magazines Finlandin vastuu ilmoituksen poisjäämisestä, julkaisemisessa sattuneesta virheestä tai virheestä aineistonvalmistuksessa rajoittuu ilmoituksesta maksetun määrän palauttamiseen. Huomautukset on tehtävä kirjallisesti 8 päivän kuluessa ilmoituksen julkaisemisesta tai tarkoitetusta julkaisuajankohdasta lukien. Asiakas ja mainos/mediatoimisto ovat vastuussa ja korvausvelvollisia mainonnan (mukaan lukien liitteet ja tavaranäytteet) aiheuttamista mahdollisista vahingoista kolmannelle osapuolelle ja/tai Sanoma Magazines Finlandille.
SanomaMagazines
Onko varjoliito kiellettyä Ankkalinnassa?
ENSI VIIKOLLA:
Lentäviä lähtöjä ja liukkaita liiketoimia!
Walt Disney
AKU ANKKA
www.akuankka.fi